

2024

gemeente
Veendam

Programmabegroting

Programmabegroting

Voorjaarsnota

Najaarsrapportage

Jaarstukken

Programmabegroting 2024 - 2027 gemeente Veendam

Inhoudsopgave

Voorwoord	5
Raadsvoorstel	7
Algemene gegevens	8
Kerngegevens per 1 januari.....	11
Algemeen beeld van de programmabegroting	12
BELEIDSBEGROTING	14
Programmaplan.....	15
Programma 1 - Bestuur en Organisatie	16
Programma 2 - Complete Parkstad	22
Programma 2. 1 - Sport	22
Programma 2.2 - Cultuur	27
Programma 2.3 - Jeugd/onderwijs	30
Programma 2.4 - Gezondheids (zorg).....	35
Programma 2.5 - Bruisend centrum en levendige woonwijken.....	38
Programma 3 - Ruimte voor ondernemers	41
Programma 4 - Leefbaar, duurzaam, hoge kwaliteit.....	45
Programma 4.1 - Kwaliteit voor de fysieke omgeving.....	45
Programma 4.1.1 - Ruimtegebruik/infrastructuur/beheer & onderhoud	45
Programma 4.1.2 - Milieu en duurzaamheid	53
Programma 4.1.3 - Toezicht en handhaving	58
Programma 4.2 - Kwaliteit door participatie.....	65
Programma 5 - Financiën	77
Paragrafen	80
Lokale heffingen	81
Weerstandvermogen en Risicobeheersing.....	87
Onderhoud Kapitaalgoederen	95
Financiering	105
Bedrijfsvoering	110
Verbonden Partijen	115
Grondbeleid.....	125
WOO	127

FINANCIËLE BEGROTING 2024-2027	128
Het overzicht van de baten en lasten 2024-2027	129
De toelichtingen op de financiële begroting 2024-2027.....	132
1. De toelichting op het overzicht van baten en lasten 2024-2027	133
2. De gronden waarop de ramingen zijn gebaseerd 2024-2027	161
3. Overzicht geraamde incidentele baten en lasten	163
4. Overzicht structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves 2024-2027	164
5. Overzicht incidentele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves 2024-2027	165
6. Structurele begrotingssaldi	166
De uiteenzetting van de financiële positie 2024-2027.....	167
1. De financiële gevolgen van het bestaande en nieuw beleid 2024-2027	168
2. Geprognosticeerde balans 2024-2027	169
3. EMU-SALDO 2024-2027.....	170
4. Investerings 2024-2027.....	171
5. Financiering 2024-2027	174
6. Stand en gespecificeerde verloop reserves 2024.....	175
7. Stand en gespecificeerde verloop voorzieningen 2024	177
8. De toelichting uiteenzetting van de financiële positie 2024-2027.....	178
BIJLAGEN	179
1. De stand en het gespecificeerde verloop van de reserves 2025-2027	180
2. De stand en het gespecificeerde verloop van de voorzieningen 2025-2027	182
3. Overhead (Taakveld 0.4 Ondersteuning organisatie)	183

Voorwoord

Voorwoord

Aan de leden van de raad,

Voor u ligt de programmabegroting 2024, inclusief het meerjarenperspectief tot en met 2027. Hiermee start de beleidscyclus 2024. De begroting is opgesteld op basis van de begrotingsrichtlijnen, zoals vastgesteld in de Voorjaarsnota 2023. In de begroting is rekening gehouden met de uitkomsten van de “September circulaire algemene uitkering gemeentefonds 2023”.

Onzekerheden

De ontwikkelingen op het gebied van jeugd / WMO en de prijsontwikkelingen zijn ongewis.

Dit is een onzekere factor ten aanzien van onze lasten (uitgaven).

Daarnaast is al jarenlang sprake van onzekerheden ten aanzien van de algemene uitkering, die een groot deel (circa 60%) van onze baten (inkomsten) omvat.

Er werd in den lande steeds gesproken over het ravijnjaar 2026. In de september-circulaire 2023 heeft het kabinet in 2026, 1 miljard euro toegevoegd aan het gemeentefonds. Dit is grotendeels het gevolg van de loon- en prijscompensatie. Op de langere termijn zoekt het kabinet 17 miljard euro extra voor de staatskas. Dit zal ongetwijfeld ook invloed krijgen op de algemene uitkering.

Blik op de toekomst

Wij hebben een sterke positie in de regio met een groot aanbod van arbeidsplaatsen, een breed voorzieningenniveau en veel potentie voor de toekomst.

Ambities

Ondanks de onzekerheden blijft het college zich inzetten om de inhoudelijke ambities uit het coalitieakkoord 2023-2026, uit te voeren en de dienstverlening aan onze inwoners op peil te houden.

We richten ons daarbij onder andere op:

- Het vernieuwen van het dienstverleningsconcept.
- Via nieuwe (online) manieren de inwoners betrekken bij belangrijke ontwikkelingen.
- Het extra inzetten op een informele afhandeling van bezwaren en klachten.
- Op basis van het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) activiteiten uitvoeren op het gebied van de Brede Regeling Combinatiefuncties, Mentale Gezondheid, Aanpak overgewicht en obesitas en valpreventie.
- Het nader uitwerken van het plan van aanpak voor de verduurzaming van zwembad Tropiqua.
- De foyer van het vanBeresteyn herinrichten en daarmee nog aantrekkelijker te maken voor bezoekers.
- Het versterken van de samenwerking tussen onderwijs en jeugdhulp.
- Een pilot “Meer Aandacht voor Ziekgemelde Leerlingen” (MAZL) starten op het Winkler Prins.
- Het opstellen van business cases als onderdeel van het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs 2023-2036.
- Het uitvoeringsprogramma behorend bij de Centrumvisie Veendam ter hand nemen.
- Het bevorderen van het ondernemersklimaat door verder te werken aan de Dallen III en de Veendammer Poort N33.
- Het opstellen van een parkeerrichtlijn.

- Een plan van aanpak opstellen voor het structureel en planmatig aanpassen van de Omgevingsvisie.
- Het preventief en repressief aanpakken van middelengebruik
- Het opstellen van een integraal handhavingsplan (inclusief uitvoeringsprogramma en prioriteitenoverzicht).
- Het onderzoeken hoe we meer grip kunnen krijgen op de keten rondom schuldenbewind.

Scherp aan de wind zeilen

De primitieve begroting 2024 laat een voordelig saldo van ongeveer € 35.000,- zien. Het financieel meerjarenperspectief sluit met een saldo van ongeveer € 5.000,- in 2027.

Mede gelet op de onzekerheden ten aanzien jeugd / wmo, prijsinflatie en algemene uitkering is het zaak om scherp aan de wind te zeilen.

Wij blijven werken aan een toekomstbestendig Veendam.

Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Veendam,

S.E. Korthuis, burgemeester

A. Castelein, secretaris

Raadsvoorstel

De raad van de gemeente Veendam,

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders d.d. 10 oktober 2023

Ontwerp besluit

1. De programmabegroting 2024 vast te stellen;
2. De kredieten voor de vervangingsinvesteringen, zoals weergegeven in het overzicht vervangingsinvesteringen 2024, beschikbaar te stellen voor een totaal bedrag van € 1.861.292,-.
3. In te stemmen met de toevoegingen en onttrekkingen aan reserves in 2024 van € 1.318.733,- resp. € 1.609.014,-;
4. De meerjarenbegroting 2025 – 2027 voor kennisgeving aan te nemen;
5. De tarieven voor de afvalstoffenheffing en rioolheffing vast te stellen op basis van 100% dekking;
6. De tarieven in de legesverordening, die gebonden zijn aan een wettelijk maximum, overeenkomstig het wettelijk maximum vast te stellen;
7. De overige tarieven in de legesverordening te indexeren met 3,0%.
8. De tarieven in de verordening marktgelden, lijkbezorgingsrechten en precariobelastingen te indexeren met 3,0%;
9. De belastingverordeningen separaat ter vaststelling aan te bieden in deze begrotingsvergadering;
10. De (overhead)kosten in 2024 toe te rekenen aan de tarieven conform de uitgangspunten van de begroting 2023;
11. De rentepercentages 2024 voor de bespaarde rente, de toerekening aan de Grondexploitatie en de renteomslag vast te stellen op resp. 2%, 1,4% en 2,25%.

Besloten in de openbare vergadering van 6 november 2023,

De raad voornoemd,
Voorzitter,

Griffier,

Algemene gegevens

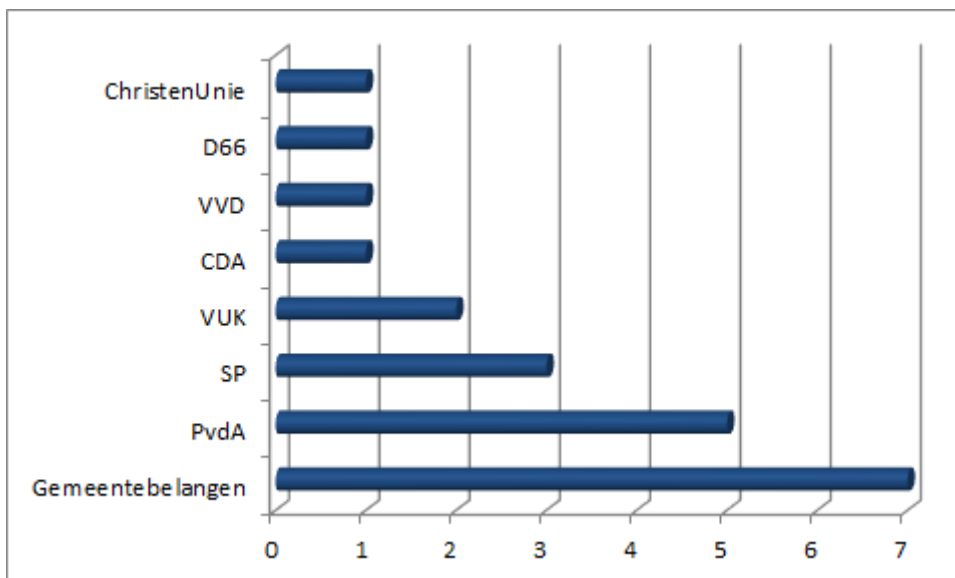
De gemeente Veendam is een zelfstandige gemeente met bijna 28.000 inwoners. De organisatie van de gemeente Veendam bestaat uit:

- Gemeenteraad
- College van burgemeester en wethouders
- Griffie
- Gemeentesecretaris

De uitvoering van gemeentelijke taken gebeurt door de ambtelijke organisatie.

De gemeenteraad

De gemeenteraad van Veendam bestaat uit 21 raadsleden. Op 16 maart 2022 is de zetelverdeling als volgt geworden.:

College van burgemeester en wethouders

De portefeuillevindeling is als volgt:

- Mevrouw S.E. Korthuis, Burgemeester
- Bestuurlijke coördinatie en bestuurlijke organisatie en Bestuurscultuur
- Algemeen bestuurlijke en juridische aangelegenheden en Inkoop
- Openbare Orde, Veiligheid en (integrale) Handhaving
- Externe betrekkingen, voorlichting en communicatie
- Intergemeentelijke en grensoverschrijdende aangelegenheden/regionale samenwerking
- Dienstverlening
- Interne organisatie en ICT

- Coördinatie Mijnbouw
- Projectportefeuille bestuurscultuur

- De heer H.J. Schmaal, Wethouder (1e loco)
  - Financiën
  - Economische zaken, vastgoed en grondbedrijf
  - Toerisme en recreatie
  - Ruimtelijke ordening en ruimtelijke ontwikkeling
  - Wonen
  - Sport
  - Projectportefeuilles: centrumplan, afronding Realisatie Leer- en sportpark, invoering Omgevingswet, ICT-projecten en regionaal Woon- en leefbaarheidsplan (voor het deel wonen)

- Mevrouw A. Grimbergen, Wethouder (2e loco)
  - WMO, welzijnsbeleid
  - Jeugdzorg en CJG
  - Beschermd wonen
  - Volksgezondheid (w.o. GGD)
  - Regie in het sociaal domein en daarin verbonden partijen
  - Armoedebestrijding
  - Burgerparticipatie, Gebieds- en wijkgericht werken
  - Projectportefeuille Regionaal Woon- en leefbaarheidsplan (voor het deel leefbaarheid)

- De heer B. Wierenga, Wethouder (3e loco)
  - Verkeer en Vervoer
  - Beheer openbare ruimte
  - Groenbeleid, beheer water
  - Afvalbeleid
  - Duurzaamheid
  - Milieu
  - Natuur
  - Projectportefeuille Energietransitie

- Mevrouw A. Kleve, Wethouder (4e loco)
  - Participatie- en werkgelegenheidsbeleid (breed)
  - Schuldhulpverlening
  - Onderwijs en vroeg-educatie

- Bestrijding laaggeletterdheid
- Inburgering statushouders/nieuwkomers
- Cultuur (onderwijs)
- Monumentenbeleid, behoud cultureel erfgoed
- Accommodatiebeleid

Griffier en gemeentesecretaris

De heer A. Swart is raadsgriffier van de gemeente Veendam en de heer A. Castelein is gemeentesecretaris van de gemeente Veendam.

Kerngegevens per 1 januari

Kerngegevens per 1 januari Veendam				
	2023	2024		
Sociale structuur				
Aantal inwoners	27.417	27.466		
Leeftijdsopbouw bevolking:				
van 0-19 jaar	5.668	5.623		
van 20-64 jaar	15.358	15.420		
van 65 jaar en ouder	6.391	6.422		
Aantal periodieke bijstandsgerechtigden:	870	974		
PW (participatiewet)	780	752		
BBZ	4	4		
IOAW	32	30		
Aantal geplaatste personen in sociale werkvoorziening	309	309		
Fysieke structuur				
Oppervlakte gemeente in (ha)	7.607	7.607		
binnenwater	261	261		
historische stads- of dorpskernen	166	166		
Lengte van de wegen (in Km.)	256	256		
wegen buiten de bebouwde kom	86	86		
wegen binnen de bebouwde kom	170	170		
Openbaar groen (in ha.)	679	679		
Financiële structuur				
	2023	2024	Per inwoner	Per inwoner
Totaal lasten	125.254	131.462	4.568	4.786
Totaal baten	125.927	131.497	4.593	4.788
Begrotingsresultaat	673	35	25	1
Opbrengst belasting	8.814	8.980	321	327
OZB eigenaren	7.224	7.418	263	270
OZB gebruikers	1.399	1.358	51	49
BIZ	128	140	5	5
Precariobelasting	13	14	0	1
Aanmaningen/dwangbevelen	50	50	2	2
Overige heffingen	6.677	7.576	244	276
afvalstoffenheffing	3.988	4.687	145	171
brengstation	173	173	6	6
rioolheffing	2.114	2.314	77	84
leges omgevingsvergunningen	402	402	15	15
overige leges Burgerzaken	320	320	12	12
Algemene Uitkering Gemeentefonds	73.567	79.429	2.683	2.892
Reserves en voorzieningen	70.896	74.013	2.586	2.695
algemene reserve	12.701	15.001	463	546
algemene reserve Grondbedrijf	82	94	3	3
bestemmingsreserves	45.942	49.372	1.676	1.798
voorzieningen	12.171	9.546	444	348
Schuldpositie Gemeente	15.785	15.460	576	563
totale schuldpositie	15.785	15.460	576	563
EMU-normen	506	1.713	18	62
berekend EMU saldo	506	1.713	18	62

Algemeen beeld van de programmabegroting

Uitkomst begroting 2024

De begroting 2024 vertoont een overschot van € 35.219,-. De effecten van de mei- en september-circulaire 2023 zijn in dit saldo verwerkt. De ramingen in de begroting 2024 zijn opgesteld op basis van de begrotingsrichtlijnen (zie bijlagen), die onderdeel uitmaakten van de Voorjaarsnota 2023, die door uw raad in juli 2023 is vastgesteld.

Analyse uitkomst begroting 2024

Voor een globale analyse verwijzen wij u naar de gepresenteerde afwijkingen op de afzonderlijke programma's.

Meerjarenbegroting 2025-2027

De meerjarenbegroting geeft de volgende uitkomst:

Jaar	2025	2026	2027
Resultaat	41.514	4.898	5.897

Vervangingsinvesteringen

In de bijlagen is een overzicht van de geplande (vervangings)investeringen 2024-2027 opgenomen. De kapitaallasten 2024 daarvan zijn in de begroting 2024 opgenomen. In de besluitvorming stellen wij voor de in de jaarschijf 2024 aangegeven kredieten tot een totaalbedrag van € 1.861.292,- beschikbaar te stellen.

Reserves en voorzieningen

De begroting 2024 is conform de beleidsnotitie reserves en voorzieningen opgesteld.

De verwachte geraamde stand van de reserves begin 2024 is als volgt:

Algemene reserves	16,0 mln.
Bestemmingsreserves	<u>48,5 mln.</u>
Totaal reserves	64,5 mln.

De verwachte geraamde stand van de voorzieningen per 1 januari 2024 is als volgt:

Algemene voorzieningen	9,1 mln.
Voorzieningen grondbedrijf	<u>0,4 mln.</u>
Totaal voorzieningen	9,5 mln.

Voor het overige verwijzen wij u naar de paragraaf weerstandsvermogen, het verloop van de reserves per programma en de bijlage reserves en voorzieningen.

Weerstandvermogen

- Het incidentele weerstandsvermogen is van voldoende omvang.
- Voor het overige verwijzen wij u naar de paragraaf weerstandsvermogen.

Onderhoud kapitaalgoederen

Voor de kapitaalgoederen zijn beheersplannen opgesteld. De daarbij beschikbaar gestelde budgetten zijn in de begroting 2024 opgenomen. Diverse beheersplannen worden momenteel geactualiseerd.

BELEIDSBEGROTING

Programmaplan

Programma 1 - Bestuur en Organisatie

Het programma Bestuur en Organisatie heeft betrekking op het functioneren van de bestuursorganen (burgemeester, college en raad) van de gemeente en de relaties tussen die bestuursorganen, de burger en het bedrijfsleven. Onderwerpen die daarbij aan de orde komen zijn: bestuurlijke samenwerking, dienstverlening en voorlichting en communicatie.

Wat willen we bereiken? Wat gaan we daarvoor doen?

Bestuurlijke samenwerking

Wat willen we bereiken?

Naast samenwerking in de regio wordt ook actief samen opgetrokken in het aardgasdossier. Dit naar aanleiding van de parlementaire enquêtecommissie. Eveneens worden voorbereidingen getroffen voor het aanvragen van een Regio Deal 2.0 (of Regio Deal 5^e tranche) en het opstellen van een Masterplan Oost-Groningen als middel voor de regio om de samenwerking op het gebied van de grote maatschappelijke opgaven vorm en inhoud te geven. De basis (en leidend) voor het masterplan is de regionale agenda Groningen die is vastgesteld door alle Oost-Groninger gemeenten. Het Masterplan is onderdeel van de activiteiten vanuit de STAG en het herstel en perspectief voor Groningen ('Het groene boekje'). Daarnaast participeert Veendam in het Masterplan Regiocentra. Het doel van dit masterplan is om met de betrokken gemeenten en de provincie de leefbaarheid van kleine steden en kernen, die een centrumfunctie vervullen voor hun omgeving, te versterken. Wat betreft de samenwerking met de gemeente Pekela: De dienstverleningsovereenkomst met Pekela (looptijd tot 1 januari 2026) wordt gefaseerd en versneld afgebouwd. De laatste onderdelen uit het DVO worden met ingang van 1 januari 2025 weer overgeheveld naar Pekela.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Hanteren van een ruime en open blik in de (bestuurlijke) samenwerking. Maar wel met het oog op de zelfstandigheid van onze gemeente.
- Het uitgangspunt is een zelfstandig Veendam dat samenwerkt waar zinvol is.

Specifiek in 2024:

Extern

Veendam heeft actief meegewerkt aan de totstandkoming van de Agenda voor Oost-Groningen. Door deze agenda is de samenwerking tussen de gemeenten in Oost-Groningen geïntensiveerd. Deze samenwerking krijgt een concreet vervolg door het aanvragen van de nieuwe Regio Deal. Die wordt in 2023 aangevraagd en start na de zomer 2024. Ook wordt het Masterplan Oost-Groningen opgesteld.

Daarnaast neemt de gemeente actief deel aan de gesprekken met Midden-Groningen, Oldambt en de provincie over de ontwikkelmogelijkheden van de A7/N33-regio. De Omgevingsvisie van Veendam is richtinggevend voor de gesprekken in de brede regio en met de provincie.

Intern

Er vindt nadere uitwerking plaats van het thema 'bestuurscultuur' (burgerparticipatie, dienstverlening en omgangsvormen) op basis van het richtinggevende debat van april 2022.

Jaarlijks terugkerend:

Meten en rapporteren van de toename van het welzijn van de inwoners van de gemeente Veendam.

Dienstverlening

Wat willen we bereiken?

- Goed meetbare en effectieve dienstverlening naar inwoners.
- Laagdrempelige bereikbaarheid en communicatie.

Wat gaan we daar voor doen?

De komende jaren blijven we uitvoering geven aan structurele verbetering en digitalisering van de dienstverlening.

Specifiek in 2024:

Vernieuwd dienstverleningsconcept

Het huidige dienstverleningsconcept komt uit 2018. Dit was voor twee gemeenten geschreven (ten tijde van de Kompanjie). Op dit moment is er behoefte aan een verdieping op de ingezette koers en dan specifiek voor onze gemeente en met de ophouding en gedrag vanuit de organisatie. Dit is onder meer de reden dat er in 2024 een nieuw dienstverleningsconcept komt.

Voor het opstellen hiervan worden meerdere bronnen geraadpleegd.

Reisdocumenten piek vanaf 2024

In 2014 werd de geldigheidsduur van reisdocumenten voor volwassenen verlengd van vijf naar tien jaar. Hierdoor hebben gemeenten vanaf 2024 te maken met een piek in de het aantal aanvragen reisdocumenten. In 2024 wordt met extra balies gewerkt om deze extra aanvragen te kunnen verwerken binnen de gestelde servicenorm.

Jaarlijks terugkerend:

Een groot deel van de dienstverlening is meetbaar. Er blijft gestuurd worden op deze resultaten, waarbij de focus ligt op het tijdig oppakken van (aan)vragen vanuit inwoners en ondernemers. Ook blijft er gewerkt worden aan het verdere digitalisering. Daarbij wordt rekening gehouden met de groep digitaal kwetsbaren.

Basisregistraties

Wat willen we bereiken?

Voor een goede dienstverlening en efficiënte bedrijfsvoering is het beschikbaar hebben van de juiste informatie op de juiste plaats van cruciaal belang. Met behulp van de basisregistraties wordt invulling gegeven aan het principe van eenmalige inwinning en meervoudig gebruik van die gegevens. Voor de gemeente Veendam zijn alle wettelijk verplichte basisregistraties ingevoerd en wordt doorlopend aan de kwaliteit van de registraties gewerkt. Verder wordt het gebruik van de basisregistratie breder ondersteund en toegepast om zodoende de dienstverlening op een hoger niveau te brengen en het uitvoeringsproces efficiënter te maken.

Wat gaan we daar voor doen?

- We geven verder uitvoering aan de projecten die gestart zijn en werken aan een aantal wetswijzigingen vanuit de ministeries.

Jaarlijks terugkerend:

- Het in behandeling nemen van aangeleverde risicoadressen in samenwerking met verschillende teams, zoals Openbare Orde en Veiligheid, Handhaving, Sociaal, Onderwijs en Burgerzaken. Dit betreft de Landelijke Aanpak Adreskwaliteit (LAA), waarbij de gemeente adressen vanuit het ministerie krijgt die onderzocht dienen te worden.
- Het beheren van het stelsel van basisregistraties, de distributie en het adequaat gebruik van de aanwezige basisgegevens in de organisatie. Het uitvoeren van selecties - organisatie breed - vanuit de basisregistraties. Dit kunnen bijvoorbeeld selecties zijn om op de kaart gegevens zichtbaar te maken.

Communicatie

Wat willen we bereiken?

We willen de afstand tussen inwoners en gemeentebestuur verkleinen door proactieve communicatie, transparantie en participatie.

Wat gaan we daar voor doen?

Communicatie adviseert en ondersteunt haar opdrachtgevers en stakeholders in het actief betrekken van de omgeving. Dit gebeurt door een gerichte inzet van bestaande en nieuwe communicatiemiddelen (online en offline). We bekijken per beleidsterrein wat hierin de mogelijkheden zijn. De communicatiemix wordt per onderwerp aangepast op de doelstellingen en doelgroep.

Specifiek in 2024:

In onze communicatieaanpak 2024 werken we onder meer aan:

- Communicatie is van iedereen. Er blijft ingezet worden op een coproductie: tussen het bestuur en medewerkers.

- De collegeleden zijn het gezicht bij openingen, huldigingen, standpunten, nieuw beleid en interviews. Op verschillende manieren betrekken wij inwoners bij belangrijke ontwikkelingen. Hierbij maken wordt steeds meer gebruik gemaakt van nieuwe (online) manieren die eerder een positief effect hebben gehad. In 2024 worden deze nieuwe vormen, naast de bestaande vormen, vaker ingezet om inwoners te betrekken bij beleid.

- De promotie van onze gemeente wordt verder vorm gegeven.

- Beheer huisstijl, dit doen we onder meer door:

- Ondersteuning en faciliteren toepassing huisstijl.
- Beheer digitale huisstijlhandboek.
- Organiseren van beheer en bewaken huisstijl.

Jaarlijks terugkerend:

Communicatie heeft in de gemeente een adviserende en ondersteunende rol in de informatieuitwisseling met inwoners, bedrijven en organisaties. Daarnaast heeft communicatie ook een adviserende, ondersteunende en coachende rol voor interne collega's, directie en college.

Bezwaar, beroep en klachten

Wat willen we bereiken?

Zo weinig mogelijk procedures en als die gevoerd (moeten) worden, deze zo goed mogelijk doorlopen. De bezwaarprocedure leidt zo goed mogelijk tot een oplossing voor het tussen de burger en het bestuur ontstane geschil. De bezwaarprocedure is laagdrempelig en eenvoudig. De bezwaarprocedure kent een uitkomst tegen minimale kosten en met maximale snelheid die voldoet aan het juridisch toetsingskader.

Wat gaan we daar voor doen?

Specifiek in 2024:

Het proces van de bezwaarschriften- en klachtbehandeling is herzien. Het bestuurlijk traject wordt voorbereid.

Voor de behandeling van bezwaarschriften is de opzet om het proces in drie fasen te laten verlopen:

- Allereerst wordt gekeken of een bezwaar in overleg met de bezwaarmaker en de vakafdeling kan worden opgelost. Leidt een informele aanpak niet tot een oplossing, dan wordt voor eenvoudige zaken een ambtelijke hoorzitting belegd. Gaat het om een complexe kwestie? Dan wordt de zaak voor advies aan de bezwarencommissie voorgelegd.
- Ook voor de klachtbehandeling is een nieuwe regeling opgesteld. Hierin is een meer gestructureerde, professionele procedure vastgelegd waarbij mondelinge en telefonische klachten op de betreffende vakafdeling worden behandeld en schriftelijke (officiële) klachten op de afdeling Juridische Zaken.

- Ook voor de behandeling van schriftelijke klachten geldt dat eerst wordt nagegaan of de klacht informeel kan worden opgelost.

Jaarlijks terugkerend:

We maken waar mogelijk gebruik van de informele aanpak bij de afhandeling van bezwaarschriften.

Gerelateerde taakvelden: 0.1 en 0.2

Wat gaat het kosten?

Omschrijving	Realisatie	Begroting ná wijziging	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Baten	978.510	369.020	369.020	369.020	369.020	369.020
Lasten	2.937.490	3.678.661	3.170.001	3.107.636	3.032.922	3.028.702
Subtotaal Programma 1.0	-1.958.980	-3.309.641	-2.800.981	-2.738.616	-2.663.902	-2.659.682
Onttrekking aan reserves (Baten)		844.623	96.123	96.123	485.908	59.665
Toevoeging aan reserves (Lasten)	1.500.000					
Subtotaal mutaties reserves	-1.500.000	844.623	96.123	96.123	485.908	59.665
Gerealiseerd/geraamd resultaat programma 1.0	-3.458.980	-2.465.018	-2.704.858	-2.642.493	-2.177.994	-2.600.017

BELEIDSINDICATOREN

Onderstaand treft u voor dit programma de verplichte beleidsindicatoren aan. Deze gegevens zijn afkomstig uit eigen bronnen en er zijn geen provinciale of landelijke vergelijkingscijfers beschikbaar.

Beleidsindicatoren							
Indicator	Eenheid	Periode	Veendam	Provincie	Nederland	Bron	Beschrijving
Externe inhuur	%	2024	9,7%	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar	Eigen gegevens	De kosten van externe inhuur in verhouding tot de totale loonsom en de totale kosten van inhuur
Overhead	%	2024	15,9%	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar	Eigen gegevens	Het aandeel overhead in verhouding tot de totale lasten
Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	2024	8,4	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar	Eigen gegevens	De personele bezetting per 1.000 inwoners
Formatie	Fte per 1.000 inwoners	2024	9,8	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar	Eigen gegevens	Het aantal formatie eenheden per 1.000 inwoners
Apparaatskosten	€ per inwoner	2024	762	Niet beschikbaar	Niet beschikbaar	Eigen gegevens	Alle personele en materiële kosten die verbonden zijn aan het functioneren van de organisatie, exclusief griffie en bestuur

De beleidsindicatoren die in de tabel zijn opgenomen betreffen de gegevens die ten tijde van het opmaken van de begroting voorhanden waren.

Programma 2 - Complete Parkstad

In de toekomstvisie is aangegeven dat we op het fundament van het verleden door willen groeien naar een 'complete Parkstad'. Een plaats waar de inwoners trots op kunnen zijn. Een gemeente met een aantrekkelijk en bruisend centrum en mooie, leefbare wijken. En een gemeente met een verzorgingsgebied van ongeveer 27.500 inwoners, waarvoor een compleet pakket van voorzieningen aanwezig is. In dit programma zijn verschillende van deze voorzieningen in samenhang met elkaar opgenomen.

Programma 2. 1 - Sport

Het onderhouden en faciliteren van activiteiten op het gebied van sport worden in dit deelprogramma opgenomen.

Wat willen we bereiken? Wat gaan we daarvoor doen?

Sportparticipatie

Wat willen we bereiken?

Sport is voor iedereen toegankelijk.

Wat gaan we daar voor doen?

- Het onderhoud van de binnen- en buitensportaccommodaties gebeurt op basis van het reguliere onderhoudsplan.
- Het opzetten en uitvoeren van sportprojecten voor (inactieve) inwoners door de combinatiefunctionarissen ter bevordering van de sportparticipatie en de gezonde leefstijl.
- Voor de informatievoorziening richting inwoners, scholen en verenigingen wordt gebruik gemaakt van het platform Veendam Beweegt met website, social media kanalen en nieuwsbrieven.
- Er wordt met verschillende partners invulling gegeven aan de realisatie en samenwerking op het Leer- en Sportpark.
- Het organiseren en ondersteunen van sportevenementen om Veendam sportief gezien op de kaart te zetten en te houden. Hierbij moet de nadruk liggen op stimuleren en faciliteren van evenementen.

Specifiek in 2024:

- Er wordt uitvoering gegeven aan de ambities uit het herijkte Lokaal Sportakkoord. De belangrijkste speerpunten zijn:
  - Veendam Beweegt Sportfonds promoten en zorgen voor structurele financiële dekking.
  - Uniek Sporten Uitleen promoten onder inwoners met een permanente handicap die een sporthulpmiddel nodig zijn om te kunnen blijven bewegen.

- De trends en ontwikkelingen met betrekking tot bewegen in de openbare ruimte blijven volgen en inspelen op de ontwikkelingen, zodat de skills gardens optimaal gebruikt worden.
- Organiseren derde editie van Veendammer Sportweek.
- Er wordt door middel van gebruikersoverleggen op de sportaccommodaties en verenigingsavonden ingezet op verenigingsondersteuning.
- Stand van zaken met betrekking tot het thema ‘Sociaal veilige sport’ in kaart brengen. Aan de hand van de uitkomst interventies opzetten.
- Maatschappelijke waarde van topsport vergroten door aandacht te schenken aan topsportprestaties van inwoners.
- Op basis van het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) en de Brede Specifieke Uitkering (SPUK) is een plan van aanpak opgesteld. De belangrijkste thema’s en interventies die vanuit sport opgepakt worden zijn:
  - Brede Regeling Combinatiefuncties
    - Een routekaart opstellen en uitvoeren voor het primair onderwijs bestaande uit een motorische test, leefstijlquiz, weerbaarheidslessen, project FitGaaf! en kleutergymlessen voor de groepen 1 en 2.
    - Uitvoering geven aan de JOGG (Gezonde Jeugd – Gezonde Toekomst) aanpak op het voortgezet onderwijs via lifestylelessen.
    - Gratis instaplessen sport en bewegen organiseren om inwoners op een laagdrempelige manier kennis te laten maken met sport en bewegen, met als doel doorstroming naar het structurele aanbod.
    - Maandelijks activiteiten organiseren voor senioren.
    - Uitvoering geven aan het project ‘Kies je Vakantieactiviteit’.
  - Mentale gezondheid
    - Opzetten van weerbaarheidslessen voor kinderen uit het basisonderwijs.
  - Aanpak overgewicht en obesitas
    - Realiseren van een gezonde leefomgeving voor alle kinderen met behulp van de JOGG-aanpak.
    - In samenwerking met de leefstijlcoaches uitvoering blijven geven aan het project ‘Gecombineerde Leefstijl Interventie’ (GLI).
    - Aansluiten bij de regionale ketenaanpak overgewicht kinderen en de ketenaanpak GLI bij overgewicht en obesitas volwassenen.
  - Valpreventie
    - Werkgroep ‘Valpreventie’ opzetten waarin sport, gezondheid, welzijn en sociaal vertegenwoordigd zijn.
    - Opsporen en screenen ouderen met verhoogd valrisico en aanbieden passende interventies.
    - Het beweeg- en leefstijlproject ‘Fit Start’ wordt georganiseerd voor de leeftijdscategorie 65 tot 80 jaar. Het project start met het afnemen van een fittest, vervolgens kunnen deelnemers op een laagdrempelige manier kennis maken met sport en bewegen.
    - Aanbieden valpreventie interventie ‘In Balans’.

- Er wordt uitvoering gegeven aan het meerjarenonderhoudsplan voor het jaarlijks onderhoud en de in het vervangingsinvesteringsoverzicht opgenomen vervangingsinvesteringen van 2024.
- Aan de hand van de in 2023 gemaakte MJOP (meerjaren onderhoudsplanning) de kosten die nodig zijn voor het in stand houden van de accommodaties op de normen van de bonden en NOC*NSF inzichtelijk maken. Door de ontwikkelingen in de markt (inflatie) zijn deze kosten de afgelopen jaren enorm gestegen.

Jaarlijks terugkerend:

- Het sportbeleid wordt uitgevoerd aan de hand van de sportnota 'Samen brengen we Veendam in beweging' gekoppeld aan het Lokaal Sportakkoord. De sportnota geeft richting aan het accommodatiebeleid, verengingsondersteuning en sportstimulering.
- De combinatiefunctionarissen zetten projecten op voor (inactieve) inwoners ter bevordering van de sport- en cultuurparticipatie en een gezonde leefstijl.
- Fieldmanagement buitensportaccommodaties wordt uitgevoerd aan de hand van een jaarplan. Daarin zijn de werkzaamheden voor het onderhoudsniveau (normen bonden en NOC*NSF) vermeld. Door invloed van gebruik, klimaat en natuur moet regelmatig van dit plan worden afgeweken.

Tropiqua

Wat willen we bereiken?

Tropiqua waar mogelijk verduurzamen en optimaal exploiteren. Verder willen we met Tropiqua goede zwem- en recreatiemogelijkheden aanbieden. We vervullen voor met name het recreatieve deel een regiofunctie.

Wat gaan we daar voor doen?

- We zorgen ervoor dat zwembad Tropiqua na de modernisering volledig blijft aansluiten bij de huidige trends.
- We bevorderen het maximale gebruik van het zwembad waarbij zo goed mogelijk voorzien wordt in de behoefte van banenzwemmers, doelgroepen, zwemclubs, schoolzwemmen, zwemles en recreatieve bezoekers.
- We zorgen ervoor dat het Tropiqua-personeel voldoende mogelijkheden heeft om opleidingen te volgen. Behalve de wettelijke cursussen, zoals EHBO, willen we ook blijven investeren in ontwikkeling van een innovatief lesaanbod op het gebied van schoolzwemmen, zwemles en aquasport.
- We zorgen ervoor dat het Keurmerk Veilig & Schoon behouden blijft.

Specifiek in 2024:

- In 2024 staan de vervanging van diverse speelelementen van het peuterbad, het coaten van het buitenbad, het plaatsen van nieuwe filters voor de glijbaan, het wedstrijd- en buitenbad in de planning.

- We gaan in 2024 verder met de uitwerking van het plan van aanpak voor de verduurzaming van het zwembad. Hieruit volgt een pakket aan maatregelen met een terugverdientijd per maatregel. Te denken valt aan maatregelen, zoals isolatie van het pand, zonnepanelen en of warmtepompen. We trekken hierin op met de afdeling gebouwenbeheer en een extern adviesbureau.

Jaarlijks terugkerend:

- We bevorderen het maximale gebruik van het zwembad waarbij zo goed mogelijk voorzien wordt in de behoefte van banenzwemmers, doelgroepen, zwemclubs, schoolzwemmers, zwemles kinderen en de recreatieve bezoekers.
- We zorgen voor een goed onderhouden accommodatie door alle benodigde onderhoudswerkzaamheden tijdig uit te (laten) voeren.
- We zorgen ervoor dat het Keurmerk Veilig & Schoon behouden blijft in 2024. Dat is dan voor het zevende jaar.

Leer- en Sportpark

Wat willen we bereiken?

Het realiseren van een eigentijds, duurzame en toekomstbestendige Leer- en Sportpark. Daarmee wordt een gezonde leefomgeving gecreëerd die met de onderwijs- en sportvoorzieningen bijdraagt aan talentontwikkeling van de leerlingen.

Wat gaan we daar voor doen?

- Er wordt intensieve samenwerking gezocht met scholengemeenschap Winkler Prins om zo alle beschikbare sportfaciliteiten zo veel mogelijk te gebruiken tijdens de gymlessen.

Specifiek in 2024:

- Er wordt uitvoering gegeven aan het meerjarenonderhoudsplan voor het jaarlijks onderhoud en de in het vervangingsinvesteringsoverzicht opgenomen vervangingsinvesteringen van 2024.
- Aan de hand van de in 2023 gemaakte MJOP de kosten die nodig zijn voor het in stand houden van de accommodaties op de normen van de bonden en NOC*NSF inzichtelijk maken. Door de ontwikkelingen in de markt (inflatie) zijn deze kosten de afgelopen jaren enorm gestegen.

Jaarlijks terugkerend:

- Fieldmanagement buitensportaccommodaties wordt uitgevoerd aan de hand van een jaarplan. Daarin zijn de werkzaamheden voor het onderhoudsniveau (normen bonden en NOC*NSF) vermeld. Door invloed van gebruik, klimaat en natuur moet regelmatig van dit plan worden afgeweken.
- Het toezicht op het Leer- en Sportpark moet worden gecontinueerd om veilig en goed sportief gebruik te blijven bevorderen. Regelmatig overleg en evaluatie in een breed verband met jongerenwerk, wijkagenten, Winkler Prins en boa's is essentieel voor een effectieve integrale aanpak.

Gerelateerde taakvelden: 5.1 en 5.2

Wat gaat het kosten?

Omschrijving	Realisatie	Begroting ná wijziging	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Baten	2.744.929	1.853.465	1.875.562	1.875.562	1.832.832	1.551.179
Lasten	4.709.338	4.805.469	4.727.196	4.410.067	4.344.650	4.135.589
Subtotaal Programma 2.1	-1.964.409	-2.952.004	-2.851.634	-2.534.505	-2.511.818	-2.584.410
Onttrekking aan reserves (Baten)	-	-	-	-	-	-
Toevoeging aan reserves (Lasten)	-	-	-	-	-	-
Subtotaal mutaties reserves	-	-	-	-	-	-
Gerealiseerd/geraamd resultaat programma 2.1	-1.964.409	-2.952.004	-2.851.634	-2.534.505	-2.511.818	-2.584.410

BELEIDSINDICATOREN

Onderstaand treft u voor dit programma de verplichte beleidsindicatoren aan. De gegevens zijn te raadplegen via de site www.waarstaatjegemeente.nl. Wij hebben er voor gekozen om de betreffende indicator te vergelijken met de provincie Groningen en Nederland als geheel.

Beleidsindicatoren							
Indicator	Eenheid	Periode	Veendam	Provincie	Nederland	Bron	Beschrijving
Niet sporters	%	2020	59,2%	54,1%	49,2%	Gezondheidsenquête (CBS, RIVM)	Het percentage inwoners dat niet wekelijks sport ten opzichte van het totaal aantal inwoners.

De beleidsindicatoren zijn afkomstig van externe instanties en niet alle indicatoren in de lijst worden ieder jaar door de bronhouder geactualiseerd of zijn niet voorhanden. De beleidsindicatoren die in de tabel zijn opgenomen betreffen de gegevens die ten tijde van het opmaken van de begroting voorhanden waren.

Programma 2.2 - Cultuur

Veendam beschikt over uitstekende voorzieningen op het gebied van cultuur, recreatie en toerisme. Met name het cultuur- en congrescentrum VanBeresteyn, waarin het theater, de bibliotheek, de muziek- dans en theaterschool en het Veenkoloniaal museum zijn opgenomen is een parel in het centrum. Gesteld kan worden dat mede als gevolg hiervan het cultureel klimaat heel positief is: er is een levende popcultuur en een bruisend muziekklimaat in het centrum, waarin ook de stichting Bogdike een grote rol vervult. Op kunstgebied is de “broedplaats” de Turfcentrale heel belangrijk. Het cultuurbeleid is gericht op behoud deze voorzieningen en optimalisering van de prestaties, het onderhouden van faciliteiten en het stimuleren van activiteiten op het gebied van cultuur, recreatie en toerisme worden opgenomen in dit deelprogramma.

Wat willen we bereiken? Wat gaan we daarvoor doen?

Cultuurbeleid

Wat willen we bereiken?

Kunst en cultuur dichterbij inwoners brengen.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We blijven de MDT-school, het bibliotheekwerk en de amateurkunsten ondersteunen. Cultuur is belangrijk in het kader van het welbevinden van al onze inwoners. De verbinding met het welzijnswerk kan nog worden versterkt. Hierin speelt cultuur- en congrescentrum vanBeresteyn een belangrijke rol. In samenwerking met de provincie Groningen het provinciaal en gemeentelijk cultuurbeleid beter op elkaar te laten aansluiten.
- In gesprek met partijen (inwoners, ondernemers, stichtingen et cetera) die actief zijn in het culturele veld of anderszins willen bijdragen aan Veendam als aantrekkelijke plaats.
- Bekijken hoe erfgoed en markante gebouwen kunnen bijdragen aan de culturele infrastructuur.
- Verkenning van activiteiten van provinciale steuninstellingen voor cultuur in het kader van betere afstemming van provinciale steun voor lokale culturele instellingen.
- Verkennen waar Veendam en omliggende gemeenten elkaar lokaal kunnen aanvullen op cultuuraanbod.
- Scholen en voorschoolse instellingen worden ondersteund, zodat kinderen op een laagdrempelige manier kennis kunnen maken met verschillende vormen van cultuur.

Specifiek in 2024:

- In 2024 onderzoeken we met het Veenkoloniaal Museum de verduurzaming van het museum pand; het voormalige Rijks H.B.S. (Rijksmonument).
- Door de foyer van het vanBeresteyn te herinrichten willen we het cultuurcentrum een aantrekkelijkere plek maken voor bezoekers.

Jaarlijks terugkerend:

- In de jaarlijkse subsidieovereenkomst met Bibliotheek Veendam, Muziek-, Dans-, & Theaterschool (MDT) en Veenkoloniaal Museum (VKM) leggen we samenwerkingsafspraken vast. Zo wordt er jaarlijks minstens een gezamenlijke activiteit geprogrammeerd om de synergie in vanBeresteyn te bevorderen.
- Vanuit het Budget Amateurkunst subsidiëren we (amateur-)verenigingen en stichtingen die toegankelijk cultuuraanbod bieden aan inwoners in onze gemeente.
- De bibliotheek versterkt basisvaardigheden, is een ontmoet- en ontwikkelplek en heeft daarmee een vitale positie in de samenleving. Veendam behoort met haar Bibliotheek 3.0 tot de groep koplopersgemeenten. Gezamenlijk met Biblionet Groningen en de provincie Groningen zorgen we ervoor dat het bibliotheekwerk blijft innoveren.

Gerelateerde taakvelden: 5.3 en 5.4

Wat gaat het kosten?

Omschrijving	Realisatie 2022	Begroting ná wijziging 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Baten	599.580	707.878	656.347	650.569	650.569	650.569
Lasten	2.983.267	3.058.848	3.135.322	3.040.236	3.059.515	3.051.406
Subtotaal Programma 2.2	-2.383.687	-2.350.970	-2.478.975	-2.389.667	-2.408.946	-2.400.837
Onttrekking aan reserves (Baten)		7.921				
Toevoeging aan reserves (Lasten)						
Subtotaal mutaties reserves		7.921				
Gerealiseerd/geraamd resultaat programma 2.2	-2.383.687	-2.343.049	-2.478.975	-2.389.667	-2.408.946	-2.400.837

De belangrijkste mutaties ten opzichte van het begrotingsjaar 2023 zijn opgenomen in de toelichting op de financiële begroting.

De reserves behorende bij programma 2.2 zijn:

- Ondergrond speelattributen
- Monumentenbeleid
- Stimuleringsfonds Cultuur
- Huisvesting cultuurcentrum
- Nuver Noord
- ZE Cultuurcentrum

De omvang van de reserve en de mutaties in de reserves zijn gespecificeerd opgenomen in de uiteenzetting van de financiële positie. Bij onderdeel 7 van de uiteenzetting van de financiële positie is 2024 gespecificeerd en het meerjarenperspectief is opgenomen in bijlage 2.

BELEIDSINDICATOREN

Onderstaand treft u voor dit programma de verplichte beleidsindicatoren aan. De gegevens zijn te raadplegen via de site 'Waar staat je gemeente.nl'. Wij hebben er voor gekozen om de betreffende indicator te vergelijken met de provincie Groningen en Nederland als geheel.

Er zijn geen verplichte beleidsindicatoren beschikbaar voor dit programma.

Programma 2.3 - Jeugd/onderwijs

Het deelprogramma Jeugd/onderwijs bevat de (rand)voorwaarden voor het opgroeien en opvoeden van alle jeugdigen en het geven van onderwijs. De voorwaarden hebben betrekking op het preventief jeugdbeleid: het ondersteunen bij het opgroeien en opvoeden, onderwijshuisvesting, de verschillende vormen van onderwijs, leerplicht en volwasseneneducatie.

Wat willen we bereiken? Wat gaan we daarvoor doen?

Onderwijs

Wat willen we bereiken?

Goed onderwijs in onze gemeente.

Wat gaan we daar voor doen?

- De samenwerking tussen onderwijs en (jeugd)zorg versterken.
- (Preventief) inzetten op het wegwerken van onderwijs- en taalachterstanden.
- De bibliotheek heeft een centrale plek in Veendam als plek van ontmoeting en ontwikkeling.
- Met onze taalpartners (DeBasis, Biblionet, Noorderpoort et cetera) werken we aan een integrale aanpak voor de bestrijding van laaggeletterdheid. Het Taalhuis speelt hierin een belangrijke rol.
- We zetten in op volwasseneneducatie voor een kansrijke samenleving.
- In samenwerking met Arbeidsmarktregio Groningen; de afstand van laaggeletterden tot de arbeidsmarkt verkleinen.

Specifiek in 2024:

- De samenwerking tussen onderwijs en jeugdhulp verder versterken, o.a. met behulp van JEP (Jeugd Expertise Punt) Veendam en schoolmaatschappelijk werk.
- We gaan onderzoeken of er een passende interventie kan worden ingezet om het (non-) bereik van Voorschoolse Educatie (VE)-doelgroeppeuters in onze gemeente beter in kaart brengen.
- In 2024 kijken we of en hoe er een vervolg moet komen voor de lopende BSO+-pilot, bedoeld als buitenschoolse opvang voor kinderen van het speciaal basisonderwijs.
- Binnen de Arbeidsmarktregio (AMR) Groningen werken we mee aan het vervolg voor de regionale PvA Laaggeletterdheid 2020-2024.
- Onderzoeken vervolgonderwijs groep goud in onze gemeente, opdat kinderen dichtbij onderwijs kunnen volgen.

Jaarlijks terugkerend:

- Jaarlijks organiseren we samen met schooldirecteuren en kinderopvangorganisaties een LEA-overleg (Lokaal Educatieve Agenda). Hier maken we onder meer afspraken over toeleiding, voorkomen van segregatie, bevorderen van integratie, doelgroepbepaling en Resultaatafspraken Vroeg- en Voorschoolse Educatie (VVE).

Leer- en Sportpark (LSP) -nieuw- en verbouw Winkler Prins

Wat willen we bereiken?

Samen met het schoolbestuur van de Winkler Prins realiseren van een eigentijdse, duurzame en toekomstbestendige Leer- en Sportpark. Daarmee wordt een gezonde leefomgeving gecreëerd, die met de onderwijs- en sportvoorzieningen bijdraagt aan talentontwikkeling van de leerlingen. Bij deze ontwikkeling worden twee deelprojecten onderscheiden; de herinrichting van het sportpark aan de Langeleege (zie ook par 2.1) en de nieuw- en verbouw van de Winkler Prins aan de Raadsgildenlaan. Binnen het deelproject nieuw- en vernieuwbouw Winkler Prins vindt voorbereiding en uitvoering plaats van de nieuwbouw van het gebouw voor het brug-jaar en het VMBO. De vernieuwbouw betreft het opwaarderen van het hoofdgebouw.

Wat gaan we daar voor doen?

Specifiek in 2024:

Is niet meer aan de orde. Het project is gereed gemeld in 2023.

Jaarlijks terugkerend:

Is niet meer aan de orde. Het project is gereed gemeld in 2023.

Voortijdig School Verlaten en Regionaal Meld- en Coördinatiepunt

Wat willen we bereiken?

Schoolverzuim willen we zoveel mogelijk voorkomen. We gaan focussen op de aanwezigheid van kinderen op school. Aanwezigheid op school vergroot de kans op een diploma en op een passende plek in de samenleving. Ieder kind heeft recht op ontwikkeling.

Ook willen we zoveel mogelijk jongeren met een diploma/startkwalificatie van school laten gaan en vroegtijdig schoolverlaters zoveel mogelijk voorkomen. Dit vergroot de kansen op de arbeidsmarkt.

Wat gaan we daar voor doen?

- Onze leerplichtambtenaar werkt samen met het onderwijs om schoolverzuim tegen te gaan en te focussen op aanwezigheid.
- We maken afspraken over een sluitende aanpak tussen onze casusregisseurs Jeugd, de Jeugdarts, Onderwijs en Leerplicht over wie wat en wanneer moet doen bij het terugdringen van schoolverzuim.
- We gaan voortijdig schoolverlaters zo goed mogelijk gaan begeleiden naar een passende vervolgstap.

Specifiek in 2024:

- We starten in 2024 met een pilot MAZL op Winkler Prins. MAZL staat voor 'Meer Aandacht voor Ziek gemelde Leerlingen'. Deze methodiek staat voor oprechte aandacht voor iedere leerling die afwezig is. MAZL is een methodiek waarbij verzuim vroegtijdig in beeld komt.

Daardoor kunnen leerlingen eerder worden geholpen, zodat ziekteverzuim afneemt. Hierin werkt de school, GGD en de gemeente (leerplicht) samen om snel problematiek te herkennen en een passende oplossing te vinden.

- Mogelijk is vanaf augustus 2025 een nieuwe wet van toepassing: 'Van school naar duurzaam werk'. Of het voorstel tot deze wet controversieel wordt verklaard, weten we na het reces van de Tweede Kamer. Deze wet betekent dat we intensiever moeten samenwerken met het MBO, TDC en RMC. Alle kwetsbare jongeren, met of zonder diploma, moeten we met elkaar begeleiden naar de duurzame plek in de maatschappij. Om goed invulling te kunnen geven aan deze wet moeten we in 2024 starten met de voorbereidingen.
- De capaciteit van het Doorstroompunt en Leerplicht is beperkt. Om goed preventief te kunnen blijven werken, is het van belang dat we de extra capaciteit die we in 2022 en 2023 beschikbaar hadden, behouden.

Jaarlijks terugkerend:

- Ieder kind heeft recht op ontwikkeling. Hier staat de leerplichtambtenaar voor. Daarom werkt zij preventief op de scholen en zoekt met het onderwijs naar een passende oplossing voor ieder kind. Hiervoor is soms maatwerk nodig om tot een oplossing te komen. Dit vergt veel afstemming met school, ouders, leerlingen en zorg.
- De doorstroomcoach werkt ook preventief samen met het onderwijs om voortijdig schoolverlaten te voorkomen. Haalt de student geen diploma? Dan kijkt de doorstroomcoach met de student naar een passende route richting onderwijs. Is dit geen optie? Dan leidt de doorstroomcoach de student naar werk of dagbesteding. En soms naar zorg, als dat eerst nodig is.

Onderwijshuisvesting

Wat willen we bereiken?

Voldoende en adequate huisvesting voor alle scholen (waar we wettelijk voor verantwoordelijk zijn) in onze gemeente.

Wat gaan we daar voor doen?

Monitoren dat scholen beschikken over voldoende en adequate huisvesting.

Specifiek in 2024:

In 2024 wordt na vaststelling van de business cases door de raad gestart met de uitvoering van de projecten in fase 1.1 van het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs 2024-2036.

Jaarlijks terugkerend:

De jaarstukken van OPRON en Winkler Prins worden jaarlijks ter kennisname aan het college verstuurd. De raad neemt een besluit om hier wel of geen zienswijze op in te dienen.

Gerelateerde taakvelden: 4.1, 4.2 en 4.3

Wat gaat het kosten?

Omschrijving	Realisatie 2022	Begroting ná wijziging 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Baten	2.730.834	1.955.778	1.879.278	1.879.278	1.879.278	1.879.278
Lasten	4.791.080	4.458.732	4.096.736	4.083.243	4.043.313	4.003.269
Subtotaal Programma 2.3	-2.060.246	-2.502.954	-2.217.458	-2.203.965	-2.164.035	-2.123.991
Onttrekking aan reserves (Baten)	-	-	-	-	-	-
Toevoeging aan reserves (Lasten)	-	-	-	-	-	-
Subtotaal mutaties reserves	-	-	-	-	-	-
Gerealiseerd/geraamd resultaat programma 2.3	-3.458.980	-2.465.018	-2.704.858	-2.642.493	-2.177.994	-2.600.017

De belangrijkste mutaties ten opzichte van het begrotingsjaar 2023 zijn opgenomen in de toelichting op de financiële begroting.

De reserves behorende bij programma 2.3 zijn:

- Niet-verzekerde schades onderwijs
- Winkler Prins

De omvang van de reserve en de mutaties in de reserves zijn gespecificeerd opgenomen in de uiteenzetting van de financiële positie. Bij onderdeel 7 van de uiteenzetting van de financiële positie is 2024 gespecificeerd en het meerjarenperspectief is opgenomen in bijlage 2.

BELEIDSINDICATOREN

Onderstaand treft u voor dit programma de verplichte beleidsindicatoren aan. De gegevens zijn te raadplegen via de site www.waarstaatjegemeente.nl. Wij hebben er voor gekozen om de betreffende indicator te vergelijken met de provincie Groningen en Nederland als geheel.

Beleidsindicatoren							
Indicator	Eenheid	Periode	Veendam	Provincie	Nederland	Bron	Beschrijving
Absoluut verzuim	per 1.000 leerlingen	2022	0,0	4,8	4,2	Ingrado	Het aantal leerplichtigen dat niet staat ingeschreven op een school, per 1.000 leerlingen (leeftijd 5-18 jaar).
Relatief verzuim	per 1.000 leerlingen	2022	12	21	24	Ingrado	Het aantal leerplichtigen dat wel staat ingeschreven op een school, maar ongeoorloofd afwezig is, per 1.000 leerlingen (leeftijd 5-18 jaar).
Voortijdige schoolverlaters totaal (VO + MBO)	%	2021	2,6%	2,1%	1,9%	DUO - Dienst Uitvoering Onderwijs	Het percentage van het totaal aantal leerlingen (12-23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat.

De beleidsindicatoren zijn afkomstig van externe instanties en niet alle indicatoren in de lijst worden ieder jaar door de bronhouder geactualiseerd of zijn niet voorhanden. De beleidsindicatoren die in de tabel zijn opgenomen betreffen de gegevens die ten tijde van het opmaken van de begroting voorhanden waren.

Programma 2.4 - Gezondheids (zorg)

Met het programma complete parkstad / gezondheids(zorg) willen we er aan bijdragen dat onze inwoners actief- en zo lang mogelijk zelfstandig mee blijven doen in onze samenleving. Het is daarbij belangrijk dat er voldoende voorzieningen in de directe omgeving zijn en dat er mensen in de buurt zijn die een helpende hand toesteken. Waar nodig moet er toegankelijke en toereikende professionele ondersteuning en zorg zijn. Hier ligt een belangrijke rol voor de jeugdgezondheidszorg die door de GGD Groningen voor ons wordt uitgevoerd. Zij werken samen intensief samen met scholen, het jeugd- en jongerenwerk (onder andere in Break) en onze casusregisseurs Jeugd.

Wat willen we bereiken? Wat gaan we daarvoor doen?

Welzijn

Wat willen we bereiken?

Wij willen dat Veendammers zich gezond voelen en naar vermogen meedoen in de samenleving.

Wat gaan we daar voor doen?

Wij vertalen onze nota gezondheidsbeleid 2021-2026 naar praktische uitvoeringsplannen. Wij doen dat provinciaal met de GGD, regionaal vanuit de regiodeal en lokaal bijvoorbeeld door middel van het lokaal preventieakkoord.

Specifiek in 2024:

In 2024 lopen enkele eerder gestarte activiteiten van het Lokaal Uitvoeringsplan door.

- Kansrijke start is een landelijk actieprogramma waarin onder meer gemeenten, Rijk, wijkteams, welzijnswerk, GGZ-instellingen, geboorte- en jeugdgezondheidszorg samen werken aan een kansrijke start voor kinderen.
- De Verrijkte Schooldag geeft kinderen een bredere invulling van de schooldag. Naast het reguliere onderwijs komen kinderen in aanraking met cultuur, sport, muziek, (gezond) eten en drinken en andere onderwerpen waar zij anders niet mee in aanraking komen.
- De GLI (Gecombineerde Leefstijlinterventie) is een programma voor mensen met overgewicht of obesitas gericht op gedragsverandering om een gezonde leefstijl te bereiken en behouden. De GLI voeren we uit met Menzis en Veendam Beweegt.
- Twee medewerkers, gepositioneerd bij deBasis, fungeren als ondersteuner sociaal domein. Ze helpen huisartsen en inwoners van Veendam met het vinden van antwoorden op vragen uit het sociaal domein.

Als versterking van en aanvulling op ons huidige beleid voeren we in 2024 activiteiten uit van het plan van aanpak met betrekking tot SPUK/GALA (Specifieke Uitkering/Gezond en Actief Leven Akkoord).

Jaarlijks terugkerend:

- De GGD voert ons gezondheidsbeleid uit binnen de kaders van de GR Publieke Gezondheid & Zorg.
- We ondersteunen waar mogelijk (met subsidies) activiteiten en projecten die bijdragen aan de bevordering van de gezondheid van Veendammers.

Gerelateerde taakvelden: 6.1, 6.2, 6.6, 6.71 (a t/m d), 6.72 (a t/m d), 6.73 (a t/m c), 6.74 (a t/m c), 6.81 (a en b), 6.82 (a en b) en 7.1.

Wat gaat het kosten?

Omschrijving	Realisatie 2022	Begroting ná wijziging 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Baten	5.672.075	4.201.933	4.042.145	3.975.667	3.918.847	3.745.597
Lasten	34.338.993	34.313.960	38.277.585	39.376.106	39.083.384	40.232.546
Subtotaal programma 2.4	-28.666.918	-30.112.027	-34.235.440	-35.400.439	-35.164.537	-36.486.949
Onttrekking aan reserves (Baten)	-	-	-	-	-	-
Toevoeging aan reserves (Lasten)	-	-	-	-	-	-
Subtotaal mutaties reserves	-	-	-	-	-	-
Gerealiseerd/geraamd resultaat programma 2.4	-28.666.918	-30.112.027	-34.235.440	-35.400.439	-35.164.537	-36.486.949

De belangrijkste mutaties ten opzichte van het begrotingsjaar 2023 zijn opgenomen in de toelichting op de financiële begroting.

De reserves behorende bij programma 2.4 zijn:

- Lokaal Gezondheidsbeleid

De omvang van de reserve en de mutaties in de reserves zijn gespecificeerd opgenomen in de uiteenzetting van de financiële positie. Bij onderdeel 7 van de uiteenzetting van de financiële positie is 2024 gespecificeerd en het meerjarenperspectief is opgenomen in bijlage 2.

BELEIDSINDICATOREN

Onderstaand treft u voor dit programma de verplichte beleidsindicatoren aan. De gegevens zijn te raadplegen via de site www.waarstaatjegemeente.nl. Wij hebben er voor gekozen om de betreffende indicator te vergelijken met de provincie Groningen en Nederland als geheel.

Beleidsindicatoren							
Indicator	Eenheid	Periode	Veendam	Provincie	Nederland	Bron	Beschrijving
Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	2022	19,3%	15,1%	13,2%	CBS - Beleidsinformatie Jeugd	Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar.
Jongeren met jeugdbescherming	%	2022	2,8%	1,5%	1,2%	CBS - Beleidsinformatie Jeugd	Het percentage jongeren tot 18 jaar met een jeugdbeschermingsmaatregel ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar.
Jongeren met jeugdreclassering	%	2021	0,4%	0,4%	0,3%	CBS - Beleidsinformatie Jeugd	Het percentage jongeren (12-22 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel ten opzichte van alle jongeren (12-22 jaar).

De beleidsindicatoren zijn afkomstig van externe instanties en niet alle indicatoren in de lijst worden ieder jaar door de bronhouder geactualiseerd of zijn niet voorhanden. De beleidsindicatoren die in de tabel zijn opgenomen betreffen de gegevens die ten tijde van het opmaken van de begroting voorhanden waren.

Programma 2.5 - Bruisend centrum en levendige woonwijken

Dit deelprogramma betreft de advisering en ontwikkeling op het gebied van de ruimtelijke ordening en volkshuisvesting binnen de gemeente. Het betreft advisering over rijksplannen, provinciale plannen en nota's op het gebied van ruimtelijke ordening en volkshuisvesting en in het bijzonder het vertalen van deze veelal strategische visies naar gemeentelijk niveau.

Wat willen we bereiken? Wat gaan we daarvoor doen?

Woonwijken

Wat willen we bereiken?

Geschikte en passende woonruimte voor iedereen, aansluitend bij de eigen behoefte en op vraag.

Wat gaan we daar voor doen?

Specifiek in 2024:

Het jaarprogramma 2024 uit het uitvoeringsprogramma van de woonvisie 2023-2027 wordt uitgevoerd.

Jaarlijks terugkerend:

- Uitvoeren van het uitvoeringsprogramma uit de in 2023 vastgestelde woonvisie 2023-2027.
- Uitvoering prestatieafspraken met woningcorporaties.
- Uitvoering geven aan de regionale woondeal Oost-Groningen.
- Deelname aan RWLP/Regio Deal, waaronder 'Rotte kiezenaanpak' en GGA (gebiedsgerichte aanpak).
- Veendam-Noordwest: Met bewoners, Acantus, Compaen, Commissie Huurzaken en het RWLP wordt, onder regie van de gemeente, uitvoering gegeven aan het in concrete projectvoorstellen uitgewerkte uitvoeringsprogramma voor de korte, middellange en lange termijn van het wijkontwikkelplan (ruimtelijk, wonen, demografie, duurzaam en sociaal). Concreet betekent dit met betrekking tot het fysieke domein, dat in 2024 na afronding van de 1^e fase uitvoering wordt gegeven aan de 2^e fase van de renovatie van de sociale huurwoningen door Acantus. De verduurzaming en verbetering van de particuliere woningvoorraad door het RWLP wordt voortgezet. De plannen voor de openbare ruimte en infrastructuur met klimaatadaptieve maatregelen en bevordering van de verkeersveiligheid ter besluitvorming worden voorgelegd.
- Bareveld: Er wordt verder uitvoering gegeven aan de herstructurering van Bareveld op basis van het wijkontwikkelplan.
- Subsidieverwerving: Er wordt gekeken naar de mogelijkheden om subsidies aan te vragen op het gebied van wonen, zoals het Volkshuisvestingsfonds, en overige subsidies in het kader van de Nationale Woon- en Bouwagenda.
- Woonbeurzen: Jaarlijks nemen we deel aan 1 tot 2 woonbeurzen om de gemeente Veendam te promoten als woongemeente en het delen van actuele woningbouwplannen.

Centrum Veendam

Wat willen we bereiken?

Behoud en versterking van de positie van het centrum als regionaal verzorgend winkelgebied.

Wat gaan we daar voor doen?

- Ondersteunen van de professionalisering van de ondernemersvereniging. Bijvoorbeeld door inzet van centrummanagement, De Nieuwe Winkelstraat (DNWS) en het behouden of realiseren van een attractieve mix van winkels, horeca, Leisure, warenmarkt, evenementen en overige centrumfuncties. Belangrijk instrument hierbij is een uniek gezamenlijke promotie van Veendam.
- Via een interactief traject met ondernemers en bewoners willen we komen tot een visie voor een compact en sterk winkelcentrum. Ondersteuning via een 'subsidieregeling stimulering detailhandel' is regelmatig een impuls om de leegstand aan te pakken. Het gaat hierbij om verplaatsing van winkels, het veranderen van winkel- in woonbestemming en het verbeteren van de gevels van winkels om daarmee het straatbeeld te versterken.
- Bij alle projecten wordt goed gekeken in hoeverre provincie en andere overheden subsidies kunnen geven. Bij onder meer de herinrichting en ook het regulier beheer van het centrum is extra aandacht voor de openbare ruimte, zoals verkeer en parkeren.

Specifiek in 2024:

De Centrumvisie Veendam kent een uitvoeringsprogramma. Dit wordt in 2024 verder uitgevoerd in nauwe samenspraak met ondernemers en vastgoedeigenaren. En uiteraard met invloed van bewoners en bezoekers van het centrum.

Voor het uitvoeringsprogramma worden de volgende transitiepaden onderscheiden :

Schoon, heel & veilig: De basis op orde maken en houden.

Aanbod: Aanjagen van transformatie en stimuleren (vernieuwend) ondernemerschap.

Sfeer & beleving: Werk maken van het DNA van Veendam.

Toegankelijkheid: Optimaliseren bereikbaarheid en parkeren.

Marketing & promotie: De lokale binding versterken en bezoekers verleiden.

Jaarlijks terugkerend:

- Er wordt door de gemeente actief beleid gevoerd om, waar mogelijk, optimaal gebruik te maken van beschikbare landelijke en provinciale subsidies.
- Er vindt frequent overleg plaats met ondernemers en vastgoedeigenaren uit het centrum.
- De mogelijkheden voor de 'Subsidieregeling Stimulering Detailhandel Veendam Centrum' worden actief onder de aandacht gebracht bij ondernemers en pandeigenaren.
- Winkelbestemmingen buiten het winkelgebied worden actief uit de markt gehaald en nieuwe ontwikkelingen worden gefaciliteerd.
- De leegstandsverordening Veendam 2017 wordt actief ingezet om leegstand te verminderen en de leefbaarheid te vergroten.
- Er wordt proactief opgetreden om, waar mogelijk, belemmeringen bij ondernemers weg te nemen.

Gerelateerde taakvelden: 3.2, 8.2 en 8.3.

Omschrijving	Realisatie	Begroting ná wijziging	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Baten	6.630.866	5.894.038	5.231.319	5.231.319	5.211.953	5.211.953
Lasten	4.887.373	8.222.102	6.422.302	6.902.975	6.880.426	6.877.771
Subtotaal Programma 2.5	1.743.493	-2.328.064	-1.190.983	-1.671.656	-1.668.473	-1.665.818
Onttrekking aan reserves (Baten)	827	28.000	28.000	28.000	28.000	28.000
Toevoeging aan reserves (Lasten)	712.089	9.883	10.124	10.327	10.533	10.744
Subtotaal mutaties reserves	-711.262	18.117	17.876	17.673	17.467	17.256
Gerealiseerd/geraamd resultaat programma 2.5	1.032.231	-2.309.947	-1.173.107	-1.653.983	-1.651.006	-1.648.562

De belangrijkste mutaties ten opzichte van het begrotingsjaar 2023 zijn opgenomen in de toelichting op de financiële begroting.

De reserves behorende bij programma 2.5 zijn:

- Herstructurering woningvoorraad
- Algemene Reserve Grondbedrijf
- Bovenwijkse voorzieningen Grondbedrijf
- Strategische aankopen
- Reserve aanpak rotte kiezen
- Reserve winkelcentrum Sorghvliet
- Revitalisatiefonds bedrijventerreinen
- Bruisend centrum Veendam (egalisereserve BCO)
- Reserve Duurzaam veilig Wildervank West

De omvang van de reserve en de mutaties in de reserves zijn gespecificeerd opgenomen in de uiteenzetting van de financiële positie. Bij onderdeel 7 van de uiteenzetting van de financiële positie is 2024 gespecificeerd en het meerjarenperspectief is opgenomen in bijlage 2.

BELEIDSINDICATOREN

Onderstaand treft u voor dit programma de verplichte beleidsindicatoren aan. De gegevens zijn te raadplegen via de site Waar staat je gemeente.nl. Wij hebben er voor gekozen om de betreffende indicator te vergelijken met de provincie Groningen en Nederland als geheel.

Er zijn geen verplichte beleidsindicatoren beschikbaar voor dit programma.

Programma 3 - Ruimte voor ondernemers

De geografische ligging van Veendam biedt perspectief aan ondernemers. De verdubbeling van de N33 en de herstelde treinverbinding met Groningen biedt economische kansen, zowel voor het kernwinkelgebied in het centrum, voor bedrijventerreinen, als voor toerisme.

In dit programma besteden we daarom aandacht aan het versterken van het ondernemersklimaat voor het hoofdwinkelcentrumgebied en de Industriegebieden en de daarmee gepaard gaande werkgelegenheid.

Wat willen we bereiken? Wat gaan we daarvoor doen?

Ondernemersklimaat: centrum

Wat willen we bereiken?

Wij willen het compacte centrumgebied in Veendam met een aantrekkelijk winkelvestigingsklimaat en voor inwoners en bezoekers aantrekkelijke entourage behouden en versterken. We willen een sterke en duurzame winkelstructuur met een zo compleet mogelijk aanbod voor zo veel mogelijk inwoners op loop- en fietsafstand (laagdrempelig, comfort en beperking onnodige automobilititeit).

We willen een gezond ondernemersklimaat scheppen, waarin marktpartijen kunnen en willen investeren (ontwikkelingsgericht met ruimte voor kwaliteit en innovatie). Het rijke cultureel erfgoed (waaronder scheepvaart en industrieel erfgoed) van Veendam en de Veenkoloniën is een inspiratiebron voor verdere ontwikkeling van recreatie en toerisme.

Wat gaan we daar voor doen?

- Er wordt een gezond ondernemersklimaat gecreëerd waarin marktpartijen kunnen en willen investeren (ontwikkelingsgericht met ruimte voor kwaliteit en innovatie).

Specifiek in 2024:

Wat willen we bereiken?

We kunnen nog zo ons best doen voor een mooi centrum; als het niet schoon, heel en veilig is, zijn alle inspanningen voor niets. Het centrum moet daarom schoon, netjes en veilig zijn. Dit zijn essentiële randvoorwaarden die op orde moeten zijn.

De Centrumvisie Veendam kent een uitvoeringsprogramma. Dit wordt in 2024 verder ter hand genomen. Alle aspecten hier benoemd krijgen in het uitvoeringsprogramma aandacht.

Jaarlijks terugkerend:

- Frequent overleg met de BIZ organisatie.
- Subsidieregeling gevelverbetering.
- Subsidieregeling verplaatsing winkels.

Ondernemersklimaat: Industrie

Wat willen we bereiken?

De aanwezigheid van Groningen Railport en de verbeterde infrastructuur, zoals de N33, maakt het aantrekkelijk voor bedrijven om zich te vestigen op de Veendammer bedrijventerreinen. Die worden in samenwerking met het bedrijfsleven en andere partners beheerd.

Wat gaan we daar voor doen?

Het ondernemersklimaat bevorderen door verder te werken aan de Dallen III en de Veendammer Poort N33 Leisure and pleasure.

De aansluiting tussen overheid, onderwijs en arbeidsmarkt krijgt voortdurend de aandacht via nauw overleg tussen de afdelingen Sociaal en EZ. We behartigen in regionale verbanden actief onze belangen en die van ondernemers. Door de uitbreiding van de bedrijventerreinen bieden we ondernemers letterlijk en figuurlijk ruimte in diverse sectoren. Kortom: Stimuleren we economie en werkgelegenheid.

De grond van de Poort van Veendam wordt in de markt gezet.

Er wordt opnieuw gekeken of gezamenlijke beveiliging op de bedrijventerreinen op voldoende draagvlak van ondernemers kan rekenen.

Er komt een nieuwsbrief voor ondernemers.

Jaarlijks terugkerend:

- Bedrijfsbezoeken afleggen, zowel bestuurlijk als ambtelijk.
- Het bezoeken van netwerkbijeenkomsten voor ondernemers.
- Acquisitie bedrijventerrein.

Werkgelegenheid/Bedrijfsinvesteringen

Wat willen we bereiken?

Het economisch beleid van de gemeente richt zich op het behoud en de bevordering van werkgelegenheid. Onze inzet is gericht op behoud versterking en uitbreiding van de bestaande werkgelegenheid in onze gemeente.

Wat gaan we daar voor doen?

De aansluiting tussen overheid, onderwijs en arbeidsmarkt krijgt voortdurend de aandacht via nauw overleg tussen de vakafdelingen. Het vinden van personeel wordt een uitdaging. Door een goede samenwerking met ondernemers en andere partijen stimuleren we economie en werkgelegenheid.

De verkoop van kavels op de bedrijventerreinen heeft de hoogste prioriteit. Daarbij wordt een deel van het bestaande bedrijfsleven actief benaderd. Bedrijven van elders die zich hier oriënteren, worden positief kritisch geholpen. In alle gevallen wordt geprobeerd maatwerk te leveren.

Er wordt onderzocht of het mogelijk is om een bestaande kavel te ontwikkelen voor kleinschalige kavels voor de bedrijven in de categorie 1 en 2.

Er worden meerdere koopovereenkomsten gesloten inzake verkoop van kavels op De Dallen II.

De aansluiting tussen overheid, onderwijs en arbeidsmarkt krijgt voortdurend de aandacht via nauw overleg tussen de vakafdelingen.

Het vinden van personeel is een uitdaging geworden. Door een goede samenwerking met ondernemers en andere partijen stimuleren we economie en werkgelegenheid.

Jaarlijks terugkerend:

- Banenfestival.
- Kandidatenkrant.
- Bedrijfsbezoeken.
- Vacatures uitwisselen.
- Er wordt een aantal malen per jaar een nieuwsbrief voor ondernemers uitgebracht.
- Structureel overleg tussen EZ en Sociaal/kennisdeling en informatie-uitwisseling.

Gerelateerde taakvelden: 3.1 en 3.3

Wat gaat het kosten?

Omschrijving	Realisatie	Begroting ná wijziging	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Baten	174.161	145.004	156.979	156.979	156.979	156.979
Lasten	508.485	634.313	375.773	375.773	375.773	375.773
Subtotaal Programma 3.0	-334.324	-489.309	-218.794	-218.794	-218.794	-218.794
Onttrekking aan reserves (Baten)	-	-	-	-	-	-
Toevoeging aan reserves (Lasten)	-	-	-	-	-	-
Subtotaal mutaties reserves	-	-	-	-	-	-
Gerealiseerd/geraamd resultaat programma 3.0	-334.324	-489.309	-218.794	-218.794	-218.794	-218.794

De belangrijkste mutaties ten opzichte van het begrotingsjaar 2023 zijn opgenomen in de toelichting op de financiële begroting.

Er zijn geen reserves ingesteld voor programma 3.0.

BELEIDSINDICATOREN

Onderstaand treft u voor dit programma de verplichte beleidsindicatoren aan. De gegevens zijn te raadplegen via de site www.waarstaatjegemeente.nl. Wij hebben er voor gekozen om de betreffende indicator te vergelijken met de provincie Groningen en Nederland als geheel.

Beleidsindicatoren							
Indicator	Eenheid	Periode	Veendam	Provincie	Nederland	Bron	Beschrijving
Funcziemenging	%	2022	49,7%	51,9%	53,8%	LISA	De funcziemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen
Vestigingen (van bedrijven)	per 10.000 inw 15-64jr	2022	134,7	149,2	174,1	LISA	Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.

De beleidsindicatoren zijn afkomstig van externe instanties en niet alle indicatoren in de lijst worden ieder jaar door de bronhouder geactualiseerd of zijn niet voorhanden. De beleidsindicatoren die in de tabel zijn opgenomen betreffen de gegevens die ten tijde van het opmaken van de begroting voorhanden waren.

Programma 4 - Leefbaar, duurzaam, hoge kwaliteit

Onder dit programma vallen de sub programma's 4.1 'Kwaliteit voor de fysieke omgeving' en 4.2 'Kwaliteit door participatie'.

Programma 4.1 - Kwaliteit voor de fysieke omgeving

Binnen sub programma 4.1 zijn drie deel programma's opgenomen:

4.1.1 Ruimtelijk gebruik, infrastructuur en beheer en onderhoud.

4.1.2 Milieu en duurzaamheid.

4.1.3 Toezicht en handhaving.

Programma 4.1.1 - Ruimtegebruik/infrastructuur/beheer & onderhoud

De kwaliteit van de fysieke omgeving levert een belangrijke bijdrage aan de leefbaarheid van de samenleving. Daarom wil Veendam een hoog kwaliteitsniveau van die fysieke omgeving zoals de kwaliteit van:

- Het ruimtegebruik op het grondgebied van Veendam en de overgangen naar de buurgemeenten.
- Architectuur en materiaalgebruik van gebouwen en inrichtingen.
- Inrichting en materiaalgebruik van de openbare ruimte en kwantiteit van het groen en water.
- Infrastructuur (boven en ondergronds).
- Beheer en onderhoud van openbare ruimte (groen, rood, grijs, blauw), 'schoon, heel en veilig'.

Kwaliteit gaat ook over veiligheid. Bij het ontwerpen van (openbare) ruimte en bouwwerken wordt vanaf het prille begin rekening gehouden met veiligheid (proactief en preventie). Ook bij beheer en onderhoud en 'toezicht en handhaving' speelt naast de technische en de beeldkwaliteit, ook het veiligheidsaspect een rol.

Wat willen we bereiken? Wat gaan we daarvoor doen?

Bereikbaar en veilig

Wat willen we bereiken?

Een bereikbaar en veilig Veendam.

Wat gaan we daar voor doen?

Specifiek in 2024:

- Uitvoering geven aan het uitvoeringsprogramma van het Mobiliteitsplan Veendam 2022-2030.
  - Opstellen detailplanning en nadere uitwerking van de diverse acties vanuit het uitvoeringsprogramma van het mobiliteitsplan. Met name ook om de financiële consequenties voor de gemeentebegroting op de (middel)lange termijn inzichtelijk te maken.
  - Prioriteit ligt in 2024 bij de afronding van de verkeersstudies naar de verkeersafwikkeling in Veendam-Zuid en Veendam-Noord, de ombouw van de Prins Bernhardlaan tot GOW30, de aanpak van de wegen langs het Oosterdiep en het opstellen van een parkeerrichtlijn.
- Met de andere betrokken instanties het plan voor het reactiveren van de spoorlijn Veendam-Stadskanaal voor regulier personenvervoer verder ontwikkelen. Voor de gemeente gaat het dan a) meer specifiek om de 'ombouw' van het treinstation van Veendam van kopstation naar een station aan een doorgaande treinverbinding, b) het aantal overwegen terugbrengen, c) het realiseren van vooralsnog een (kleinschalige) hub en d) een knooppunt voor openbaar busvervoer in Wildervank, in afwachting van een verdere doortrekking van de spoorlijn richting Emmen.

Jaarlijks terugkerend:

- Uitvoering geven aan het uitvoeringsprogramma van het Mobiliteitsplan Veendam 2022-2030.
- Verdere uitwerking van 'Duurzaam Veilig' door:
  - Verdere uitbreiding van het aantal 30- en 60-kilometerzones en het waar nodig doorvoeren van aanpassingen aan bestaande zones.
  - Het continue verbeteren van de verkeersveiligheid op wegen, wegvakken en kruisingen.
- Borgen van een goede aansluiting op het regionaal en landelijk wegennet en een goede interne verkeersafwikkeling via de centrumring.
- Borgen van veilige (hoofd)fietsroutes.
- Borgen van veilige schoolomgevingen.
- Borgen van behoud en waar mogelijk uitbreiding van voorzieningen op het gebied van openbaar vervoer, waaronder de stadsbus.
- Het (laten) uitvoeren van projecten op het gebied van verkeerseducatie onder meer op basisscholen en in het voortgezet onderwijs.

Ruimtelijke ontwikkelingen

Wat willen we bereiken?

Bij ruimtelijke ontwikkelingen gaat specifieke aandacht uit naar Kerkstraat-West, Lloyds-terras en het Leer- en Sport-Park (LSP). De kwaliteit van de publieke ruimte bepaalt voor een groot deel de leefbaarheid van onze gemeente. Een aantrekkelijke publieke ruimte is bovendien een belangrijke vestigingsplaatsfactor voor (nieuwe) inwoners, bedrijven en instellingen, toeristen en recreanten. We willen daarom onder meer een kwalitatief hoogwaardig centrum realiseren en de recreatiemogelijkheden voor de recreatievaart verbeteren.

Wat gaan we daar voor doen?

Leer- en Sportpark: zie subprogramma 2.3, Jeugd/Onderwijs.

Jaarlijks terugkerend:

- Als vervolg op het realiseren van het Gezondheidscentrum wordt verdere invulling gezocht voor het gebied Lloydsterras.
- Op basis van een vastgestelde gebiedsvisie en/of een bestemmingsplan wordt de verdere invulling van het bedrijventerrein Veendammer Poort N33 gestalte gegeven.
- Nu op Bastioneiland in Buitenwoel alle woningbouwkavels zijn verkocht of in optie uitgegeven, worden als vervolg hierop woningbouwmogelijkheden ontwikkeld op Dijkeneiland Zuid.

Omgevingsbeleid en Omgevingswet

Wat willen we bereiken?

Ruimtelijke kaders voldoen aan de uitgangspunten van de omgevingswet.

Wat gaan we daar voor doen?

Specifiek in 2024:

- Opstellen van een eerste wijzigingsplan voor het tijdelijke omgevingsplan, bestaande uit aanpassingen aan de bruidsschat, noodzakelijke bodemregels en bepalingen uit verordeningen die betrekking hebben op fysieke leefomgeving.
- Afronden van de pilot in Ommelanderswijk tot een eerste volwaardig deel van het Omgevingsplan, uiteindelijk vast te stellen door de raad.
- Plan van aanpak opstellen voor het (verder) gebiedsgericht omzetten van het tijdelijke naar het volwaardige omgevingsplan.
- Indachtig de beleidscyclus van de Omgevingswet een plan van aanpak opstellen voor het structureel en planmatig aanpassen van de Omgevingsvisie. Daarbij onderzoek doen of aangesloten kan worden bij de bestaande wijkgerichte aanpak.
- Afronden van lopende ruimtelijke procedures onder de “oude” Wet ruimtelijke ordening.

Jaarlijks terugkerend:

- Voortzetten gebiedsgerichte omzetting van het tijdelijk naar het definitief omgevingsplan, volgens plan van aanpak (hiervoor is de tijd tot eind 2031).
- Nieuwe gewenste ontwikkelingen mogelijk maken met buitenlandse omgevingsplanactiviteiten (BOPA's) en zo nodig door aanpassing van het omgevingsplan. BOPA's zijn vergelijkbaar met de afwijkingen van het bestemmingsplan die op grond van de huidige wetgeving mogelijk zijn.
- Structureel en planmatig aanpassen van de Omgevingsvisie met nieuw ruimtelijk beleid.
- Opstellen van extra toepasbare regels om de dienstverlening te vergroten. Toepasbare regels zijn begrijpelijke vertalingen van de juridische regels in het omgevingsplan. Inwoners en bedrijven kunnen via vragenbomen nagaan welk proces ze moeten doorlopen en wat daarvoor nodig is. Hierbij wordt ook verwezen naar de mogelijkheid om hun plannen op voorhand op haalbaarheid te laten toetsen.

Recreatieve en toeristische voorzieningen

Wat willen we bereiken?

Bevorderen van toerisme en recreatie

Wat gaan we daar voor doen?

- Gezamenlijk met stichting ZO Groningen een programma ontwikkelen om het cultuurhistorisch erfgoed van de Veenkoloniën beter te profileren.
- Nieuwe promotiematerialen ontwikkelen en uitbreiden, zoals Veenkoloniën-magazines, De leukste uitjes van Veendam, routekaarten, plattegronden voor bezoekers en inwoners. Deze producten worden proactief verspreid onder bezoekers en zijn daarnaast bij betrokken ondernemers beschikbaar.
- Het behouden en stimuleren van het evenementenaanbod van Veendam.
- Ontwikkelingen vanuit initiatiefnemers bevorderen en ondersteunen op gebied van vergunningen, subsidies en externe fondsenwerving.

Specifiek in 2024:

- Verbeteren vaarverbinding Langeboschemeer.
Door het verbeteren van de bevaarbaarheid van de verbindende vaarweg tussen het Zuidlaardermeer en het Langeboschemeer wordt een toeristische impuls gegeven.
- Nieuwe promotie- en marketingstrategie.
Aan de hand van de nieuwe merkstrategie van Marketing Groningen en via de samenwerking op het gebied van vrijetijdseconomie in Oost-Groningen wordt een nieuwe lijn van promotiematerialen ontwikkeld voor toeristen en bezoekers.
- Ontwikkeling nieuwe website voor ontsluiting toeristische informatie.
Door de ontwikkeling van een dergelijk platform wordt relevante informatie voor toeristen en recreanten goed en centraal ontsloten. Dit draagt bij aan de digitale bereikbaarheid en promotie van Veendam.

- Deelname nieuw project Routebureau Groningen.
In het verlengde van het voorgaande project Routegebonden Recreatie wordt een nieuwe overeenkomst met het Routebureau aangegaan. Van daaruit wordt geïnvesteerd in een provinciebrede verbetering van wandel-, fiets- en vaarroutes.
- Onderzoek naar inkomsten uit toerisme.
Om meer te kunnen investeren in de toeristische aantrekkingskracht van de gemeente willen wij onderzoeken of het mogelijk is om meer inkomsten te genereren uit toerisme. Daarbij wordt nadrukkelijk het gesprek gevoerd met de recreatie- en toeristenbranche.
- Onderzoeken of er mogelijkheden zijn voor uitbreiding informatieschermen in de entree van van Beresteyn en Tropiqua.
- Inventariseren, actualiseren en synchroniseren bewegwijzering Veendam
- Actualiseren 2 bestaande wandelroutes door Borgerswold en bebording op orde brengen en hierover de communicatie verbeteren
- Opzetten Cultuur historisch Erfgoed route om het Veendammer cultuur historisch erfgoed op een leuke manier te laten zien in een route met diverse vragen en zorgen voor borging van het bijhouden van deze route
- Het onderzoeken voor een 'eyecatcher' op of rond het museumplein/kerkplein.

Jaarlijks terugkerend:

- Structureel regionaal overleg met betrokken gemeenten in Oost-Groningen, ter verbetering van de regionale afstemming en het voeren van gezamenlijk beleid en het ontwikkelen van promotieproducten.
- Contacten onderhouden en vertegenwoordiging te waarborgen met buurgemeenten, partners en ondernemers binnen de toeristisch recreatieve branche.
- Coördineren en ondersteunen open monumentendag.

Beheer en onderhoud van openbare ruimte en infrastructuur

Wat willen we bereiken?

Een schoon, heel en veilige openbare ruimte volgens de vastgestelde onderhoudsniveaus. Het omvat de aanleg, het beheer en het onderhoud van alle gemeentelijke verharding, technische kunstwerken, recreatievoorzieningen, stedelijk groen, begraafplaatsen en openbare verlichting. Tevens omvat het programma het onderhoud van de bewegwijzering, het straatmeubilair en het uitvoeren van maatregelen ten behoeve van de verkeersveiligheid en de gladheidsbestrijding.

Wat gaan we daar voor doen?

We gaan het onderhoud en de vervangingen uitvoeren op basis van de door de raad vastgestelde onderhoudsniveaus, beheerplannen en onderhoudsprogramma's en de beschikbare budgetten. Hierbij worden onder meer de uitgangspunten en acties uit de visiedocumenten, zoals de Groenvisie en Gemeentelijk RioleringsPlan, meegenomen.

Jaarlijks terugkerend:

De openbare ruimte wordt planmatig actief beheerd om de kwaliteiten van de functies te kunnen behouden, zoals deze in de onderhoudsniveaus met bijbehorende budget door de gemeenteraad is vastgesteld.

Gerelateerde taakvelden: 2.1, 2.3, 2.4, 2.5, 5.7, 7.2 en 7.5

Wat gaat het kosten?

Omschrijving	Realisatie	Begroting ná wijziging	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Baten	2.636.170	2.470.101	2.649.870	2.568.741	2.568.741	2.485.802
Lasten	8.546.164	8.252.017	8.921.571	8.861.037	8.667.182	8.678.523
Subtotaal Programma 4.1.1	-5.909.994	-5.781.916	-6.271.701	-6.292.296	-6.098.441	-6.192.721
Onttrekking aan reserves (Baten)	444.573	434.275	438.023	438.023	438.023	438.023
Toevoeging aan reserves (Lasten)	259.383	56.831	59.477	60.666	61.880	63.117
Subtotaal mutaties reserves	185.190	377.444	378.546	377.357	376.143	374.906
Gerealiseerd/geraamd resultaat programma 4.1.1	-5.724.804	-5.404.472	-5.893.155	-5.914.939	-5.722.298	-5.817.815

De belangrijkste mutaties ten opzichte van het begrotingsjaar 2023 zijn opgenomen in de toelichting op de financiële begroting.

De reserves behorende bij programma 4.1.1 zijn:

- Uitbaggeren vijvers
- Verdubbelen N33
- Industriële bewegwijzering
- Onderhoud bruggen
- Reserve achterstallig onderhoud openbare verlichting (OVL)
- Afkoopsommen onderhoud omgevingsgroen begraafplaatsen
- Walbeschoeiingen
- Egalisatiereserve riolering
- Reserve masterplan centrum Veendam
- Reserve Stationspark
- Reserve uitvoering Bestuursakkoord water
- Reserve kruispunt G. Veenhuizenweg - A. Tripweg
- Reserve act./vern. (parker) bewegwijzering
- Res. Maatregelen verkeersveiligheid rond scholen 1e fase
- Reserve reconstructie Lloydsplein
- Reserve beschoeiingen en steigers

De omvang van de reserve en de mutaties in de reserves zijn gespecificeerd opgenomen in de uiteenzetting van de financiële positie. Bij onderdeel 7 van de uiteenzetting van de financiële positie is 2024 gespecificeerd en het meerjarenperspectief is opgenomen in bijlage 2.

BELEIDSINDICATOREN

Onderstaand treft u voor dit programma de verplichte beleidsindicatoren aan. De gegevens zijn te raadplegen via de site www.waarstaatjegemeente.nl. Wij hebben er voor gekozen om de betreffende indicator te vergelijken met de provincie Groningen en Nederland als geheel.

Beleidsindicatoren							
Indicator	Eenheid	Periode	Veendam	Provincie	Nederland	Bron	Beschrijving
Nieuw gebouwde woningen	per 1.000 woningen	2022	6,3	11,1	9,3	ABF - Systeem Woningvoorraad	Het aantal nieuwbouwwoningen, per 1.000 woningen
Demografische druk	%	2023	78,5%	67,3%	70,3%	CBS - Bevolkingsstatistiek	De som van het aantal personen van 0 tot 20 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 20 tot 65 jaar.

De beleidsindicatoren zijn afkomstig van externe instanties en niet alle indicatoren in de lijst worden ieder jaar door de bronhouder geactualiseerd of zijn niet voorhanden. De beleidsindicatoren die in de tabel zijn opgenomen betreffen de gegevens die ten tijde van het opmaken van de begroting voorhanden waren.

Programma 4.1.2 - Milieu en duurzaamheid

Dit deelprogramma betreft alle zaken die betrekking hebben op afvalverwerking en milieubeheer.

Wat willen we bereiken? Wat gaan we daarvoor doen?

Afvalverwerking

Wat willen we bereiken?

Duurzame ontwikkelingen zijn ontwikkelingen die toekomstgericht bijdragen aan een schone en mooie omgeving. Dat vraagt om keuzes in de stapsgewijze overgang naar schone(re) en duurzame energie die we ook in ruimtelijke zin mogelijk willen maken. Het stimuleren van het scheiden van huishoudelijk afvalstoffen tegen zo laag mogelijke kosten met een zo'n groot mogelijk serviceniveau voor de burgers.

Wat gaan we daar voor doen?

- We blijven werken aan de vraag hoe we de dienstverlening bij de afvalinzameling en de faciliteiten (deelstromen en hergebruik) op het afvalbrenghstation kunnen verbeteren.
- We zorgen voor een schone openbare ruimte door zwerfafval te voorkomen en hiervoor samen met bewoners, scholen en verenigingen projecten op te zetten.
- Onze communicatiemiddelen zetten we breed in om onze burgers te informeren en ervan bewust te maken dat afval eigenlijk een grondstof is en zoveel mogelijk hergebruikt dient te worden.

Specifiek in 2024:

We verlengen het verwerkingscontract van het restafval met PreZero, door gebruik te maken van de tweede en laatste verlengingstermijn t/m 2027.

Jaarlijks terugkerend:

- De reguliere huisvuilinzameling van rest-, gft-, papier- en pmd-afval, alsmede het exploiteren van het afvalbrenghstation.

(Leef) Milieu

Wat willen we bereiken?

Milieuveiligheid bij met name risicovolle bedrijven, bescherming van mens, flora, fauna, bodem, lucht, water en voorkoming van milieucriminaliteit. Stapsgewijze overgang naar schone(re) en duurzame energie.

Wat gaan we daar voor doen?

- Stapsgewijze overgang naar schone(re) en duurzame energie.
- Wij gaan ter voorbereiding van de Omgevingswet de omgevingsvisie en het omgevingsplan inventariseren. Welke milieuregels en welk milieubeleid zijn er. We onderzoeken hoe we dat met andere aspecten kunnen integreren in één omgevingsvisie en één omgevingsplan.

Specifiek in 2024:

De RES 2.0 is inmiddels vastgesteld. In 2024 gaan we van start met de verdere uitvoering van de RES 2.0 en de voorbereiding voor de RES 3.0

Jaarlijks terugkerend:

Energietransitie

Nadat de Transitievisie Warmte is vastgesteld, moeten wijkuitvoeringsplannen (WUP) worden opgesteld. Hierin worden businesscases uitgewerkt voor wijken waar gestart wordt met het verminderen van de CO₂-uitstoot door het energiegebruik.

Uitvoeringsplannen worden daarna ook daadwerkelijk uitgevoerd.

Energiekloket

Wat willen we bereiken?

Het bevorderen van duurzame energie en een bijdrage aan de energietransitie

Wat gaan we daar voor doen?

- De gemeente heeft haar eigen digitale energiekloket. Dit wordt verzorgd via het Regionaal Energiekloket (REL). De andere gemeenten in de provincie Groningen hebben ook een Energiekloket via REL. Via een communicatiecampagne is en wordt het kloket onder de aandacht gebracht. Ook sluit de gemeente aan bij acties vanuit dit kloket, zoals gezamenlijke inkoopacties voor isolatie en een gezamenlijke actie voor de aanschaf van zonnepanelen.
- Via het energiekloket kunnen bewoners achterhalen welke (financiële) mogelijkheden er zijn om duurzaamheidsmaatregelen in de woning door te voeren. Op het kloket staat informatie over alle subsidies en regelingen die voor de inwoners van Veendam van toepassing zijn. De mogelijkheden worden via een communicatiecampagne actief onder de aandacht gebracht.

Jaarlijks terugkerend:

De gemeente is al enige jaren onderdeel van het provincie brede 'energiekloket'. Bij het kloket kunnen inwoners op adresniveau tips en informatie inwinnen over de mogelijkheden voor de verduurzaming van hun woning en eventueel beschikbare subsidies.

Specifiek in 2024:

Ook in 2024 zullen de werkzaamheden voor het energiekloket worden voortgezet. Daarnaast biedt "Jouw bespaarcoach" ondersteuning bij het aanvragen van subsidies en het de uitvoering van het isolatieprogramma. Er gaat gekeken worden naar wijkgerichte aanpak.

Mijnbouw

Wat willen we bereiken?

We volgen de ontwikkelingen kritisch vanuit het perspectief van onze inwoners en staan ze hierin terzijde. Hun belang moet voorop worden gesteld bij de afhandeling van schademeldingen door mijnbouw.

Wat gaan we daar voor doen?

- Via een communicatiecampagne wordt het gemeentelijk meldpunt mijnbouw schade actief onder de aandacht gebracht.
- Een fijnmazig grondmeetnetwerk van tiltmeters in het gebied is onderdeel van een proef vanuit de Nationaal Coördinator Groningen (NCG).
- Een actieve en uitgebreidere monitoring van het grondwaterpeil in samenwerking met het waterschap is onderdeel van bestaande plannen van de waterschappen en NCG. De gemeente lift hierin mee.
- De gemeente onderhoudt actief en regelmatig contact met Staatstoezicht op de Mijnen (SodM) en het ministerie van Economische Zaken en Klimaat waarin de belangen en behoefte met betrekking tot informatievoorziening voor inwoners kenbaar wordt gemaakt. Leidraad daarbij is het Gronings Sociaal Handvest dat 11 juli 2022 is ondertekend door diverse partijen. Dat zijn onder meer het ministerie van Economische Zaken en Klimaat, overheden en het Staatstoezicht op de Mijnen. De gemeente pleit voor een uniforme benadering én behandeling van schademeldingen als gevolg van mijnbouwactiviteiten.
- Periodieke informatiebijeenkomst over onderdelen van de gestapelde mijnbouw.

Specifiek in 2024:

- De gemeente voert, met vrijwel alle Groninger gemeenten en de provincie, uniform beleid inzake de aardgaswinning in Groningen en de daarmee samenhangende schade- en compensatieprotocollen.
- De gemeente is vertegenwoordigd in de ambtelijke werkgroep bodemdaling Nedmag en volgt nauwgezet de ontwikkelingen binnen dit dossier.
- De gemeente volgt de ontwikkelingen op het gebied van de rijkscoördinatiereregelingen voor waterstofopslag en -transport in Veendam en benut haar rol als regulier adviseur en belangenvertegenwoordiger van de omgeving.

Jaarlijks terugkerend:

Gebruik maken van de juridische bevoegdheden en verantwoordelijkheden op basis van de Mijnbouwwet voor nieuwe en bestaande mijnbouwactiviteiten.

- Structurele vertegenwoordiging in de ambtelijke en bestuurlijke werkgroep 'Bodemdaling Nedmag'.
- De gemeente is een belangrijke gesprekspartner in ambtelijke en bestuurlijke werkgroepen en andere platforms binnen het gehele dossier mijnbouw.
- De gemeente beheert het gemeentelijk schademeldpunt voor mijnbouwactiviteiten en brengt deze actief onder de aandacht van inwoners. Wie een schademelding doet, wordt geïnformeerd en eventueel ondersteund binnen de geldende schadeprotocollen.

Gerelateerde taakvelden: 7.3 en 7.4

Wat gaat het kosten?

Omschrijving	Realisatie	Begroting ná wijziging	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Baten	4.465.208	4.367.845	5.487.140	4.808.160	4.255.257	4.255.257
Lasten	3.917.021	4.131.050	4.760.356	4.639.561	4.106.246	4.125.840
Subtotaal Programma 4.1.2	548.186	236.795	726.784	168.599	149.011	129.417
Onttrekking aan reserves (Baten)	-	-	-	-	-	-
Toevoeging aan reserves (Lasten)	-	-	-	-	-	-
Subtotaal mutaties reserves	-	-	-	-	-	-
Gerealiseerd/geraamd resultaat programma 4.1.2	548.186	236.795	726.784	168.599	149.011	129.417

De belangrijkste mutaties ten opzichte van het begrotingsjaar 2023 zijn opgenomen in de toelichting op de financiële begroting.

De reserves behorende bij programma 4.1.2 zijn:

- Egalisatiereserve afvalstoffenheffing
- Reserve duurzaamheidsagenda
- S.L.O.K.

De omvang van de reserve en de mutaties in de reserves zijn gespecificeerd opgenomen in de uiteenzetting van de financiële positie. Bij onderdeel 7 van de uiteenzetting van de financiële positie is 2024 gespecificeerd en het meerjarenperspectief is opgenomen in bijlage 2.

BELEIDSINDICATOREN

Onderstaand treft u voor dit programma de verplichte beleidsindicatoren aan. De gegevens zijn te raadplegen via de site www.waarstaatjegemeente.nl. Wij hebben er voor gekozen om de betreffende indicator te vergelijken met de provincie Groningen en Nederland als geheel.

Beleidsindicatoren							
Indicator	Eenheid	Periode	Veendam	Provincie	Nederland	Bron	Beschrijving
Omvang huishoudelijk restafval	kg per inwoner	2021	166	173	169	CBS - Statistiek - Huishoudelijk afval	De hoeveelheid restafval per bewoner per jaar (kg)
Hernieuwbare elektriciteit	%	2021	52,4%	48,5%	33,2%	RWS Leefomgeving	Hernieuwbare elektriciteit is elektriciteit die is opgewekt uit wind, waterkracht, zon of biomassa.

De beleidsindicatoren zijn afkomstig van externe instanties en niet alle indicatoren in de lijst worden ieder jaar door de bronhouder geactualiseerd of zijn niet voorhanden. De beleidsindicatoren die in de tabel zijn opgenomen betreffen de gegevens die ten tijde van het opmaken van de begroting voorhanden waren.

Programma 4.1.3 - Toezicht en handhaving

Onder het deelprogramma toezicht en handhaving valt enerzijds het beschikbaar stellen van in gezamenlijkheid (de GR Veiligheidsregio Groningen) bepaalde middelen ten behoeve van crisisbeheer, brandveiligheid, rampenbestrijding en andere vormen van brandweezorg. Aan de andere kant is er sprake van middelen en andere randvoorwaarden (beleid en uitvoeringsregels) welke de 'eigen' openbare orde en veiligheid betreffen en waarbij verbonden partijen of ketenpartners samen met de gemeente integraal optrekken. De rol van de burgemeester als bestuursorgaan met eigen bevoegdheden en verantwoordelijkheden, is hierin vooral die van regisseur en aanjager, maar ook in zekere interventies eigenstandig. Namens de burgemeester is het team Openbare Orde en Veiligheid (team OOV) praktiserend. Vooral in het tot stand brengen van een meer en sterkere verbinding tussen de domeinen zorg en veiligheid is dit team een belangrijke schakel. De sociale veiligheid of de leefbaarheid in de gemeente wordt daarmee gediend.

Wat willen we bereiken? Wat gaan we daarvoor doen?

Veiligheidsregio: Brandweezorg & Crisisbeheersing

De uitvoering van brandweezorg, rampenbestrijding en crisisbeheersing is ondergebracht in de gemeenschappelijke regeling veiligheidsregio.

In de uitvoering participeert de gemeente ook zelf voor het deel crisisbeheersing. De gemeentelijke crisistaken worden in regionaal verband uitgevoerd en worden gecoördineerd door de Gemeentelijke Kolom Groningen als organisatieonderdeel van de gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio.

Wat willen we bereiken?

- Voorkomen van ernstige gebeurtenissen en de schadelijke gevolgen beperken (preventie en preparatie).
- Borgen van brandweezorg en crisisbeheersing.
- Zelfredzaamheid van onze inwoners vergroten.
- Samenwerking in een breder netwerk, zoals met zorginstellingen en bedrijven.
- Solide brandweezorg en professionele voorbereiding op rampenbestrijding en crisisbeheersing.
- De brandweer adviseert bij ruimtelijke plannen en stedelijke ontwikkelingen over brandveiligheid.
- De brandweer adviseert bij vergunningverlening en zorgt voor toezicht bij risicovolle bedrijven.

Wat gaan we daarvoor doen?

Naast de afspraken op het gebied van toezicht en advies (risicogericht aan de hand van een brandrisicoprofiel) levert de brandweer inspanningen op het gebied van brandveilig leven: inzetten op gedragsverandering in de woonomgeving met focus op zelfredzaamheid en vluchtveiligheid. Daarmee dragen wij bij aan de gemeenschappelijke doelstelling van Brandweer Nederland: Minder branden, minder slachtoffers en minder schade.

Visie brandweezorg 2030

De brandweer zet in op:

- Risicogerichte preventieve brandweezorg.
- Een solide organisatie van de repressieve brandweezorg.
- Brandweezorg in verbinding met de samenleving.
- Duurzame bedrijfsvoering.

Crisisbeheersing

Het Veiligheidsplan Veiligheidsregio Groningen 2020-2024 beschrijft de volgende ambities:

- Borgen van de basis (repressieve paraatheid brandweer en crisisorganisatie).
- Verbreding risicoprofiel (onder meer klimaat en energietransitie, sociale veiligheid).
- Voorzien in een continu risicobeeld.
- Inzetten op samenwerking in een breder netwerk.
Rampenbestrijding en hulpverlening bieden kan de overheid niet alleen. Daarvoor doet zij een beroep op de zelfredzaamheid van de samenleving en zoekt naar hulpverlening vanuit inwoners, organisaties en bedrijven.
- Flexibel en proactief optreden op basis van situatie (incidentgericht in plaats van op basis van organisatiestructuur).

Specifiek in 2024:

- Uitvoering Strategisch huisvestingsplan, zoals huisvesting stedelijk gebied en huisvestingsprogramma regio Groningen.
- Opstellen Visie Crisisbeheersing.
Ernstige gebeurtenissen veranderen van aard, duur en omvang. Dit vraagt om een heroriëntatie over hoe de overheid en de samenleving hiermee omgaan.
- Verbeteren kwaliteitsniveau Bevolkingszorg.
De gemeente heeft een uitvoerende rol in de keten van rampbestrijding en crisisbeheersing. Om deze taak uit te voeren, is het belangrijk dat medewerkers vakbewaam zijn om hun rol te vervullen. Dit vraagt om structurele deelname aan opleiding, training en oefening.

Jaarlijks terugkerend:

Risicobeheersing

- Advisering brandveilige bouw en brandveilig gebruik.
- Advisering ruimtelijke ontwikkeling en milieu.
- Toezicht reguliere activiteiten.
- Inspecties Besluit Risico's en Zware Ongevallen.
- Advies en toezicht evenementen.
- Brandveilig Leven-activiteiten.
- Woonproblematiek.
- Handhavingzaken.

Repressieve brandweezorg

- Brandbestrijding.
- Hulpverlening.
- Water ongevallenbestrijding.
- Incident Bestrijding Gevaarlijke Stoffen.

Toezicht en handhaving Openbare Orde en Veiligheid

Wat willen we bereiken?

Op het gebied van de Openbare orde en veiligheid (OOV) gaat het om het bereiken of in stand houden van een zeker niveau of mate van veiligheid en leefbaarheid. Begrippen als overlast en ordeverstoring duiden hierin de ongewenste situatie aan waarin de gemeente - en bestuurlijk gezien de burgemeester- vooral een regisserende en coördinerende rol heeft om te komen tot een situatie van rust en beheersing. Daarbij willen we integraal werken aan de bestrijding van allerlei vormen van ondermijning en willen we de verbinding tussen zorg en veiligheid zoals die is gelegd verder verstevigen en verbreden . Op basis van een Integraal Veiligheidsbeleidsplan willen we daarin keuzes maken en prioriteiten stellen. Samen met partners werken we in de bestrijding van onveilige situaties aan structurele oplossingen waaronder ook aan het voorkomen van deze situaties in de toekomst (preventie).

Wat gaan we daar voor doen?

Treffen van bestuurlijke maatregelen

Ter handhaving van de openbare orde worden maatregelen getroffen zoals:

- de aanpak van woonoverlast (151d Gemeentewet)
- toepassing van het Damoclesbeleid (art. 13b Opiumwet);
- de inzet van cameratoezicht (151c Gemeentewet)

Jeugd en veiligheid

- Op het gebied van jeugd en veiligheid wordt integraal gewerkt in de vorm van een groepsgerichte aanpak.
- Speerpunt voor 2024 zijn de aanpak van middelengebruik zowel preventief als repressief.
- Daarnaast zal met de scholen worden gekeken naar veiligheid in -en om de school.
- In algemene zin vindt intensief toezicht plaats om overlast door jeugd terug te dringen in het centrum, wijken, bij sportvoorzieningen en in recreatiegebied Borgerswold.

Integriteit en veiligheid

- In het Integraal Veiligheidsplan 2023-2026 en de Aanpak Ondermijning zijn hierover de volgende onderwerpen opgenomen:
- Het tegengaan en aanpak van radicalisering en polarisatie
- De aanpak van ondermijning (waaronder cyberveiligheid)
- Uitvoering geven aan het Bibobbeleid
- Uitvoering van de 'Veilige Publieke Taak' waarbij agressie en geweld tegen medewerkers en publieke ambtsdragers wordt aangepakt.

- Informatieveiligheid (de interne informatieveiligheid die de organisatie betreft valt onder bedrijfsvoering)
- Een weerbare overheid met een integer bestuur en integere organisatie (de uitvoering en maatregelen vallen ook onder Bestuur en Organisatie).

Jaarlijks terugkerend:

De uitvoering van het Integraal Veiligheidsplan (2023-2026) wordt vastgelegd in een uitvoeringsplan dat jaarlijks door het college van burgemeester en wethouders wordt vastgesteld.

De toezicht & handhavingstaken worden vastgelegd in het VTH-jaarprogramma dat door het college van burgemeester en wethouders wordt vastgesteld.

Preventie en risicocommunicatie

Op basis van een communicatieplan wordt aan verschillende doelgroepen een handelingsperspectief geboden. Daarnaast informeren we via verschillende communicatiemiddelen over veiligheidsthema's.

Toezicht en handhaving APV en bijzondere wetten

Dit betreft toezicht op en controle van naleving van algemeen verbindende voorschriften en vergunningvoorschriften. Te denken valt aan:

- Evenementen.
- Meldingen/vergunningen/ontheffingen op grond van de APV.
- Alcoholwet.
- Parkeren.
- Aandacht locaties: Borgerwold, sportlocaties, station en centrum Veendam.
- Ondermijning.

Toezicht en handhaving (Wabo)

Wat willen we bereiken?

Een samenleving waarin de gestelde normen voor een adequaat niveau van veiligheid en leefbaarheid worden nageleefd. Het beheersen van risico's voor de samenleving staat centraal. De inwoners van Veendam moeten erop kunnen vertrouwen dat de gemeente zicht heeft op deze risico's en die zo goed mogelijk onder controle heeft. Voorwaarde van een adequate bescherming van de leefomgeving is het voldoen aan de landelijk vastgestelde kwaliteitscriteria, gericht op het monitoren van het kwaliteitsniveau van de werkzaamheden.

Toezicht en handhaving is gericht op:

- Preventie: het voorkomen van situaties waarin de gestelde normen worden overtreden.
- Consequente en duidelijke aanpak bij het niet naleven van regels.
- Eigen verantwoordelijkheid en zelfredzaamheid van burgers.
- Kenbaarheid van regels.

Wat gaan we daar voor doen?

- Het opstellen van een integraal handhavingsplan (inclusief uitvoeringsprogramma en prioriteitenoverzicht) begin 2024.
- In 2024 doen we voorstellen om deze snelle dienstverlening verder uit te breiden.
- Implementatie en borging werkprocessen rondom invoering Omgevingswet.
- Toezicht en handhaving digitaal ondersteunen.
- Afstemming werkprocessen met de ketenpartners.

Jaarlijks terugkerend:

- Adequate uitvoering wettelijke vergunningverlenende en toezichthoudende taken op gebied van de Wabo en milieu. Dit laatste in samenwerking met de Omgevingsdienst Groningen.
- Het permanent beoordelen en verbeteren van de VTH-taken en het periodiek verantwoording hiervoor afleggen aan het college en de raad via het Beleidsplan VTH.
- Er wordt ingezet op een passende interventie bij iedere overtreding volgens de Landelijke Handhavingsstrategie.
- Bij bouwprojecten wordt in een zo vroeg mogelijk stadium aandacht gegeven aan een adequaat niveau van veiligheid en leefbaarheid. Begeleiding en waar nodig interventie van dergelijke projecten is daarbij van groot belang.
- In geval van klachten of meldingen wordt eerst onderzocht in hoeverre er minnelijke oplossingen mogelijk zijn. Evidente schendingen van de basisbeginselen van veiligheid en leefbaarheid worden actief aangepakt en zo nodig gesanctioneerd.
- Duidelijke en adequate communicatie over de gestelde regels en normen, zodat de bewustwording hierover bij de burger en het bedrijfsleven wordt vergroot en spontaan naleefgedrag wordt bevorderd.
- Voor het onderdeel Milieu heeft Veendam haar taken ondergebracht in de Omgevingsdienst Groningen (ODG). Actuele vergunningen zijn van belang voor het goed en adequaat uitvoeren van de werkzaamheden binnen de ODG. Vergunningen moeten actueel worden gehouden door ze aan te passen wanneer daar aanleiding voor is.

Gerelateerde taakvelden: 1.1 en 1.2

Wat gaat het kosten?

Omschrijving	Realisatie	Begroting ná wijziging	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Baten	133.937	30.737	30.737	30.737	30.737	30.737
Lasten	2.347.068	2.437.056	2.489.371	2.452.611	2.489.236	2.578.331
Subtotaal Programma 4.1.3	-2.213.131	-2.406.319	-2.458.634	-2.421.874	-2.458.499	-2.547.594
Onttrekking aan reserves (Baten)	-	-	-	-	-	-
Toevoeging aan reserves (Lasten)	-	-	-	-	-	-
Subtotaal mutaties reserves	-	-	-	-	-	-
Gerealiseerd/geraamd resultaat programma 4.1.3	-2.213.131	-2.406.319	-2.458.634	-2.421.874	-2.458.499	-2.547.594

De belangrijkste mutaties ten opzichte van het begrotingsjaar 2023 zijn opgenomen in de toelichting op de financiële begroting.

Er zijn geen reserves ingesteld voor programma 4.1.3.

BELEIDSINDICATOREN

Onderstaand treft u voor dit programma de verplichte beleidsindicatoren aan. De gegevens zijn te raadplegen via de site www.waarstaatjegemeente.nl. Wij hebben er voor gekozen om de betreffende indicator te vergelijken met de provincie Groningen en Nederland als geheel.

Beleidsindicatoren							
Indicator	Eenheid	Periode	Veendam	Provincie	Nederland	Bron	Beschrijving
Verwijzingen Halt	per 1.000 jongeren	2022	5	8	8	Bureau Halt	Het aantal verwijzingen naar Halt, per 1.000 jongeren in de leeftijd van 12-18 jaar
Winkeldiefstallen	per 1.000 inw	2022	2,4	3,1	2,3	CBS - Geregistreeerde criminaliteit & Diefstallen	Het aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners
Geweldsmisdrijven	per 1.000 inw	2022	5,3	4,6	4,6	CBS - Geregistreeerde criminaliteit & Diefstallen	Het aantal geweldsmisdrijven, per 1.000 inwoners. Voorbeelden van geweldsmisdrijven zijn seksuele misdrijven, levensdelicten zoals moord en doodslag en dood en lichamelijk letsel door schuld (bedreiging, mishandeling, ect.)

Diefstal uit woning	per 1.000 inw	2022	0,9	1,4	1,4	CBS - Geregistreeerde criminaliteit & Diefstallen	Het aantal diefstallen uit woningen, per 1.000 inwoners
Vernieling en beschadiging (in de openbare ruimte)	per 1.000 inw	2022	6,4	6,4	6,0	CBS - Geregistreeerde criminaliteit & Diefstallen	Het aantal vernielingen en beschadigingen, per 1.000 inwoners

De beleidsindicatoren zijn afkomstig van externe instanties en niet alle indicatoren in de lijst worden ieder jaar door de bronhouder geactualiseerd of zijn niet voorhanden. De beleidsindicatoren die in de tabel zijn opgenomen betreffen de gegevens die ten tijde van het opmaken van de begroting voorhanden waren.

Programma 4.2 - Kwaliteit door participatie

Dit deelprogramma gaat over het volwaardig deelnemen aan de maatschappij. Bijzondere aandacht wordt geschonken aan de ontwikkeling van algemene voorzieningen, zodat onze inwoners zonder indicaties gebruik kunnen maken van ondersteuning, zoals begeleiding, huishoudelijke ondersteuning en ambulante jeugdhulp. Met de uitbreiding van de taken op het gebied van Beschermd Wonen krijgt dit onderwerp ook meer aandacht, naast natuurlijk de door ontwikkeling van de drie decentralisaties (Wmo, Jeugdwet, Participatiewet).

Wat willen we bereiken? Wat gaan we daarvoor doen?

Welzijn, jeugd en zorg in de wijken en dorpen

Wat willen we bereiken?

Alle inwoners weten waar zij met hun ondersteuningsvraag terecht kunnen zodat iedereen die zorg of hulp nodig heeft, passende ondersteuning krijgt ('licht waar het kan, specialistisch waar het moet'). Dit doen we door consequent uit te gaan van de unieke inwoner, zijn of haar behoefte, hulpvraag en eigen mogelijkheid en de sociale context waarin hij of zij verkeert. Altijd moet individueel beoordeeld worden welke oplossing het beste is. We beperken of voorkomen onnodige en dure zorg en ondersteuning. Uitgaan van de zorgvraag is essentieel.

We willen daarom een integraal werkende herkenbare laagdrempelige toegangsvoorziening WMO en jeugd in de wijk.

Wat gaan we daar voor doen?

- We zorgen voor een laagdrempelige, multidisciplinaire toegangsvoorziening waar inwoners met al hun zorgvragen terecht kunnen.
- We maken de optimale afstemming tussen de Jeugdwet en Wmo mogelijk. We willen doorlopend zorgarrangementen realiseren. Hier worden duidelijke afspraken over gemaakt met betrokken partners.
- We informeren inwoners (onder wie jeugdigen en hun ouders) waar zij met hun ondersteuningsvraag terecht kunnen.
- We gaan uit van de zorgvraag op basis van Positieve Gezondheid, zetten in op signalering en preventieve hulp en ontwikkelen, mede op basis van kosten- batenanalyses, kwalitatief goede preventieve programma's. Dit doen via samenwerking met betrokken organisaties, zoals onderwijs en huisartsen, welzijn en jeugdhulpaanbieders en andere ketenpartners.
- We zorgen dat inwoners ondersteuning ontvangen van goed opgeleide deskundige professionals.
- Samen met zorg- en welzijnsaanbieders, mantelzorgers en vrijwilligers zoeken we naar praktische en slimme oplossingen om de huidige mantelzorgers en vrijwilligers te ontlasten
- We brengen de doelen, resultaten en kosten-baten van lopende lokale trajecten en projecten in kaart: school als wijk, pilot taskforce thuiszitters, inzet schoolmaatschappelijk werk en de zorgklas op het Kindcentrum de Westenwinde. Op basis hiervan stellen we (opnieuw) de afspraken vast tussen onderwijs, gemeente/leerplicht, welzijn, GGD en

jeugdhulpaanbieders. Kinderen en jeugdigen kunnen daardoor thuisnabij onderwijs volgen. Ook de aanpak van schoolverzuim wordt hierbij betrokken.

- We bevorderen de samenwerking tussen huisartsen en de algemene voorzieningen.
- Wij ondersteunen, faciliteren, verbinden en stimuleren vrijwilligers(organisaties). Zo kunnen alle inwoners met plezier bijdragen aan een bruisende, zorgzame en leefbare omgeving.
- We maken met de uitvoerder van de algemene voorziening ambulante jeugdhulp, onze casusregisseurs Jeugd en de gecertificeerde instellingen afspraken over de inspanningen die door hen worden geleverd om uithuisplaatsingen en onder toezichtstellingen te voorkomen.
- Voor kinderen die te maken hebben met de gevolgen van complexe scheidingen maken we ketenafspraken over preventieve en specialistische ondersteuning, zodat zij zo snel mogelijk passende hulp hebben.
- We kopen samen met de andere gemeenten in de provincie Groningen via de RIGG (Regionale Inkooporganisatie Groninger Gemeenten) alle noodzakelijke gespecialiseerde jeugdhulp in.
- Samen met de RIGG-gemeenten werken we aan de beheersbaarheid van de uitgaven in de jeugdhulp.
- Het belang van de aanwezigheid van dorps- en buurthuizen wordt door ons onderschreven. We voorzien hen o.a. van advies m.b.t. relevante subsidies om de dorps- en buurthuizen te verduurzamen en daardoor de energielasten te beperken.

Specifiek in 2024:

- Het JEP (JeugdExpertise Punt) ontvangt een lumpsum waarmee ze de meest voorkomende ambulante jeugdhulp vorm geeft.
- Vanuit deze lumpsum zorgt het JEP ook voor inzet van ondersteuners jeugd en gezin bij de huisartsen. Daarnaast bieden ze ook een vorm van jeugdhulp op de scholen.
- Jeugdhulp die niet onder de categorie meest voorkomende ambulante jeugdhulp valt, wordt ingekocht via de open house van de RIGG.
- Sinds de stelselwijziging van het woonplaatsbeginsel op 1 januari 2022 zijn de bedragen die de gemeente Veendam voor verblijf moet betalen fors gestegen. De druk op de budgetten voor verblijf vanuit de jeugdhulp neemt toe.
- Buurtgezinnen wordt ook in 2024 voortgezet.
- De jeugdgezondheidszorg (JGZ) wordt ingekocht bij de GGD.
- Binnen de afspraken met de GGD voor de JGZ hebben we ook specifieke afspraken gemaakt voor trajecten, zoals bijvoorbeeld 'Nu niet zwanger'.
- Op kindcentrum de Westerwinde is collectieve inzet van jeugdhulp in de klas. Deze inzet wordt gesubsidieerd met de gemeente Midden-Groningen.
- In 2024 gaan we verder met het onderzoeken en ontwikkelen van collectieve jeugdhulp in het onderwijs. Dit kan leiden tot een verschuiving binnen de jeugdhulpbudgetten.
- Compaen ontvangt subsidie om het jongerenwerk uit te voeren.
- De partijen waar de gemeente mee samenwerkt worden geconfronteerd met de effecten van de hoge inflatie. Dat geldt ook voor de uitkomsten van de onderhandelingen over een nieuwe cao. Ze zorgen allebei voor toenemende kosten bij zorg- en welzijnsinstellingen. De hoogte van de indexatie van de subsidies in 2024 is een risico in onze begroting.

Jaarlijks terugkerend:

Wmo

Wat willen we bereiken?

Inwoners zijn zelfredzaam, eventueel met hulp van de directe omgeving, en waar noodzakelijk met de inzet van professionele ondersteuning. Alle inwoners weten waar zij met hun ondersteuningsvraag terecht kunnen, zodat iedereen die hulp of ondersteuning nodig heeft passende ondersteuning krijgt. Dit doen we door consequent uit te gaan van de inwoner, zijn of haar behoefte, hulpvraag en eigen mogelijkheid en de sociale context waarin hij of zij verkeert. Altijd moet beoordeeld worden welke oplossing het beste is. We beperken of voorkomen onnodige en dure hulp en ondersteuning.

Wat gaan we daar voor doen?

- We bieden waar nodig passende ondersteuning die herkenbaar en laagdrempelig is georganiseerd.
- We gaan uit van de vraag gebruikmakend van het gedachtegoed Positieve Gezondheid. En zetten in op signalering, preventieve hulp en ontwikkelen. Dit doen we met betrokken organisaties, zoals huisartsen, deBasis, jeugdhulpaanbieders en andere ketenpartners.
- We zetten in op collectieve vormen van ondersteuning, waarmee we bijdragen aan preventie.
- We optimaliseren de afstemming tussen ondersteuning vanuit de Jeugdwet en de Wmo. We willen gezamenlijk, met de professionals, samenhangende ondersteuning realiseren. Hier worden duidelijke afspraken over gemaakt met en tussen betrokken partners.
- We informeren inwoners waar zij met hun ondersteuningsvraag terecht kunnen.
- We zorgen dat inwoners ondersteuning ontvangen van goed opgeleide deskundige professionals.
- De professionals zoeken samen met mantelzorgers en vrijwilligers naar praktische en slimme oplossingen om de huidige mantelzorgers en vrijwilligers te ondersteunen. Zij ondersteunen, faciliteren, verbinden en stimuleren vrijwilligers(organisaties). Zo kunnen alle inwoners met plezier bijdragen aan een bruisende, zorgzame en leefbare omgeving.

Specifiek in 2024:

- Buurtdiensten en De Nieuwe Zorg Thuis ontvangen subsidie om de huishoudelijke ondersteuning uit te voeren.
- deBasis Veendam ontvangt een lumpsum om uitvoering te geven aan laagdrempelige (collectieve) ondersteuning waaronder het welzijnswerk en maatwerk begeleiding.
- We geven uitvoering aan het versterken van de sociale basis in Veendam, zoals beschreven in het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA).
- De gemeente stelt in het kader van het GALA een beleidsvisie op de sociale basis op. Hierin komen thema's zoals sociale samenhang, mantelzorg en tegengaan van eenzaamheid aan de orde.

Jaarlijks terugkerend:

- We zetten in op preventie, stellen de vraag van de inwoner centraal en investeren aan de voorkant.
- Preventief werken gaat hand in hand met inzetten op collectief werken en collectieve voorzieningen.
- Het in gezamenlijkheid doorontwikkelen van onze algemene voorzieningen maatschappelijke ondersteuning daar waar nodig, zodat er minder geïndiceerde ondersteuning en maatwerk nodig is.
- Het goed laten aansluiten van ondersteuning vanuit de Jeugdwet naar Wmo (van 18- naar 18+).

Eenzaamheidsbestrijding

Wat willen we bereiken?

Eenzaamheid treft inwoners van alle leeftijden. Prioriteit om deze problematiek aan te pakken gaat daarbij in eerste instantie uit naar de oudere inwoners. Ouderen blijven langer thuis wonen. Dat kan gepaard gaan met gevoelens van eenzaamheid als er steeds meer mensen om je heen wegvallen en je eigen gezondheid brozer wordt.

Wat gaan we daar voor doen?

- We informeren wijkverpleegkundigen en huisartsenpraktijken over de mogelijkheden van dagbesteding voor ouderen. We anticiperen op deze ontwikkeling door in te zetten op positieve gezondheid en participatie. Daarbij werken we nauw samen met Menzis.
- We doen mee aan het landelijke actieprogramma 'Eén tegen eenzaamheid'.

Specifiek in 2024:

- We organiseren activiteiten rondom de 'Week tegen Eenzaamheid'.
- De lokale coalitie tegen eenzaamheid zoekt verbinding met netwerkpartners. De lokale coalitie krijgt hierin ondersteuning vanuit het landelijke actieprogramma 'Eén tegen eenzaamheid'.

Jaarlijks terugkerend:

- We zetten in op signalering, kennisdeling en het structureel onder de aandacht houden van het thema.

Beschermd wonen

Wat willen we bereiken?

We willen voldoende voorzieningen realiseren op het gebied van beschermd wonen
We zetten in op preventie en vroeg-signalering (ter voorkoming van instroom in Beschermd Wonen en Opvang) en uitstroomcoördinatie en nazorg wanneer inwoners weer zelfstandig gaan wonen.
We geven uitvoering aan de naar onze gemeente gedecentraliseerde taken op het gebied van Beschermd Wonen en Maatschappelijke opvang

Wat gaan we daar voor doen?

- We voeren de Centrumregeling Beschermd wonen, Opvang en Inloopvoorziening GGz Groningen 2021 uit waarin de nieuwe taakverdeling na decentralisatie tussen de centrumgemeente Groningen en de andere gemeenten in de provincie is vastgelegd.
- We zijn financieel verantwoordelijk voor de Beschermd Wonen voorzieningen in onze gemeente.
- We werken met een eigen Groninger (her)verdeemodel Beschermd Wonen.
- We monitoren Beschermd Wonen en Opvang inhoudelijk en financieel om in regie te zijn.
- We implementeren, in samenwerking met alle Groninger gemeenten, de inkoop Beschermd Wonen 2023.
- We werken in Oost-Groningen op het gebied van Beschermd Wonen en Opvang intensief samen.
- We sturen in onze gemeente op de ambulantisering en flexibilisering van Beschermd Wonen. Onze procesregisseurs van de toegang Beschermd Wonen sturen op in-, door- en uitstroom in en uit voorzieningen van Beschermd Wonen.
- Met de Groninger gemeenten sturen we op een evenwichtige spreiding van Beschermd Wonen voorzieningen over de provincie. Hiervoor benutten we onder meer de Regionale Woonzorgvisie die we in Oost-Groningen gaan opstellen.
- Met onze ketenpartners maken we nadere afspraken over de huisvesting van inwoners die uitstromen uit voorzieningen van Beschermd Wonen (en andere intramurale voorzieningen). We benutten daarvoor de prestatieafspraken met woningcorporaties en de nieuwe woonvisie die we gaan opstellen.
- We nemen flankerende maatregelen om dit proces te faciliteren.

Specifiek in 2024:

- Ook in 2024 zijn we zelf verantwoordelijk voor de uitvoering van Beschermd Wonen. We krijgen de financiën van de centrumgemeente. Dit gebeurt omdat de financiële doordecentralisatie van Beschermd Wonen weer is uitgesteld tot in elk geval 2025. Vanuit het centrumgemeentebudget Beschermd Wonen ontvangen we in 2024 weer een kostendekkende vergoeding voor onze 3 gekwalificeerde procesregisseurs Beschermd Wonen.
- Voor onze inwoners (die thuis ambulant worden ondersteund door een aanbieder van Beschermd Wonen) en anderen uit de provincie die bij ons verblijven in een voorziening Beschermd Wonen ontvangen we een voorschot van 85 procent van de in 2024 verwachte 'zorgkosten'. Achteraf declareren we de werkelijk gemaakte zorgkosten.
- We verwachten, ondanks de loon- en prijsontwikkelingen en indexering van de tarieven in 2024 (met een aantal slagen om de arm), voor de provincie toch een positief resultaat van circa 1.1 miljoen euro. In 2024 kan de verdeelsystematiek voor Beschermd Wonen nog goed worden opgevangen binnen de beschikbare financiële kaders. Dat kan vanaf 2025 minder rooskleurig worden. Er kunnen voor de gemeenten in Groningen dan een financieel tekort ontstaan.
- Uitgangspunt is dat we blijven sturen op de transformatie van intramurale vormen van Beschermd Wonen naar ambulante ondersteuning in de eigen woning (Thuis plus). De Groninger gemeenten monitoren in hoeverre zij hierin slagen.

- De door ons gefinancierde proef 'Nazorg uitstroom Beschermd Wonen' door deBasis loopt in 2024 door.
- Het investeringsbudget Beschermd Wonen dat we in 2023 ontvangen voor de versterking van ons lokale veld besteden we vooral in 2024. Waarschijnlijk kunnen we ook in 2024 aanspraak maken op een lokaal investeringsbudget.
- De Open House inkoop Beschermd Wonen 2023-2025 heeft een evenwichtige spreiding en voldoende aanbod van Beschermd Wonen voorzieningen in onze provincie opgeleverd. Dat is een reden om de Open House in 2024 niet open te zetten voor nieuwe aanbieders. We zijn 'meer in regie ten aanzien van de spreiding van het woon- en zorgaanbod' wanneer de Regionale Woonzorgnota in 2024 beschikbaar komt.
- De centrumgemeente heeft in 2024 nog voldoende budget om de Maatschappelijke Opvang in onze provincie te bekostigen. Vanaf 2025 ontstaan tekorten. Voorjaar 2024 start de discussie in hoeverre de Groninger gemeenten bereid zijn hierin financieel solidair te zijn.

Jaarlijks terugkerend:

Niet van toepassing.

Gezondheidsbevordering

Wat willen we bereiken?

Wij willen dat Veendammers zich gezond voelen en naar vermogen meedoen in de samenleving.

Wat gaan we daar voor doen?

Zie Gezondheidsbevordering in het Subprogramma 2.4 Gezondheid(szorg).

Specifiek in 2024:

Zie Gezondheidsbevordering in het Subprogramma 2.4 Gezondheid(szorg).

Jaarlijks terugkerend:

- De GGD voert ons gezondheidsbeleid uit binnen de kaders van de GR Publieke Gezondheid & Zorg.
- We ondersteunen waar mogelijk (met subsidies) activiteiten en projecten die bijdragen aan de bevordering van de gezondheid van Veendammers.

Armoedebestrijding

Wat willen we bereiken?

Wij willen dat mensen die in armoede leven blijven meedoen in de maatschappij. Daarom zetten wij in op vroegsignalering van schulden door het Vroeg Eropaf team. Dit team benaderd inwoners met beginnende betalingsachterstanden waarbij we niet alleen een preventieve, maar ook curatieve aanpak uitzetten in samenwerking met onze partners. De doelgroep wordt actief benaderd en begeleid naar een oplossing. En tegelijkertijd bieden wij de mogelijkheid om te blijven meedoen door een aanbod van armoede verlichtende voorzieningen en activiteiten vanuit onze samenwerkende gesubsidieerde maatschappelijke organisaties. Deze voorzieningen zijn regelingen, zoals de energie- en studietoelage.

Maar ook maatregelen vanuit een structurele aanpak van de energiearmoede die een zo groot mogelijke doelgroep moeten bereiken.

Hiervoor is een poster en boekje "Wegwijzer even met weinig geld" verspreid.

Wat gaan we daar voor doen?

- Onderzoek uitvoeren naar de vormen van armoede onder de allerjongsten door deelname aan het project 'Goede start'.
- Maken van een plan van aanpak op basis van het eerder uitgevoerde onderzoek voor de bestrijding van armoede onder de allerjongsten.
- Inzetten ervaringsdeskundigen bij het opstellen van de onderzoeksresultaten en betrekken bij de uitwerking van de te ondernemen acties uit het plan van aanpak.
- Resultaatgericht maken/herijking van het Armoedepact aan de hand van een evaluatie.
- Onderwijs nauw(er) betrekken bij het Armoedepact.
- Meer bekendheid geven aan gemeentelijke minimavoorzieningen en het gebruik van deze voorzieningen voor inwoners die het nodig hebben stimuleren via Hulpwijzer.nl.
- Inzet van een 'wegwijzer Leven met weinig geld', zodat iedereen ontvangt waar hij/zij recht op heeft.
- Voorkomen van sociale uitsluiting door het stimuleren en ondersteunen richting werk, vrijwilligerswerk of sociale participatie.
- Doorbreken van patronen van armoede binnen meerdere generaties door onder anderen inzet van opgeleide ervaringsdeskundigen. Daarbij worden de onderzoeksresultaten van de Alliantie van Kracht betrokken.
- Blijven ondersteunen van bestaande voorzieningen, zoals Voedselbank, Kledingbank Maxima, Stichting Leergeld en het Jeugdsport- en cultuurfonds.
- Kwijtschelding als een belangrijk onderdeel van het lokale minimabeleid.
- Samen met scholen, jeugd-maatschappelijk werk en leerlichtambtenaren terugdringen van het aantal thuiszitters/spijbelaars.
- Uitvoering geven aan het actieplan Laaggeletterdheid.
- We onderzoeken hoe we structureel uitvoering kunnen geven het vroegsignaleren van schulden. Dit is een wettelijke taak. Bepaalde bedrijven en instanties mogen sinds 1 januari 2021 ons waarschuwen, als zij zien dat hun klanten hun rekeningen niet betalen. Het gaat hierbij om verhuurders van woningen, drinkwaterbedrijven, energieleveranciers en zorgverzekeraars. Ze hebben hiervoor niet eerst toestemming nodig van de klant. De bedrijven en instanties geven een signaal als hun eigen inspanningen betalingsachterstanden niet oplossen. Het gaat dan om inspanningen zoals een betalingsregeling aanbieden en persoonlijk contact zoeken. Wij moeten na een signaal van bijvoorbeeld een verhuurder zelf iemand met schuldproblemen uitnodigen voor een gesprek. Iemand mag de hulp van ons weigeren.
- Er wordt onderzocht of aangesloten kan worden bij 'Vindplaats van Schulden'.

Specifiek in 2024:

- Uitvoeren van de Wet Gemeentelijke Schuldhulpverlening op het gebied van preventie en vroegsignalering van schulden en armoede. Het voortzetten en uitbreiden van de outreachende aanpak van vroegsignalering vanuit het Team Vroeg Eropaf samen met deBasis. Een coördinator vroegsignalering wordt aangesteld vanuit de gemeente. De coördinator voert regie op de aanpak van het uitvoeringsteam en werkt actief aan interne en externe communicatie, om het bereik te vergroten.
- Er wordt gewerkt aan een lokaal uitvoeringsplan voor het Groningse Programma Kansen voor Kinderen. Dit uitvoeringsplan wordt gemaakt samen met lokale partners. De bedoeling is dat het project aansluit bij lokale armoedeproblematiek en de lokale initiatieven die zich al bezighouden met het thema armoede.
- Inzetten op een zo groot mogelijk bereik van de huishoudens met een minimuminkomen via de communicatielijn van de gemeente en via de (gesubsidieerde) maatschappelijke organisaties die zich samen met de gemeente inzetten tegen armoedeproblematiek. Mede via de inzet van een 'wegwijzer Leven met weinig geld' en informatiedeling binnen het armoedepact/netwerk dat werkt.
- We onderzoeken hoe we als gemeente meer grip kunnen krijgen op de keten rondom (schulden)bewind. Specifiek waar het gaat om de kwaliteit en in- en uitstroom van onze inwoners bij bewind als ook de uitvoeringskosten die veelal betaald worden vanuit de bijzondere bijstand. Vanuit het hoofddoel dat de inwoner de meest passende ondersteuning krijgt.

Jaarlijks terugkerend:

- Deelname aan het Armoedepact.
- Deelname aan Alliantie van Kracht.

Huislijk geweld, Ouderen- en kindermishandeling

Wat willen we bereiken?

Het meeste geweld in onze samenleving heeft plaats achter de voordeur. We willen dat onze inwoners veilig zijn, ook achter de voordeur. Inwoners wonen veilig – en kinderen groeien veilig op in hun directe omgeving. We voorkomen en stoppen waar mogelijk alle vormen van huiselijk geweld, ouderen- en kindermishandeling.

Wat gaan we daar voor doen?

Veendam beschikt over een team opgeleide casusregisseurs huiselijk geweld en kindermishandeling die deels door de deBasis en deels door de gemeente Veendam worden geleverd. Dit team benadert de problematiek integraal vanuit een systemisch perspectief. Dit bevordert de samenwerking met Veilig Thuis Groningen dat eenzelfde werkwijze hanteert. Het gemeentelijk meldpunt bezorgd kanaliseert de meldingen die in Veendam binnenkomen. De keten- en samenwerkingspartners zijn breed over deze werkwijze in Veendam geïnformeerd. Een gedragsdeskundige en systeemtherapeut ondersteunen het team. Bij mutaties worden de nieuwe casusregisseurs systemisch getraind.

Met de laagdrempelige ondersteuningsstructuur in de wijken (deBasis en binnenkort de algemene voorziening ambulante jeugdhulp), op de scholen (schoolmaatschappelijk werk en jeugdhulpverlening op school) en het netwerk dementie zorgen we voor preventie en vroegsignalering van huiselijk geweld en kindermishandeling.

Binnen de gebiedsgerichte aanpak van 'Noordwest op z'n best' loopt het project 'houding en handelen'. Doel is een gezamenlijke oriëntatie op gezinnen en huishoudens waarover opvoedzorgen bestaan en versterking van de onderlinge samenwerking van de in de wijk werkzame professionals en organisaties en bekendheid met de systemische werkwijze. We onderzoeken of deze aanpak verder over Veendam kan worden uitgerold.

Met alle Groninger gemeenten gaan we de *governance* en bekostiging van Veilig Thuis Groningen herstructureren. In deze doorontwikkeling fungeert de gemeente Groningen als centrumgemeente. Hiervoor wordt een centrumregeling (lichte gemeenschappelijke regeling) met uitvoeringsovereenkomst opgesteld, die ter besluitvorming aan de raad wordt voorgelegd.

Specifiek in 2024:

Met de nieuwe Centrumregeling Veilig Thuis Groningen (VTG) die in 2024 ingaat, vervalt de tot dusver gebruikelijke gescheiden financiering met jeugd- en Wmo-middelen en vanuit incidentele potjes als de OGGZ-middelen.

De centrumgemeente bekostigt VTG voor ongeveer de helft uit de Doeluitkering Vrouwenopvang (DUVO) die de centrumgemeente rechtstreeks van het Rijk ontvangt. De andere helft dragen de Groninger gemeenten bij. Tot dusver gebeurt dat naar rato van inwonertal. In 2024 wordt dit 90 procent naar rato van inwonertal en 10 procent naar rato van gemeentelijke caseload. Na dit ingroejaar wordt deze verdeling - vanaf 2025 – 80 om 20 procent.

In de centrumregeling hebben de Groninger gemeenten zich gecommitteerd aan indexatie van de DUVO. Die indexatie is niet genoeg om de kosten van VTG in 2024 te dekken. De gezamenlijke Groninger gemeenten zijn bereid financiële medewerking te verlenen aan de indexatie van de personeelslasten en overhead bij VTG en een aan beperkte structurele uitbreiding van de formatie van VTG.

In het kader van de nieuwe samenwerkingsafspraken tussen VTG en de Groninger gemeenten gaat VTG ook met Veendam weer nauwer samenwerken en wordt de overdrachtstafel voor een warme overdracht van casuïstiek met ingang van 2024 weer nieuw leven ingeblazen.

Jaarlijks terugkerend:

Niet van toepassing.

Burgerparticipatie

Wat willen we bereiken?

Een samenleving waar iedereen meedoet, inwoners naar elkaar omkijken en waar iedereen zich thuis voelt.

Wat gaan we daar voor doen?

- Geven van ondersteuning aan inwoners die niet kunnen meedoen.
- Het huidige meldsysteem van de gemeente wordt aangepast. Daarin kunnen naast klachten ook wensen worden geregistreerd.
- We stellen een systeem in van buurtbemiddeling: ondersteunen en faciliteren van inwoners.

Specifiek in 2024:

In 2024 kunnen inwoners van Veendam opnieuw subsidie aanvragen voor het uitvoeren van burgerinitiatieven.

Jaarlijks terugkerend:

- Vanuit het Fonds Burgerinitiatieven ondersteunen we initiatieven van, voor en door inwoners die een bijdrage leveren aan de sociale cohesie van onze gemeente.

Werk en inkomen

Wat willen we bereiken?

Bevorderen van zelfredzaamheid en maatschappelijke participatie van de inwoners door middel van werk.

Wat gaan we daar voor doen?

- Versterken van de lokale en regionale werkgelegenheid door onder meer het verbeteren van de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt, het beschikbaar stellen van voldoende werkervaringsplaatsen en het stimuleren van de overstap van een uitkeringssituatie naar werk.
- Voortzetten van de doelgerichte vroegsignalering om problematische schulden te voorkomen en schuldhelpverlening om inwoners met problematische schulden nieuwe kansen te bieden.
- Bestrijden van armoede, mede door een adequaat minimabeleid en facilitering van maatschappelijke initiatieven en werk; de zelfredzaamheid vergroten.
- Tegengaan van laaggeletterdheid door een ruim aanbod van scholingsmogelijkheden.
- Doorontwikkelen van het TDC met aandacht voor maatwerk om meer mensen te activeren en aan het werk te krijgen.
- Uitvoeren van de regierol die de gemeente heeft gekregen in de nieuwe Wet Inburgering op de maatschappelijke integratie van statushouders.

Specifiek in 2024:

We gaan verder met het doorontwikkelen van het TDC. Dit doen we samen met Wedeka en nemen we deel aan regionale projecten van Werk in Zicht en/of de Regio Deal. Zowel de werkwijze en de inrichting van het TDC worden meer uitnodigend en gericht op het ontdekken en ontwikkelen van talenten van inwoners.

Jaarlijks terugkerend:

Niet van toepassing.

Gerelateerde taakvelden: 6.3, 6.4 en 6.5.

Wat gaat het kosten?

Omschrijving	Realisatie 2022	Begroting ná wijziging 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Baten	16.151.849	17.074.312	14.936.564	14.936.564	14.226.582	14.226.582
Lasten	32.262.392	34.381.756	30.925.063	30.596.669	29.665.009	29.688.336
Subtotaal Programma 4.2	-16.110.542	-17.307.444	-15.988.499	-15.660.105	-15.438.427	-15.461.754
Onttrekking aan reserves (Baten)	-	-	-	-	-	-
Toevoeging aan reserves (Lasten)	-	-	-	-	-	-
Subtotaal mutaties reserves	-	-	-	-	-	-
Gerealiseerd/geraamd resultaat programma 4.2	-16.110.542	-17.307.444	-15.988.499	-15.660.105	-15.438.427	-15.461.754

De belangrijkste mutaties ten opzichte van het begrotingsjaar 2023 zijn opgenomen in de toelichting op de financiële begroting.

De reserves behorende bij programma 4.2 zijn:

- Stimuleringsfonds Welzijn
- Kwaliteit door participatie
- Inburgering
- Sociaal domein WMO/jeugd

De omvang van de reserve en de mutaties in de reserves zijn gespecificeerd opgenomen in de uiteenzetting van de financiële positie. Bij onderdeel 7 van de uiteenzetting van de financiële positie is 2024 gespecificeerd en het meerjarenperspectief is opgenomen in bijlage 2.

BELEIDSINDICATOREN

Onderstaand treft u voor dit programma de verplichte beleidsindicatoren aan. De gegevens zijn te raadplegen via de site www.waarstaatjegemeente.nl. Wij hebben er voor gekozen om de betreffende indicator te vergelijken met de provincie Groningen en Nederland als geheel.

Beleidsindicatoren							
Indicator	Eenheid	Periode	Veendam	Provincie	Nederland	Bron	Beschrijving
Banen	per 1.000 inw. 15-64jr	2022	753,0	798,3	825,4	LISA	Het aantal banen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.
Jongeren met delict voor rechter	%	2021	1%	1%	1%	CBS - Beleidsinformatie Jeugd	Het percentage jongeren (12-21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen.
Kinderen in uitkeringsgezin	%	2021	8%	8%	6%	CBS - Beleidsinformatie Jeugd	Percentage kinderen tot 18 jaar die in een gezin leven dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen.
Netto arbeidsparticipatie	%	2022	69,9%	70,4%	72,2%	CBS - Beleidsinformatie Jeugd	Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking.
Werkloze jongeren	%	2021	3%	2%	2%	CBS - Beleidsinformatie Jeugd	Het percentage werkloze jongeren (16-22 jaar).
Personen met een bijstandsuitkering	per 10.000 inwoners	2021	497,2	519,8	431,2	CBS - Participatie Wet	Het aantal personen met een bijstandsuitkering, per 10.000 inwoners.
Lopende re-integratievoorzieningen	per 10.000 inw 15-64jr	2022	353,0	260,8	197,7	CBS - Participatie Wet	Het aantal lopende re-integratievoorzieningen, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar
Wmo-cliënten met een maatwerkarrangement	per 10.000 inwoners	2022	860	Geen data	700	CBS - Monitor Sociaal Domein WMO	Een maatwerkarrangement is een vorm van specialistische ondersteuning binnen het kader van de Wmo. Voor de Wmo gegevens geldt dat het referentiegemiddelde gebaseerd is op 137 deelnemende gemeenten.

De beleidsindicatoren zijn afkomstig van externe instanties en niet alle indicatoren in de lijst worden ieder jaar door de bronhouder geactualiseerd of zijn niet voorhanden. De beleidsindicatoren die in de tabel zijn opgenomen betreffen de gegevens die ten tijde van het opmaken van de begroting voorhanden waren.

Programma 5 - Financiën

In dit programma worden diverse financiële producten verantwoord, zoals treasury, algemene uitkering, diverse belastingen en reserves.

Wat willen we bereiken? Wat gaan we daarvoor doen?

Fiscaal beleid

De uitvoering van steeds meer overheidstaken wordt naar de gemeentelijke overheid doorgeschoven. Daarnaast spelen er landelijk ontwikkelingen op het terrein van herziening van het belastingstelsel. Een en ander leidt mogelijk tot een uitbreiding van het huidige lokale palet aan gemeentelijke belastingen. Zo wordt gedacht aan herinvoering van de onroerende-zaakbelastingen op het gebruik van woningen en invoering van een ingezetenenbelasting.

Wat willen we bereiken?

- Een geactualiseerd fiscaal beleid.
- Het verminderen van het aantal bezwaren.
- Voldoen aan de landelijke voorschriften vanuit het toezichhoudend orgaan 'de Waarderingskamer'.

Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

Wat willen we bereiken?

- Een structureel sluitend financieel (meerjaren-)beeld.
- Het effectief en efficiënt verzorgen en beheren van algemene dekkingsmiddelen.

Jaarlijks terugkerend:

Middels programmabegroting, voorjaarsnota, najaarsrapportage en jaarstukken wordt het financiële beeld gemonitord.

Gerelateerde taakvelden: 0.5, 0.61, 0.62, 0.64, 0.7 en 0.8

Wat gaat het kosten?

Omschrijving	Realisatie	Begroting ná wijziging	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Baten	-23.135	100.622	196.339	192.056	187.773	183.490
Lasten	164.873	2.601.510	1.064.580	1.103.041	-1.367.561	-1.386.828
Subtotaal Programma 5.0	-188.008	-2.500.888	-868.241	-910.985	1.555.334	1.570.318
Lokale heffingen	8.494.574	8.636.084	8.790.179	8.954.359	9.118.539	9.282.719
Algemene uitkeringen	76.240.630	74.361.033	79.429.112	81.837.986	80.673.155	82.792.329
Dividend	550.569	913.527	322.114	322.114	322.114	322.114
Overige algemene dekkingsmiddelen	1.737.673	1.612.894	1.656.749	1.584.945	1.509.215	1.482.009
Subtotaal algemene dekkingsmiddelen (baten)	87.023.446	85.523.538	90.198.154	92.699.404	91.623.023	93.879.171
Saldo financieringsfunctie	-	-	-1.330.874	-1.268.409	-1.333.883	-1.319.608
Overige algemene dekkingsmiddelen	782.685	515.994	1.957.834	1.947.483	1.698.037	1.688.079
Subtotaal algemene dekkingsmiddelen (lasten)	782.685	515.994	626.960	679.074	364.154	368.471
Overhead	2.418.914	2.209.441	2.179.042	2.172.040	4.000	4.000
Subtotaal overige middelen (baten)	2.418.914	2.209.441	2.179.042	2.172.040	4.000	4.000
Overhead	18.165.838	23.086.315	20.938.324	21.131.149	21.498.103	21.307.657
Vennootschapsbelasting	-167	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000
Onvoorzien	-	99.359	162.418	225.477	288.536	351.595
Subtotaal overige middelen (lasten)	18.165.671	23.235.674	21.150.742	21.406.626	21.836.639	21.709.252
Onttrekking aan reserves (Baten)	9.147.933	10.438.609	1.046.868	273.323	10.600	10.600
Toevoeging aan reserves (Lasten)	11.087.164	3.863.284	1.249.132	1.234.403	1.219.923	1.619.163
Subtotaal mutaties reserves	-1.939.231	6.575.325	-202.264	-961.080	-1.209.323	-1.608.563
Gerealiseerd/geraamd resultaat programma 5.0	68.366.764	68.055.748	69.528.989	70.913.679	69.772.241	71.767.203

De belangrijkste mutaties ten opzichte van het begrotingsjaar 2023 zijn opgenomen in de toelichting op de financiële begroting.

De reserves behorende bij programma 5.0 zijn:

- Weerstandsvermogen
- Algemene Bestemmings Reserve (ABR)
- NIR (nieuwe incidentele ruimte)
- Opbrengst verkoop Essent aandelen
- FPU
- Verkoop Essent

- Poort van Veendam
- Compensatie dividend verkoop Essent

De omvang van de reserve en de mutaties in de reserves zijn gespecificeerd opgenomen in de uiteenzetting van de financiële positie. Bij onderdeel 7 van de uiteenzetting van de financiële positie is 2024 gespecificeerd en het meerjarenperspectief is opgenomen in bijlage 2.

De specificatie van het onderdeel Overhead (taakveld 0.4) is opgenomen in bijlage 4. Een toelichting op het onderdeel Overhead is opgenomen in paragraaf 1. De toelichting op het overzicht van baten en lasten 2024-2027.

BELEIDSINDICATOREN

Onderstaand treft u voor dit programma de verplichte beleidsindicatoren aan. De gegevens zijn te raadplegen via de site www.waarstaatjegemeente.nl. Wij hebben er voor gekozen om de betreffende indicator te vergelijken met de provincie Groningen en Nederland als geheel.

Beleidsindicatoren							
Indicator	Eenheid	Periode	Veendam	Provincie	Nederland	Bron	Beschrijving
Gemiddelde WOZ waarde	duizend euro	2023	213	268	369	CBS - Statistiek Waarde Onroerende Zaken	De gemiddelde WOZ waarde van woningen.
Gemeentelijke woonlasten éénpersoons huishouden	euro	2023	902	958	860	COELO, Groningen	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.
Gemeentelijke woonlasten meerpersoons huishouden	euro	2023	963	1.042	942	COELO, Groningen	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.

De beleidsindicatoren zijn afkomstig van externe instanties en niet alle indicatoren in de lijst worden ieder jaar door de bronhouder geactualiseerd of zijn niet voorhanden. De beleidsindicatoren die in de tabel zijn opgenomen betreffen de gegevens die ten tijde van het opmaken van de begroting voorhanden waren.

Paragrafen

Lokale heffingen

Inleiding

De gemeentelijke belastingen en heffingen vinden hun grondslag in door de gemeenteraad vastgestelde verordeningen.

In deze paragraaf lokale heffingen is rekening gehouden met de verordening ex artikel 212 Gemeentewet (Financiële verordening gemeente Veendam) en de begrotingsrichtlijn 2024.

Tarievenbeleid

Ten aanzien van de lokale heffingen zijn de volgende uitgangspunten geformuleerd:

- De belastingtarieven worden met 3 % geïndexeerd;
- Voor de afvalstoffenheffing en rioolheffing worden kostendeekkende tarieven gehanteerd.

Opbrengsten per lokale heffing

In de primitieve begroting (exclusief wijzigingen) is rekening gehouden met de volgende opbrengsten aan gemeentelijke heffingen en leges:

Omschrijving	Rekening 2022	Begroot 2023 incl. wijzigingen	Begroot 2024 (primitief)
OZB – gebruik	1.392.211	1.399.094	1.357.865
OZB – eigendom	7.088.091	7.223.650	7.418.237
BIZ	139.489	127.579	139.554
Precariobelasting	13.853	13.340	14.077
Algemene dekkingsmiddelen	8.633.644	8.763.663	8.929.733
Rioolheffing eigenaar	987.135	986.172	1.079.906
Rioolheffing gebruiker	1.132.686	1.128.000	1.234.008
Afvalstoffenheffing	3.698.803	3.987.719	4.687.087
Lijkbezorgingsrechten	230.002	82.502	82.502
Leges burgerzaken	357.206	318.020	319.790
Leges omgevingsvergunningen	1.381.058	702.300	402.300
Totaal lokale heffingen	16.420.534	15.968.376	16.735.326

Onroerende zaakbelasting

Onder de naam onroerende zaakbelastingen worden voor in de gemeente gelegen onroerende zaken twee directe belastingen geheven:

- een gebruikersbelasting voor een onroerende zaak die niet in hoofdzaak tot woning dient van degene die bij het begin van het kalenderjaar gebruiker is van deze onroerende zaak.

- een eigenarenbelasting van degene die bij het begin van het kalenderjaar het genot heeft krachtens eigendom, bezit of beperkt recht van een onroerende zaak (zowel woning als niet-woning).

Voor de berekening van het tarief voor 2024 wordt uitgegaan van de OZB-opbrengst 2023, inclusief een verhoging van 2% en eventuele overige verhogingen.

Het is de planning dat de aanslagen OZB 2024 met dagtekening 31 januari 2024 worden opgelegd.

WOZ-waarden

De aanslagen OZB inclusief de WOZ-beschikking worden opgelegd naar de WOZ-waarde zoals die geldt op de waardepeildatum 1 januari 2023. Deze waarde wordt op grond van de Wet waardering onroerende zaken jaarlijks opnieuw vastgesteld.

De Wet WOZ stelt steeds hogere eisen aan de WOZ-administratie. De WOZ-waarde zal voor steeds meer doeleinden worden gebruikt (o.a. berekening huurprijzen, financieringen etc.). De WOZ-administratie is één van de zogeheten basisadministraties. Momenteel zijn we volop bezig met de herwaardering van onroerende zaken naar waardepeildatum 1 januari 2023. Uit voorlopige berekeningen blijkt dat de gemiddelde waarde van woningen ten opzichte van peildatum 1 januari 2022 is gestegen met 3,32 %. De gemiddelde waarde van niet-woningen is met 8,4% gedaald.

Rioolheffing

Het Afvalwaterbeleidsplan vormt de basis voor de te plegen investeringen. De te plegen investeringen hieruit worden gedekt uit de rioolheffing.

Onder de naam rioolheffing wordt een recht geheven van de eigenaar van een pand van waaruit afvalwater en/of afvloeiend hemelwater, direct of indirect op de gemeentelijke riolering wordt afgevoerd. Bij de berekening van de tarieven wordt als basis gehanteerd dat de toegerekende kosten voor 100% worden gedekt.

In 2023 is het Afvalwaterbeleidsplan door de gemeenteraad vastgesteld. Hierin zijn over een periode van 60 jaar de kosten doorgerekend, rekening houdend met benodigde investeringen. Dit vormt de basis voor werkzaamheden die aan het riool moeten worden uitgevoerd en vormt ook de basis voor de tariefberekening. De gemeente hanteert bij de raming het zogenaamde "ideaalcomplex", waarbij de lasten per jaar volledig door de rioolheffing worden gedekt.

De kostendekkendheid van de verordening is als volgt:

Omschrijving	Totaal
Kosten taakveld(en), incl. (omslag)rente	1.627.289
Inkomsten taakveld(en), excl. heffingen	82.939
Netto kosten taakveld	1.544.350

Toe te rekenen kosten	207.589
Overhead incl. (omslag)rente	308.640
BTW	253.335
Totale kosten	2.313.914
Opbrengst heffingen	2.313.914
Dekkingspercentage	100%

Afvalstoffenheffing

De afvalstoffenheffing heeft een belastingkarakter waarbij de kosten van beheer van huishoudelijke afvalstoffen worden doorberekend aan de burgers. Deze kosten van beheer betreffen alle kosten die samenhangen met de inzameling, het vervoer, de nuttige toepassing (bijvoorbeeld hergebruik) of de verwijdering van huishoudelijke afvalstoffen.

De kostendekkendheid van de verordening is als volgt:

Omschrijving	Totaal
Kosten taakveld(en), incl. (omslag)rente	3.478.339
Inkomsten taakveld(en), excl. heffingen	252.076
Netto kosten taakveld	3.226.263
Toe te rekenen kosten	415.999
Overhead incl. (omslag)rente	558.369
BTW	486.456
Totale kosten	4.687.087
Opbrengst heffingen	4.687.087
Dekkingspercentage	100%

Reinigingsrechten

Bedrijven zijn zelf verantwoordelijk voor het op de juiste wijze afvoeren van hun afval. Met bedrijven wordt bedoeld alle niet-huishoudens, dus ook verenigingen, organisaties etc. Voor deze bedrijven geldt geen verplichte afvalinzameling. Wel wordt een recht geheven voor het op verzoek ledigen van putten of septictanks.

Voorgesteld wordt om de tarieven te indexeren met 3 %.

Overige lokale heffingen

In de nota fiscaal beleid is uitgesproken het kostendekkend maken van de gemeentelijke dienstverlening fasegewijs te bevorderen. In de afgelopen jaren zijn daarom de tarieven stapsgewijs verhoogd. Onderstaand wordt (daar waar van toepassing) kort inzicht verschaft in de verordeningen.

Leges

Op grond van de Gemeentewet kunnen rechten worden geheven voor het gebruik van gemeentebezittingen of van werken die voor de openbare dienst bestemd zijn, evenals werken of inrichtingen die bij de gemeente in beheer of onderhoud zijn, en voor het genot van door of vanwege het gemeentebestuur verstrekte diensten. De heffing van leges geschiedt op grond van het genot van door of vanwege de gemeente verstrekte diensten. De overige rechten worden geheven op grond van het gebruik van gemeentelijke bezittingen en dergelijke. Evenals bij de afvalstoffenheffing en de rioolheffing mogen de hier bedoelde rechten (per titel in de verordening) maximaal 100% kostendekkend zijn. Daarnaast zijn door het rijk in bepaalde gevallen maximale tarieven vastgesteld zoals voor een paspoort.

De kostendekkendheid van de verordening is als volgt:
(bedragen x € 1.000,-)

Omschrijving	Titel 1*	Titel 2*	Titel 3*	Totaal
Kosten taakveld(en), incl. (omslag)rente	289	446	32	766
Inkomsten taakveld(en), excl. heffingen	0	0	0	0
Netto kosten taakveld	289	446	32	766
Toe te rekenen kosten	0	0	0	0
Overhead incl. (omslag)rente	204	491	33	728
BTW	0	0	0	0
Totale kosten	493	937	65	1.494
Opbrengst heffingen	319	404	35	758
Dekkingspercentage	65%	43%	54%	51%

* Titel 1 Algemene dienstverlening

Titel 2 Dienstverlening vallend onder de fysieke leefomgeving/omgevingsvergunning

Titel 3 Dienstverlening vallend onder Europese diensten richtlijn

In bovenstaande tabel kunnen afrondingsverschillen voorkomen.

Lijkbezorgingsrechten

Op basis van de verordening lijkbezorgingsrechten worden rechten geheven voor het gebruik van de begraafplaats en voor het door de gemeente verlenen van diensten in verband met de begraafplaats. Deze rechten worden geheven voor het gebruik van de gemeentelijke begraafplaats en voor het genot van in verband daarmee door de gemeente verleende diensten.

De kostendekkendheid van de verordening is als volgt:

Omschrijving	Totaal
Kosten taakveld(en), incl. (omslag)rente	749.754
Inkomsten taakveld(en), excl. heffingen	80.085
Netto kosten taakveld	669.669
Toe te rekenen kosten	0

Overhead incl. (omslag)rente	183.817
BTW	24.712
Totale kosten	878.198
Opbrengst heffingen	82.502
Dekkingspercentage	9%

Marktgeden

Op basis van de verordening marktgeden wordt een recht geheven wegens het innemen van een standplaats op een marktterrein. De opbrengst dient ter dekking van de door de gemeente gemaakte kosten.

Voorgesteld wordt om de tarieven te indexeren met 3 %.

Precariobelasting

Op basis van de verordening precariobelasting worden belastingen geheven ter zake van het hebben van voorwerpen onder, op of boven voor de openbare dienst bestemde gemeentegrond. De opbrengst vloeit naar de algemene middelen.

Voorgesteld wordt om de tarieven te indexeren met 3 %.

Bedrijveninvesteringszone (BiZ)

Op basis van de verordening Bedrijven Investeringszone Centrum Veendam wordt een BIZ-bijdrage geheven. Deze wordt geheven op basis van een percentage van de WOZ-waarde met een vastgesteld minimum- en maximumbijdrage. De BIZ-bijdrage is een bestemmingsbelasting die onder andere kan worden gebruikt voor het organiseren van activiteiten en evenementen, voor winkeliersacties, promotie en voor de professionalisering van de winkeliersvereniging.

Voorgesteld wordt om het percentage niet te wijzigen.

Kwijtschelding

Indien een belastingplichtige niet of over te weinig financiële middelen beschikt om een belastingaanslag te voldoen, kan onder bepaalde voorwaarden aan deze belastingplichtige kwijtschelding worden verleend. Het kwijtscheldingspercentage dat in Veendam wordt gehanteerd bedraagt 100%. Dit betekent dat alle belastingplichtigen met een inkomen van 100% van de (voor hem/haar geldende) bijstandsnorm of lager in aanmerking komen voor gehele of gedeeltelijke kwijtschelding. Bij het beoordelen van een verzoek om kwijtschelding wordt ook rekening gehouden met eventueel vermogen, bezit auto, etc.

Kwijtschelding kan alleen worden verleend indien het een aanslag betreft voor onroerende zaakbelastingen, afvalstoffenheffing en/of rioolheffing. De overige heffingen zijn in de betreffende belastingverordeningen uitgesloten voor kwijtschelding.

Sinds de Leidraad Invordering 2017 is de kwijtschelding voor ondernemers opgenomen en wordt overeenkomstig toegepast.

Lokale lastendruk

In onderstaande tabel wordt de lokale lastendruk per inwoner in euro's weergegeven over de jaren 2022 t/m 2024:

Jaar	inwoners	Afval (x1.000)	Riool (x1.000)	Ozb (x1.000)	totaal (x1.000)	per inwoner
2022	27.465	3.682	2.209	8.362	14.073	512
2023	27.417	3.988	2.114	8.623	14.725	537
2024*	27.466	4.687	2.314	8.776	15.777	574

*De opbrengsten 2024 zijn nog onder voorbehoud van de besluitvorming in de novemberraad.

Aanbieding belastingverordeningen

De belastingverordeningen worden – met inachtneming van de raadsbesluiten ten aanzien van de tarieven in de novemberraad – ook in de novemberraad ter vaststelling aangeboden.

Daarbij wordt eveneens achterliggende informatie opgenomen over de kostendekkendheid per hoofdstuk van de verordening leges.

Weerstandsvermogen en Risicobeheersing

Algemeen

Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de weerstandscapaciteit en de aanwezige risico's. Het weerstandsvermogen geeft aan in welke mate de organisatie in staat is om financiële tegenvallers op te kunnen vangen. Het weerstandsvermogen is voldoende indien het saldo van de weerstandscapaciteit minus de aanwezige risico's positief is.

De weerstandscapaciteit betreft de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken.

Een risico kan worden gedefinieerd als de kans waarmee een gebeurtenis zich kan voordoen en welke impact deze gebeurtenis heeft. Voor de bepaling van het weerstandsvermogen zijn alleen die risico's van belang waarvoor geen maatregelen zijn getroffen. Een voorbeeld van een beheersmaatregel is het afsluiten van een verzekering.

Definities

Weerstandsvermogen:	Het vermogen van de gemeente om niet voorziene financiële tegenvallers op te kunnen vangen om teneinde haar taken voort te kunnen zetten.
Weerstandscapaciteit:	Middelen waarover de gemeente beschikt of kan beschikken om niet voorziene tegenvallers te dekken.
Onbenutte belastingcapaciteit:	Het bedrag waarmee de belastingen nog maximaal kunnen toenemen volgens de normen van een artikel 12 aanvraag. In het geval van een onvoorziene tegenvaller zouden de belastingen nog met dit bedrag verhoogd kunnen worden.
Stille reserves:	Het verschil tussen de reële waarde van de activa en de boekwaarde.
Onvoorzien:	Het restant van het in de begroting opgenomen bedrag voor onvoorziene uitgaven.

Het beleid omtrent de weerstandscapaciteit en de risico's

Het beleid betreffende het weerstandsvermogen kan als volgt worden weergegeven:

- de hoogte van het benodigde weerstandsvermogen wordt jaarlijks door de raad vastgesteld bij de jaarstukken;
- de (incidentele) weerstandscapaciteit wordt in eerste instantie voor zowel incidentele als structurele tegenvallers gebruikt;
- structurele tegenvallers, zonder dat daar meevallers tegenover staan, worden afgedekt in de eerstvolgende meerjarenbegroting;
- risico's worden jaarlijks beoordeeld en waar nodig aangepast. De inventarisatie wordt verwerkt in de jaarstukken.

De inventarisatie van de weerstandscapaciteit

Begripsbepaling

Weerstandscapaciteit is de mate waarin de gemeente Veendam over middelen beschikt of kan beschikken om niet voorziene tegenvallers op te vangen. Onderscheid wordt gemaakt in de incidentele en de structurele weerstandscapaciteit. Onder incidentele weerstandscapaciteit wordt verstaan de capaciteit die de gemeente heeft om eenmalige tegenvallers op te vangen. Onder structurele weerstandscapaciteit verstaan we middelen die permanent inzetbaar zijn om tegenvallers op te vangen. In een overzicht ziet dit er als volgt uit:

Tabel 1 Weerstandscapaciteit

Bestanddeel	Incidentele weerstandscapaciteit	Structurele weerstandscapaciteit
Post onvoorzien	X	
Algemene Reserve	X	
Bestemmingsreserves (gedeeltelijk)	X	
Stille reserves (saldo gesteld op nihil)	X	
Onbenutte belastingcapaciteit		X
Begrotingsruimte (bezuinigingen/onvoorzien)		X

De weerstandscapaciteit van de gemeente Veendam kan theoretisch worden berekend uit de post onvoorzien, de reserves, een gedeelte van de bestemmingsreserves (reserve verliezen grondexploitatie), de onbenutte belastingcapaciteit en de stille reserves. De geraamde weerstandscapaciteit per 1-1-2024 kan worden berekend en als volgt gespecificeerd worden:

Algemene reserves	16,00 miljoen
Onvoorzien	<u>0,04 miljoen</u>
Totaal	16,04 miljoen

De inventarisatie van de risico's

Algemeen

In deze paragraaf worden een aantal uitgangspunten genoemd voor het berekenen van de gewenste hoogte van de weerstandscapaciteit. Het proces begint met het in beeld brengen van de risico's. Vervolgens wordt de omvang van het risico bepaald met behulp van de onderstaande risicoscore tabel.

Er wordt een inschatting gemaakt van de waarschijnlijkheid dat het risico zich daadwerkelijk zal voordoen.

Tabel 2 Risicoscore

Waarschijnlijkheid	Risicoscore op waarschijnlijkheid	Uitgedrukt in een percentage
Klein	1	1 tot 5
Beperkt	2	5 tot 25
Reëel	3	25 tot 50
Groot	4	50 tot 75
Zeer groot	5	75 tot 95

Proces

Het bepalen van de risico's is een regulier proces dat is geborgd in de organisatie. Dit betekent dat minstens ieder jaar de risico-inventarisatie opnieuw wordt uitgevoerd. De inventarisatie vindt plaats op basis van een lijst met risico's (kwalitatief) en de bedragen en de inschatting van de kans dat een risico zich daadwerkelijk voordoet (kwantitatief). Op deze wijze kan beoordeeld worden of bestaande risico's nog actueel zijn en de inschatting van kansen en bedragen nog een goede weerspiegeling is.

Daarnaast kunnen risico's vervallen (omdat het risico inmiddels is ondergebracht bij een verzekeraar, of door het afstoten van taken / werkzaamheden) en dan worden deze uit de lijst verwijderd.

Tenslotte kunnen zich in het afgelopen jaar nieuwe risico's hebben voorgedaan die impact hebben op het weerstandsvermogen. In deze paragraaf wordt deze actualisatie gepresenteerd.

Gesignaleerde risico's

De organisatie heeft een inventarisatie gemaakt van de mogelijke risico's die de gemeente Veendam loopt aangaande haar processen, producten en diensten. Deze inventarisatie heeft geleid tot de onderstaande lijst met gesignaleerde risico's:

Nr.	Omschrijving risico Veendam	Oorzaak	Gevolg	Kans	Percentage	Minimaal Financieel effect	Maximaal Financieel effect	Incident eel (I) of Structureel (S)	Beïnvloedbaar Ja/Nee/Beperkt	Kans * Bedrag - Incidenteel	Kans * Bedrag - Structureel	Beheersmaatregelen
1	Ontwikkeling Arbeidsmarkt.	Vergrijzing, krapte en bezuinigingen.	Risico op kwaliteitsverlies, meer inhuur.	3	50	€100.000	€ 350.000	Incidenteel	Beperkt	€ 112.500		Adequate strategische personeelsplanning.
2	Gewaarborgde geldleningen. Het betreft hier voornamelijk een tertiaire achtervang. De risico's achten wij vrij gering.	Ontwikkelingen kapitaalmarkt.	Financiële tegenvallers	1	5	€1.000.000	€ 5.000.000			€ 150.000		De achtervangpositie en de ontwikkeling van de achtervangpositie blijven monitoren en daar waar nodig aanvullende maatregelen nemen om de risico's te beperken.
3	Prijsontwikkelingen.	Geo-politieke wereldwijde spanningen.	Sterk oplopende prijsontwikkelingen.	4	75	€1.000.000	€ 3.000.000			€ 1.500.000		Adequate monitoring van de prijsontwikkelingen.
4	Aansprakelijkheidsstelling en	Toename claimcultuur.	Schadeclaims, waarvan onduidelijk is in hoeverre de verzekering deze zal afdekken	1	5	€0	€ 500.000			€ 12.500		
5	Kerkstraat West. De moeilijke markt heeft invloed op het ontwikkeltempo.	De moeilijke markt voor winkels/woningen leveren voortschrijdend inzicht in de planvorming van de verantwoordelijk projectontwikkelaar. De afspraken uit de samenwerkingsovereenkomst worden geconcretiseerd.	Extra rentekosten op de project investeringen en extra handelingskosten voor project begeleiding	3	50	€0	€ 1.600.000			€ 400.000		Er zijn nadere afspraken gemaakt met de ontwikkelaar.
6	Economische recessie i.r.t. eigendommen. Eén van de neveneffecten van de recessie is de waardedaling van het onroerend goed.	Gewijzigde omstandigheden vastgoedmarkt.	Mogelijk afboekingen op eventuele (te) hoge boekwaarden.	1	5	€1.000.000	€ 8.800.000			€ 245.000		
7	Benodigd weerstandsvermogen t.b.v. het grondbedrijf.	Veranderde markt bedrijventerreinen en woongebieden.		3	50	€5.000.000	€ 20.000.000			€ 6.250.000		
8	Niet voldoen aan voorwaarden met betrekking tot de beveiliging van Suwinet.	Niet goed afschermen van en toezien op het gebruik van Suwinet. Dit om ongeoorloofd gebruik door gebruikers.	Afsluiten Suwinet en boete opgelegd door CBP.	1	5	€0	€ 850.000	S	Ja	€ 21.250		De controles op passend gebruik van Suwinet verlopen op periodieke basis.

Nr.	Omschrijving risico Veendam	Oorzaak	Gevolg	Kans	Percentage	Minimaal Financieel effect	Maximaal Financieel effect	Incident eel (I) of Structureel (S)	Beïnvloedbaar Ja/Nee/Beperkt	Kans * Bedrag - Incidenteel	Kans * Bedrag - Structureel	Beheersmaatregelen
9	Onzekerheid over hoogte rijksvergoeding Participatiewet inkomensdeel (BUIG).	Invoering nieuw verdeelmodel inkomensdeel Participatiewet (BUIG)	Kans van grotere tekorten (enigszins kan dit gecompenseerd worden door vangnetregeling met drempel van 7,5%).	2	25	€500.000	€ 1.000.000		Nee	€ 187.500		De gemeente heeft verder geen invloed in de verdeelsystematiek van het rijk. Aan de lastenkant worden diverse maatregelen ingezet om de uitkeringslasten te beperken en/of te reduceren.
10	Ontwikkelingen Jeugd	Bijdrage rijk is gedaald en verstrekkingen c.q. voorzieningen zijn gestegen. Er worden tijdelijk extra middelen ter beschikking gesteld. De structurele impact is nog niet helder.	Structurele overschrijding van jeugdbudget.	3	90	€2.500.000	€ 3.000.000			€ 2.475.000		Landelijke trend dat kosten jeugdzorg stijgen. Er wordt ingezet op meer monitoring en inzicht in de kosten. Daarnaast bereiden we een aantal maatregelen voor om te transformeren. Dit moet op termijn ook leiden tot lagere kosten.
11	Ontwikkelingen WMO	Nieuwe regelgeving i.v.m. invoering abonnementstarief	Hogere kosten gemeente	3	25	€200.000	€ 500.000			€ 87.500		
12	Financiële risico's van verbonden partijen, in casu SW-bedrijf Wedeka	Lagere rijksbijdrage SW als onderdeel sociaal domein	Hogere eigen bijdrage gemeente door hogere exploitatietekort Wedeka	3	50	€200.000	€ 350.000			€ 137.500		Wedeka treft maatregelen om tot een betere kostenbeheersing te komen door opstellen bedrijfsplan. Over de voortgang vindt bestuurlijke en ambtelijke afstemming plaats.
13	Wet Kenbaarheid Publiekrechtelijke Beperkingen		Dat de Publiekrechtelijke Beperkingen bij een aan of verkoop niet bekend zijn. Hieruit kunnen schadeclaims ontstaan. Het betreft voornamelijk monumentale panden.	2	25	€0	€ 75.000			€ 9.375		
14	MDT Garantstelling voor aanvulling ontslaguitkering MDT personeel na verzelfstandig	Afspraken uit het Sociaal Plan 2019	Financiële consequenties bij daadwerkelijk, niet verwijtbaar, ontslag.	3	25	€0	€ 300.000	Incidenteel	Beperkt	€ 37.500		We monitoren de ontwikkelingen en als daar aanleiding toe is, ondernemen we maatregelen om (financiële) effecten te beperken.
15	Informatieveiligheid	Toename dreiging van digitale criminaliteit	Systemen die niet meer werken en mogelijk verlies van data	3	50	€0	€ 800.000	Incidenteel		€ 200.000		Diverse ICT gerelateerde maatregelen.
						€11.500.000	€ 46.125.000			€ 11.825.625	€ 0	

Conclusie

Op basis van de hiervoor opgenomen gegevens kan het weerstandsvermogen als volgt worden berekend:

De aanwezige weerstandscapaciteit	€ 16.040.000,-
De benodigde weerstandscapaciteit (de risico's)	€ <u>11.825.625,-</u>
Nog beschikbare ruimte weerstandscapaciteit	€ 4.214.375,-

Geconcludeerd kan worden dat de gemeente Veendam voldoende middelen heeft om alle gesignaleerde risico's incidenteel op te kunnen vangen. Het weerstandsvermogen kan als voldoende worden beoordeeld.

Het weerstandsvermogen is uit te drukken in een ratio, namelijk:

$$\text{Ratio Weerstandsvermogen} = \frac{\text{€ 16.040.000}}{\text{€ 11.825.625}} = 1,36$$

Wanneer de ratio weerstandsvermogen minder dan 1 bedraagt, is een gemeente kwetsbaar.

De gemeente beschikt dan niet over voldoende capaciteit om de geïdentificeerde risico's af te dekken. Gedurende korte tijd is dit mogelijk. Er kunnen zich namelijk omstandigheden voordoen, zoals een kortstondig groot project met aanzienlijke risico's die niet ten volle kunnen worden afgedekt. Hierdoor kan de ratio tijdelijk (bijvoorbeeld maximaal één begrotingsjaar) onder 1 komen.

Ook een weerstandsvermogen van groter dan 1 betekent echter niet dat een gemeente voor 100% is ingedekt tegen alle risico's. Er kunnen zich onvoorziene situaties voordoen waarbij je als gemeente binnen 1 jaar meerdere tegenslagen hebt te verwerken, ook al wordt de kans daarvoor laag geschat.

Het spreekt voor zich dat hoe hoger het weerstandsvermogen is, hoe meer (onvoorziene) tegenvallers opgevangen kunnen worden. Echter, ook een te groot weerstandsvermogen is niet altijd ideaal. Wanneer de ratio hoog is, kan men zich afvragen of de niet noodzakelijk beschikbare weerstandscapaciteit niet voor andere doeleinden zou kunnen ingezet.

Een ratio van 1,0 wordt als 'voldoende' gekwalificeerd.

Tabel 3 Beoordelingstabel weerstandsvermogen

	Ratio weerstandsvermogen	Betekenis
A	$x > 2$	Uitstekend
B	$1,4 < x < 2,0$	Ruim voldoende
C	$1,0 < x < 1,4$	Voldoende
D	$0,8 < x < 1,0$	Matig
E	$0,6 < x < 0,8$	Onvoldoende
F	$x < 0,6$	Ruim onvoldoende

Financiële kengetallen

Onderstaande tabel geeft het overzicht van de kengetallen bij de programmabegroting 2024.

	Realisatie 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Netto schuldquote	7,0%	16,8%	0,9%	1,1%	-6,8%	-9,2%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	4,9%	18,2%	0,9%	1,1%	-6,8%	-9,2%
Solvabiliteit	61,8%	58,1%	62,2%	67,3%	69,5%	72,2%
Grondexploitatie	15,1%	12,1%	10,0%	7,0%	5,4%	4,5%
Structurele exploitatieruimte	7,9%	0,2%	0,3%	0,3%	0,6%	0,6%
Woonlasten t.o.v. landelijke gemiddeld jaar er voor	102,3%	99,1%	102,0%	102,0%	102,0%	102,0%

Verklaring en beoordeling

Netto schuldquote

Netto schuldquote: het niveau van de schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen

- 0% t/m 100%: normaal
- > 100%: weinig leencapaciteit
- > 130%: zeer hoge schuld

De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie.

De gemeente Veendam scoort normaal. Dit betekent dat de gemeente Veendam voldoende mogelijkheden heeft tot het opnemen van langlopende geldleningen.

Solvabiliteitsratio

Solvabiliteitsratio: het eigen vermogen als percentage van het vreemd vermogen. Hoe hoger de ratio, hoe groter de weerbaarheid. Normaal is tussen 20% en 70%.

De gemeente Veendam schommelt tussen de 51% en 55% en geeft een normale weerbaarheid aan.

Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal geeft aan welke structurele ruimte de gemeente heeft om de eigen lasten te dragen.

Daarmee wordt de wendbaarheid van de gemeente aangegeven. Een positief percentage geeft een overschot aan en een negatief percentage een tekort.

Grondexploitatie

Grondexploitatie: de waarde van de niet in exploitatie genomen gronden ten opzichte van de totale baten. Hoe lager het percentage, hoe kleiner het risico is voor de financiële positie.

Belastingcapaciteit

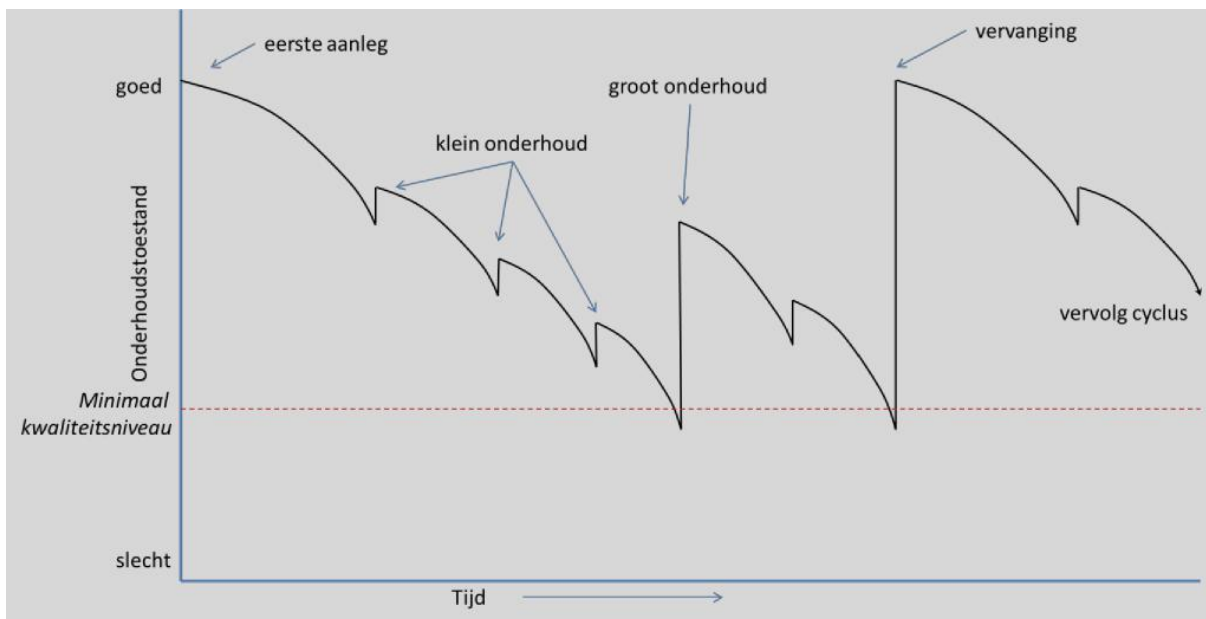
Belastingcapaciteit: de belastingdruk van de gemeente uitgedrukt in een percentage ten opzichte van het landelijke gemiddelde.

Onderhoud Kapitaalgoederen

Inleiding

Als gemeente hebben wij middelen nodig om goederen en diensten aan de burger te kunnen leveren. Deze middelen worden aangeduid met de term kapitaalgoederen. De belangrijkste kapitaalgoederen hebben betrekking op wegen, technische kunstwerken, riolering, water, groen en gebouwen.

Al deze kapitaalgoederen vergen onderhoud en dienen in de begroting te worden opgenomen. Deze paragraaf biedt inzicht in beleidskaders voor het behoud van de kapitaalgoederen en de financiële consequenties daarvan.

Het onderhoud van de kapitaalgoederen is op deze manier schematisch weer te geven.

Kaders

De kosten voor het in stand houden van kapitaalgoederen hebben wij opgenomen in de verschillende programma's van de begroting. De kosten van de instandhouding bestaan onder andere uit kosten voor onderhoud, kapitaallasten, beheer en exploitatielasten. De flexibiliteit in de onderhoudsbudgetten is beperkt, omdat onderhoud vroeg of laat moet worden uitgevoerd. Bovendien leidt achterstallig onderhoud over het algemeen tot meer kosten dan wanneer het onderhoud tijdig wordt gepleegd.

De hoogte van de benodigde budgetten is afhankelijk van het gekozen kwaliteitsniveau. De vaststelling van het kwaliteitsniveau is aan u voorbehouden. Hiervoor hebben wij diverse beheerplannen/visies opgesteld, waarin beleidsdoelstellingen voor de diverse kapitaalgoederen zijn vastgesteld. Met de volgens de BBV (Besluit, Begroting en Verantwoording) verplichte paragraaf "Onderhoud kapitaalgoederen" krijgt u de mogelijkheid om kaders te stellen voor onderhoud van wegen, riolering, groen, gebouwen etc. Het doel van deze paragraaf is de meerjarige kosten van kapitaalgoederen op een transparante wijze in beeld te brengen, zodat eventuele financiële risico's

zichtbaar worden. Daarbij kan op basis van de beheerplannen en de onderhoudsniveaus de daarbij behorende kosten worden vastgesteld.

In het vervolg van deze paragraaf is per soort kapitaalgoed op hoofdlijnen een relatie met de relevante beleidskaders gelegd.

Wegen

Het in stand houden van wegen is in de begroting te vinden onder programma 4, Leefbaar, duurzaam, hoge kwaliteit.

Relevante Beleidskaders		
Beleidskader	Vastgesteld	Actualisatie voorzien in
Beheerplan wegen Veendam	2011	2023

Uitvoeren van het planmatig dagelijks (klein) onderhoud vindt plaats binnen het wijkgericht werken en is gericht op het behoud van de leefbaarheid, comfort en aanzien. Het groot onderhoud vindt plaats op grond van het beheerplan en de wegininspecties, die elke twee jaar worden uitgevoerd en is gericht op de functionaliteiten, duurzaamheid, veiligheid en bereikbaarheid.

In 2011 is het onderhoudsniveau C door u vastgesteld als te hanteren kwaliteitsniveau voor het wegbeheer zoals aangegeven in de CROW-wegbeheersystematiek en zoals omschreven in publicatie 147. Voor de bepaling welke wegen onderhoud vergen wordt de CROW-systematiek gehanteerd.

De systematiek bevat een vertaling van schadebeelden naar de beleidsthema's duurzaamheid, veiligheid, comfort en aanzien. Onderhoudsniveau C is een minimaal niveau, een niveau aan de onderkant van verantwoord wegbeheer.

Voor het waarborgen van de integraliteit tussen de verschillende disciplines (wegen, riolering, groen, openbare verlichting) worden in de gemeente zoveel mogelijk werken gecombineerd uitgevoerd.

Het kan voorkomen dat vanwege noodzakelijk onderhoud aan de verharding, de vervanging van de riolering wordt vervroegd of juist wordt uitgesteld. Bij het integraal werken wordt tevens de groenvoorziening en de openbare verlichting meegenomen.

Financiën

Om het minimale C niveau te realiseren en te handhaven is volgens het beheerplan voor groot onderhoud een budget nodig van gemiddeld € 1.260.000,- per jaar tot en met 2026. Het beschikbare budget voor groot onderhoud is gespecificeerd weergegeven in onderstaande tabel.

Beschikbare budgetten onderhoud wegen				
	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Asfalt	705.500	705.500	705.500	705.500
Elementen	554.500	554.500	554.500	554.500
Totaal	1.260.000	1.260.000	1.260.000	1.260.000

Afwijkingen en risico's

Conform het beheerplan is het structureel budget voor het groot onderhoud toereikend voor de komende jaren. De onzekerheid op dit moment is, zijn de prijzen die gehanteerd gaan worden in relatie tot de inflatie.

Een ander risico is dat de verharding in een aanzienlijk deel van de gemeente sterk verouderd is en dat alleen onderhouden niet voldoende is, maar tevens dient te worden vervangen.

Technische Kunstwerken (bruggen en beschoeiing)

Het in stand houden van de technische kunstwerken is in de begroting terug te vinden onder programma 4, Leefbaar, duurzaam, hoge kwaliteit.

Relevante Beleidskaders		
Beleidskader	Vastgesteld	Actualisatie voorzien in
Beheerplan technische kunstwerken Veendam	2009	2023

Technische kunstwerken onderdeel bruggen

Onder de technische kunstwerken onderdeel bruggen vallen naast de bruggen, sluisen, tunnel en viaduct. In totaal bezit de gemeente 178 objecten waarvan 38 beweegbare bruggen, 136 vaste bruggen en 4 overige objecten. Twee bruggen zijn rijksmonumenten. De vier gemeentelijke objecten zijn twee sluisen, één fietstunnel en één fietsviaduct (Peildatum 01-01-2023). De totale kapitaalswaarde van deze 178 objecten bedraagt ca. € 19 miljoen euro.

In 2021 is opdracht gegeven voor een meerjarige instandhoudingsinspectie van deze 178 objecten. In het 4e kwartaal 2022 is de laatste rapportage aangeleverd en is de aangeleverde data verwerkt in het gemeentelijk beheerprogramma.

Deze uitgevoerde instandhoudingsinspectie dient als basis voor het opstellen een meerjarige uitvoeringsprogramma voor de bruggen en een meerjarige uitvoeringsprogramma voor de beschoeiingen. De resultaten worden in 2023 voorgelegd aan de Raad ter besluitvorming.

In het algemeen is de technische staat/conditie van deze geïnspecteerde objecten redelijk. De functionaliteit en veiligheid van de kunstwerken is, op enkele uitzonderingen na, goed in vergelijking met overige gemeenten in Nederland.

Technische kunstwerken onderdeel beschoeiingen & steigers

Voor de technische kunstwerken beschoeiingen en steigers heeft de raad in 2016 na aanleiding van de destijds uitgevoerde meerjarige inspectie middelen beschikbaar gesteld voor een grootschalige vervangingsopgave. Waarbij de zwaartepunt van de werkzaamheden met name lag voor houten beschoeiingen in de wijk Sorghvliet en langs het Oosterdiep. Deze uitvoeringsprogramma loopt ten einde.

In 2022 is vervolgoopdracht gegeven voor een meerjarige inspectie van de gemeentelijke eigendommen. De gemeente beheert ca. 51,3 km beschoeiingen, onderverdeeld in

- betonnen, stalen en houten damwanden;
- houten beschoeiingen;

- keermuren en keerwanden;
- scheidingsmuren.

En 47 steigers met een totale lengte van ca. 1 km. In De algemene staat van alle beschoeiingen en kadeconstructies is redelijk over het gehele areaal gezien. De staat van het areaal van de gemeente is in relatie tot andere gemeenten vergelijkbaar.

De uitgevoerde inspecties voor zowel de beschoeiingen en de de bruggen zijn verwerkt in het gemeentelijk beheerprogramma. Op basis zal de Raad worden geïnformeerd. gemeentelijk beheerprogramma. De resultaten van deze instandhoudingsinspectie zullen in 2023 ter besluitvorming aangeboden aan de Raad. hiervoor worden een meerjarige uitvoeringsprogramma voor de bruggen en een meerjarige uitvoeringsprogramma voor de beschoeiingen voor een periode van 5 jaar opgesteld.

De laatste rapportage worden in het 4e kwartaal 2022 afgerond en verwerkt in het gemeentelijk beheerprogramma. De resultaten zullen in 2023 worden aangeboden aan de Raad ter besluitvorming.

Beschikbare budgetten technische kunstwerken				
	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Verkeersbruggen	325.000	325.000	325.000	325.000
Oeverbescherming	230.000	230.000	230.000	230.000
Totaal	555.000	555.000	555.000	555.000

Openbare verlichting

Het in stand houden van de openbare verlichting is in de begroting terug te vinden onder Programma 4, Leefbaar, duurzaam, hoge kwaliteit.

Relevante Beleidskaders		
Beleidskader	Vastgesteld	Actualisatie voorzien in
Beleidsplan OVL 2022-2026	*	2026

* vaststelling voorzien in 2024.

Het uitvoeren van onderhoud en vervanging van de openbare verlichting is gericht op het waarborgen van zowel verkeerstechnisch als sociaal veilig gebruik van de wegen en de leefomgeving. De openbare verlichting moet voldoen aan technische, juridische en sociaal maatschappelijke kaders, die daarvoor gesteld zijn in diverse wet- en regelgeving. Daarnaast kan gebruik gemaakt worden van de Aanbevelingen voor Openbare Verlichting van de Nederlandse Stichting voor Verlichtingskunde (NSVV) en het Nederlandse Normalisatie-instituut (NNI). Er zijn geen wettelijke of anderszins bindende bepalingen omtrent de verlichtingskwaliteit. Het maken van een keuze tot verlichten, dan wel niet verlichten, dan wel te besluiten tot een alternatieve maatregel zijn beleidsafwegingen.

Het beheer van de installaties omvat het bijhouden van de databestanden en het onderhoud omvat:

- periodiek verwisselen van lampen;
- verhelpen van storingen;

Deze werkzaamheden worden door derden uitgevoerd.

Het beleidsplan is in 2023 geactualiseerd en zal naar verwachting in 2024 worden vastgesteld inclusief aanvullende beleidsuitgangspunten. Daarnaast is besloten om bij nieuwe projecten gebruik te gaan maken met de nieuwe richtlijn voor de openbare verlichting de ROVL 2017.

Financiën

In 2023 zal het vervangen van armaturen door LED armaturen en oude masten verder worden uitgevoerd. Het betreft hier reguliere vervanging op basis leeftijd en storingen. Mede doordat diverse lampen niet meer mogen worden geproduceerd vanaf 1 januari 2023, is het noodzakelijk om versneld de conventionele verlichting door LED verlichting te vervangen.

Beschikbare budgetten onderhoud openbare verlichting				
	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Vervanging openbare verlichting	149.350	149.350	149.350	149.350
Energiekosten (inclusief netwerk)	389.535	389.535	389.535	389.535
Beheer & advieskosten	25.000	25.000	25.000	25.000
Onderhoud	160.635	160.635	160.635	160.635
Totaal	724.520	724.520	724.520	724.520

Afwijkingen en risico's

De onzekerheid op dit moment zijn de ontwikkelingen op de energiemarkt.

Riolering

Het in stand houden van de riolering is in de begroting terug te vinden onder programma 4, Leefbaarheid, duurzaamheid en hoge kwaliteit.

Relevante Beleidskaders		
Beleidskader	Vastgesteld	Actualisatie voorzien in
Gemeentelijk RioleringsPlan	2023	2028
Basisrioleringsplan	2023	2028

De gemeente is verantwoordelijk voor de kwaliteit van de openbare ruimte en het woon- en leefmilieu. De voorzieningen voor stedelijk afvalwater, regen- en grondwater dragen daaraan bij.

Om de maatschappelijke belangen te waarborgen is een Riool- Waterzorg Programma 2024 - 2028 opgesteld. In dit plan maakt de gemeente haar beleidskeuzes voor het stedelijke afval, hemel- en grondwater. Het plan is een belangrijk planningsinstrument (financieel en materieel) in het gemeentelijke milieu- en infrastructuurbeleid. Het vigerende plan is in mei 2023 door u vastgesteld en heeft een looptijd t/m 31 december 2028.

Bij de invoering van de nieuwe Omgevingswet (nu gepland op 1 januari 2024) is het voor de gemeente vanuit het Rijk niet meer verplicht om een beleidsplan te hebben maar om maatregelen met de daarbij behorende financiën voor de komende jaren duidelijk zichtbaar te maken hebben we besloten om toch een rioleringsplan "Riool- en Waterzorg Programma 2024-2028" (hierna genoemd RWP) op te stellen. Ten opzichte van het voorgaande Afvalwaterbeleidsplan is het nieuwe plan uitgebreid met de klimaatveranderingen, duurzaam waterbeheer en meldingen gedaan door burgers.

Voor het bepalen van welke maatregelen wanneer moeten worden uitgevoerd wordt gebruik gemaakt van het beheerplan. In het bijbehorende kostendekkingsplan van het RWP zijn de kosten, die gemeentebreed met de rioleringszorg gemoeid zijn, inzichtelijk gemaakt en wordt het kostendeekkende tarief voor de komende jaren bepaald. Het kostendekkingsplan kan naar behoefte worden geactualiseerd en door u worden vastgesteld.

In Groningen en Noord-Drenthe werken gemeenten, waterschappen en het waterbedrijf samen in de waterketen. De riolering, waterzuivering en drinkwatervoorziening stemmen we beter op elkaar af en taken voeren we gezamenlijk uit.

Planmatig rioleringsbeheer is alleen mogelijk met kennis over de toestand en het functioneren van de riolering. Naast onderzoek naar het functioneren als geheel wordt onderzoek gedaan naar de toestand van de objecten waaruit de riolering is opgebouwd. Inspectie is één van de onderzoeksmethoden om inzicht te krijgen in het functioneren van de onderdelen en om een oordeel te geven over de kwaliteit van rioleringsobjecten bij effectief beheer.

Voor het waarborgen van de integraliteit tussen de verschillende disciplines (wegen, riolering, groen, openbare verlichting) worden in de gemeente zoveel mogelijk werken gecombineerd uitgevoerd. Het kan voorkomen dat vervanging van riolering moet worden uitgevoerd waarbij het onderhoud aan verharding naar voren wordt gehaald of omgekeerd kan ook het geval zijn. Om deze integraliteit te bevorderen worden onderhoudsplannen op elkaar afgestemd.

Financiën

Voorgenomen onderhoud / groot onderhoud (ideaalcomplex)

Het voorgenomen groot onderhoud richt zich op het verhelpen van knelpunten, vervangingen en het verbeteren van het functioneren van het rioolstelsel.

De in de begroting opgenomen bedragen voor het onderhoud van het riool kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Beschikbare budgetten onderhoud riolering				
	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Onderzoek en Advies	20.000	20.000	20.000	20.000
Gemalen	59.569	59.569	59.569	59.569
Reiniging en inspectie	84.963	84.963	84.963	84.963

Klein onderhoud	19.400	19.400	19.400	19.400
Groot onderhoud/ideaalcomplex	717.049	717.049	717.049	717.049
Totaal	900.645	900.645	900.645	900.645

Afwijkingen en risico's

In het rioolbeheer voorzien wij geen afwijkingen op kwaliteitsniveau, financiën en/of risico's door achterstallig onderhoud en dergelijke. Daarom zal, met uitzondering van tussentijdse beleids- en/of begrotingswijzigingen, de rioolheffing zich conform het kostendekkingsplan ontwikkelen.

Water, vijvers etc.

Het in stand houden van watergangen en vijvers is in de begroting terug te vinden onder programma 4, Leefbaarheid, duurzaamheid en hoge kwaliteit.

In 2011 is besloten om het onderhoud aan de vijvers en watergangen te beperken tot het maaien van waterbodems van de vijvers en het schonen van de bij de gemeente in beheer zijnde watergangen. Het baggeren vindt alleen plaats als de volksgezondheid in het geding is of als er problemen zijn ontstaan met de waterafvoer. Als er gebaggerd moet worden zal bij de raad hiervoor krediet worden aangevraagd of er moet gebruik gemaakt worden van vrijgevallen aanbestedingsvoordelen binnen hetzelfde product.

Beschikbare budgetten onderhoud water en vijvers				
	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Uitmaaien	129.645	129.645	129.645	129.645
Totaal	129.645	129.645	129.645	129.645

Het hiervoor beschikbare krediet staat onder druk, er wordt budgettair geschoond maar de inflatie is ook hier doorgedrongen. daarom zullen niet alle meldingen/verzoeken door burgers tot schonen zorgvuldig worden beoordeeld en naar verwachting niet allemaal kunnen worden gehonoreerd. Ook hier vormen de waterafvoer en de volksgezondheid een criterium.

Volgens de Europese afspraken verwijderen wij de lokaal aanwezige exoten die de inheemse planten en dieren kunnen verdringen of zelfs laten verdwijnen. hiermee voorkomen wij dat Het natuurlijke evenwicht hierdoor verstoord raakt.

Groenvoorzieningen

Het in stand houden van de groenvoorziening is in de begroting terug te vinden onder de programma's 2, Complete Parkstad en 4, Leefbaarheid, duurzaamheid en hoge kwaliteit.

Relevante beleidskaders beleidskader	Vastgesteld	Actualisatie voorzien in
Beheerplan groen	2008	nbn
Groen- en water beleidsplan	2021	2030
Bomenbeleidsplan	2022	2027
Gedragscode WNB	2022	2027

Het groen- en waterbeleidsplan geeft onze lange termijnvisie weer voor het groen in Veendam. Onze opgave is het versterken en in stand houden van de kwaliteit en de functies, het versterken en invullen van ontbrekende schakels in de groenstructuren. De groenbeheervisie geeft algemene kaders voor het beheer van het openbare groen en richtlijnen voor het dagelijks onderhoud.

Actief beheren is noodzakelijk om de groenvoorzieningen duurzaam in stand te houden. Dit betekent dat het groenbeheer planmatig opgepakt dient te worden. Het beheerplan is hierbij een uitstekend hulpmiddel. Naast de registratie van typen groen en hoeveelheden, kunnen aan de hand van de beheergegevens begrotingen en diverse scenario's doorgerekend worden.

Voor het onderhoud van het openbaar groen worden momenteel meerdere onderhoudsniveaus toegepast. Het onderhoudsniveau A wordt toegepast in het centrum en de begraafplaatsen. In de overige gebieden wordt onderhoudsniveau B toegepast.

Met de planningen willen wij aansluiten op herinrichtingsprojecten, nieuwbouwprojecten, onderhoud aan wegen en riolen.

Financiën

Voor het extra onderhoud aan de bomen is door de raad in februari 2022 incidenteel geld beschikbaar gesteld in de jaren 2022 tot en met 2024

Beschikbare budgetten onderhoud groenvoorzieningen				
	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Kinderboerderij/Hertenkamp	81.136	81.136	81.136	81.136
Sportcomplexen	74.005	74.005	74.005	74.005
Begraafplaatsen	107.090	107.090	107.090	107.090
Openbaar Groen	431.487	376.487	376.487	376.487
Totaal	693.718	638.718	638.718	638.718

Afwijkingen en risico's

Middels een bestek worden de werkzaamheden aan het extra onderhoud van de bomen uitgevoerd door een aannemer en in eigen beheer. Vanwege onder andere ziekte hebben de werkzaamheden die door de eigen dienst zouden worden uitgevoerd vertraging opgelopen. In hoeverre de werkzaamheden kunnen worden afgerond binnen de geplande periode (2023 tot en met 2025) en de beschikbare budgetten is nog onzeker.

Een andere onzekerheid is de prijsinflatie.

Er zijn steeds meer ziektes en plagen in het openbaar groen zoals de Eikenprocessierups, de Essentaksterfte en de Letterzetter. Dit kevertje tast fijnsparren aan (met name in Borgerswold) met als gevolg dat mogelijk een deel van de aanwezige fijnsparren gekapt moet gaan worden. Daarnaast zijn er verschillende exoten die zich steeds meer verspreiden (o.a. Berenklaauw, Japanse Duizendknoop) die we wettelijk verplicht zijn om te bestrijden. Ook het veranderende klimaat is van invloed op de uitvoering, er is grotere kans op uitval van nieuwe en bestaande beplanting. Dit alles heeft invloed op de bestaande budgetten.

Gebouwen

Het in stand houden van de gebouwen is in de begroting terug te vinden in meerdere programma's.

Relevante beleidskaders		
Beleidskader	Vastgesteld	Actualisatie voorzien in
Gebouwenbeheerplan	2019	2023
Kadernota accommodatie- en voorzieningenbeleid	2015	

Er zijn diverse wettelijke regels op het gebied van brandveiligheid, energiezuinigheid, Arbo-eisen, volksgezondheid, elektrische installaties en milieu. Bij het beheer en onderhoud van de gemeentelijke gebouwen moet rekening worden gehouden met deze regels, die onder andere zijn vastgelegd in het Bouwbesluit, de Arbowet, de Wet milieubeheer en de NEN 3140.

De uit het beheerplan voortvloeiende meerjarenonderhoudsplan is gebaseerd op het in stand houden van de gebouwen en de technische installaties. Het groot onderhoud wordt georganiseerd met de beschikbare budgetten.

Nu de kadernota accommodatie- en voorzieningenbeleid is vastgesteld zal op basis hiervan ook het beheerplan worden geactualiseerd.

Alle gebouwen moeten voldoen aan de constructieve veiligheidseisen en overige wettelijke veiligheidseisen (bijvoorbeeld brandveiligheid). Ook moet er sprake zijn van een gezond binnenklimaat zonder problemen met vocht en schimmel.

Het kwaliteitsniveau van de gemeentelijke gebouwen is voldoende.

Financiën

In de meerjarenbegroting is een totaal structureel budget van € 490.000,- opgenomen voor het onderhoud van de gemeentelijke gebouwen.

Beschikbare budgetten groot onderhoud gebouwen				
	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Planmatig onderhoud	490.000	490.000	490.000	490.000
Totaal	490.000	490.000	490.000	490.000

Inleiding

Treasury heeft als doel het sturen en beheersen, het verantwoorden over en het toezicht houden op de financiële vermogenswaarden, de financiële positie en de hieraan verbonden risico's. De uitvoering van treasury wordt wettelijk geregeld in de wet Financiering decentrale overheden (wet Fido). De treasuryfunctie binnen de gemeente Veendam dient uitsluitend de publieke taak en geschiedt binnen de financiële kaders van de wet Fido.

De regels met betrekking tot de treasury zijn neergelegd in de financiële verordening (artikel 212 Gemeentewet) en het treasurystatuut gemeente Veendam 2014.

Doelstellingen

In het treasurystatuut zijn de volgende doelstellingen opgenomen:

1. Het verzekeren van duurzame toegang tot financiële markten tegen acceptabele condities;
2. Het beschermen van gemeentelijke vermogens- en (rente-)resultaten tegen ongewenste financiële risico's zoals renterisico's, koersrisico's, kredietrisico's en liquiditeitsrisico's;
3. Het minimaliseren van de interne verwerkingskosten en externe kosten bij het beheren van de geldstromen en financiële posities;
4. Het optimaliseren van de renteresultaten binnen de kaders van de Wet Fido respectievelijk de limieten en richtlijnen van dit statuut.

Schatkistbankieren

Overtollige middelen boven het drempelbedrag van € 2.588.000 (2 % van het begrotingstotaal met een minimum van € 1.000.000) moeten in 2024 verplicht worden aangehouden bij het Rijk.

Regelgeving

In dit hoofdstuk gaan wij in op de rentetoerekening aan de diverse taakvelden.

Grondexploitatie

Indien de gemeente rekening houdt met rente over het eigen vermogen, dan mag deze (interne) rente niet aan de grondexploitatie worden toegerekend. De toe te rekenen rente wordt bepaald aan de hand van het gewogen gemiddelde rentepercentage van de leningenportefeuille naar verhouding van het aanwezige vreemd en eigen vermogen. Indien sprake is van projectfinanciering dan mag de rente direct worden toegerekend aan het betreffende project.

Bespaarde rente

Indien een rentevergoeding over het eigen vermogen wordt berekend, dan is deze vergoeding maximaal het rentepercentage dat is gebaseerd op het gewogen samenstel van de externe rentelasten over de lang en kort aangetrokken financieringsmiddelen.

Renteomslag

De rente die aan de taakvelden wordt doorbelast, wordt toegerekend op basis van een omslagrente. De basis hiervoor is de boekwaarde van de activa die bij de taakvelden hoort. De omslagrente mag op een veelvoud van een half procent worden afgerond. De omslagrente mag maximaal 0,5% afwijken van het werkelijke rentepercentage dat aan de taakvelden moet worden toegerekend. Het renteresultaat kan hiermee maximaal 0,5% zijn.

Financiering

Financieringspositie

De financieringspositie van de gemeente Veendam kan als volgt worden weergegeven:

	Realisatie 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
<i>Geïnvesteed vermogen</i>						
Vaste activa	64.786.087	71.560.000	68.813.000	66.752.000	65.037.000	63.950.000
Voorraden	19.996.405	16.765.207	17.292.583	13.048.473	9.189.016	6.821.655
1. Totaal geïnvesteed vermogen	84.782.492	88.325.207	86.105.583	79.800.473	74.226.016	70.771.655
<i>Financieringsmiddelen</i>						
Opgenomen geldleningen	15.740.222	15.740.222	15.460.222	15.180.222	8.900.222	8.620.222
Reserves en voorzieningen	68.496.856	64.830.922	70.060.889	69.784.695	70.271.479	71.040.521
2. Totaal financieringsmiddelen	84.237.078	80.571.144	85.521.111	84.964.917	79.171.701	79.660.743
Financieringsoverschot/-tekort (2 minus 1)	-545.414	-7.754.063	-584.472	5.164.444	4.945.685	8.889.088

In de begroting 2024 is geen rekening gehouden met het aantrekken van een langlopende geldlening ter dekking van het financieringstekort. De huidige liquiditeitspositie wordt voldoende geacht om de financieringsbehoefte af te dekken.

Leningenportefeuille

De leningenportefeuille bedraagt per 1 januari 2024 € 15.460.222. De portefeuille bestaat uit 3 leningen met een gemiddeld rentepercentage van 3,5%.

Renteschema

In onderstaand schema wordt inzicht verschaft in de rentelasten, het renteresultaat en de wijze waarop rente aan investeringen, grondexploitaties en taakvelden wordt toegerekend.

	Realisatie 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
<i>Externe rente</i>						
Rentelasten lange financiering (bestaand)	575.460	561.852	548.244	523.459	284.328	270.720
Rentelasten lange financiering (nieuw)						
Rentelasten korte financiering	8.807	4.800	4.800	4.800	4.800	4.800
Rentebaten	(104.768)	(50.622)	(146.339)	(142.056)	(137.773)	(133.490)
1. Totaal door te rekenen externe rente	479.499	516.030	406.705	386.203	151.355	142.030
Door te berekenen aan de Grondexploitatie	312.909	282.037	247.159	160.921	95.506	64.650
Rente van projectfinanciering betreffende taakveld(en)						
2. Totaal	312.909	282.037	247.159	160.921	95.506	64.650
3. Saldo door te berekenen externe rente (1 minus 2)	166.590	233.993	159.546	225.282	55.849	77.380
<i>Interne rente</i>						
Rente over eigen vermogen	1.218.115	1.174.491	1.289.334	1.303.493	1.292.927	1.295.558
Rente over voorzieningen	206.650	156.366	120.256	120.531	120.862	121.801
4. Totaal interne rente	1.424.765	1.330.857	1.409.590	1.424.024	1.413.789	1.417.359
5. Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente (3 plus 4)	1.591.355	1.564.850	1.569.136	1.649.306	1.469.638	1.494.739
6. De aan de taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	1.217.539	1.376.715	1.330.873	1.268.408	1.333.883	1.319.608
7. Renteresultaat taakveld Treasury (5 minus 6)	373.816	188.135	238.263	380.898	135.755	175.131

Het gewogen gemiddelde rentepercentage bedraagt voor 2024: 3,5% (€ 548.244 / € 15.460.222) (de rentelasten gedeeld door de boekwaarde van de langlopende geldleningen op 1-1).

Uitgangspunten

Voor de begroting 2024 zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd op basis van de in de (nieuwe) regelgeving opgenomen richtlijnen:

- Grondexploitatie: 1,4% (conform richtlijn).
- Bespaarde rente: 2,0% (volgens de richtlijn bedraagt de bespaarde rente maximaal 3,5%).
- Renteomslag: 2,25% (volgens de richtlijn een maximale afwijking van 0,5%).

Risicobeheersing

Wet Fido

Conform het treasurystatuut komen leningen, uitzettingen en garanties alleen tot stand indien zij een publieke taak dienen. De nadere definiëring van deze begrippen is overeenkomstig de Wet Fido (Wet Financiering Decentrale Overheden) vastgesteld. De wet stelt eisen aan het maximaal te lopen renterisico op de korte schuld (kasgeldlimiet) en het renterisico op de lange schuld (renterisiconorm).

De hoogte van de kasgeldlimiet is wettelijk vastgesteld op 8,5% van het begrotingstotaal. Het is toegestaan de kasgeldlimiet gedurende twee kwartalen achtereen te overschrijden zonder de toezichthouder hierover te informeren.

Kasgeldlimiet

De toegestane kasgeldlimiet is 8,5% van het begrotingstotaal van de gemeente. Met een begrotingstotaal van € 129,3 mln. mag de gemeente Veendam de financieringsbehoefte in 2023 voor € 10,99 mln. dekken met kort geld.

Rente risiconorm

De renterisiconorm heeft als doel om het renterisico bij herfinanciering te beheersen. Met andere woorden de gevolgen van een stijgende kapitaalmarktrente worden hiermee beperkt. De jaarlijks verplichte aflossingen en de renteherzieningen mogen niet meer bedragen dan 20% van het begrotingstotaal.

Renterisico op vaste schuld	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
1a. Renteherziening op vaste schuld o/g					
1b. Renteherziening op vaste schuld u/g					
2. Netto renteherziening op vaste schuld (1a - 1b)					
3a. Nieuw aangetrokken vaste schuld (o/g)					
3b. Nieuw verstrekte lange leningen (u/g)					
4. Netto nieuw aangetrokken vaste schuld (3a - 3b)					
5. Betaalde aflossingen	280	280	280	12.280	280
6. Herfinanciering (laagste van 4 en 5)					
7. Renterisico op vaste schuld (2 + 5)	280	280	280	12.280	280
8. Stand van de begroting per 1 januari	125.254	131.462	132.340	127.873	129.160
9. Het bij ministeriële regeling vastgestelde percentage	20%	20%	20%	20%	20%
10. Renterisiconorm	25.051	26.292	26.468	25.575	25.832
Toets renterisiconorm					
10. Renterisiconorm	25.051	26.292	26.468	25.575	25.832
7. Renterisico op vaste schuld	280	280	280	12.280	280
11. Ruimte(+) / Overschrijding(-) (10 - 7)	24.771	26.012	26.188	13.295	25.552

De gemeente Veendam blijft ruim onder de renterisiconorm, hetgeen wil zeggen dat er voldoende ruimte is om financieringsmiddelen aan te trekken.

Bedrijfsvoering

Inleiding

In 2023 heeft de focus gelegen op de ontwikkeling van zowel de organisatie, als die van de medewerkers. Ook was er aandacht voor in-, door- en uitstroom en hebben er meerdere aanbestedingen plaatsgevonden. In 2024 zal de organisatie- en personele ontwikkeling verder worden ingezet om de organisatie verder te verstevigen.

Organisatieontwikkeling

In 2023 is gestart met het project strategische personeelsontwikkeling. Hierbij is aandacht besteed aan de in- en externe ontwikkelingen waar de organisatie mee te maken heeft en de kwaliteit en kwantiteit van de huidige personele bezetting. In 2024 zal het project een vervolg krijgen. Dit mede in relatie tot de door-ontwikkeling van de verschillende afdelingen. De strategische personeelsontwikkeling is een instrument om competenties van medewerkers in beeld te brengen, waardoor eventuele verschuivingen van taken kunnen plaatsvinden, passend bij de medewerker en de organisatie. Dit in relatie tot de gemeentelijke opgaven. Het doel is om hiermee de organisatie toekomstbestendiger te maken.

De Dienstverleningsovereenkomst met de gemeente Pekela wordt vervroegd en gefaseerd beëindigd. Dit heeft invloed op de afdeling Bedrijfsvoering. De afdeling krijgt te maken met minder werkzaamheden, doordat de taken voor de gemeente Pekela komen te vervallen. Een deel hiervan komt per 1 januari 2024 te vervallen, de laatste onderdelen per 1 januari 2025. Hierdoor zijn er minder medewerkers nodig en zal bepaalde tijdelijke inhuur worden beëindigd. Als gevolg hiervan is er sprake van een grotere kwetsbaarheid. Dit wordt opgevangen door de afdeling anders in te richten en meer toe te spitsen op onderlinge vervangbaarheid. Dit zal in 2024 verder ingericht en uitgevoerd worden.

De organisatie werkt in 2024 ook verder aan haar doorontwikkeling. In 2023 is een eerste stap gezet met het ontwikkelen van koerskaarten (per team/afdeling). Hierbij wordt gewerkt met werkwoorden, aan de hand waarvan de organisatie, afdelingen, teams en medewerkers zich verder ontwikkelen. Hierbij is tevens aandacht voor de organisatiecultuur. De vraag "Hoe willen wij met elkaar werken?" staat hierbij centraal. De kernwoorden die omschrijven wat de organisatie als geheel belangrijk vindt zijn binden en boeien, ontmoeten, communiceren, samenwerken en verduidelijken. Uit deze kernwaarden komt de missie en visie voor de gemeente Veendam voort.

Dienstverlening

In 2023 is er intern aandacht besteed aan de signalen vanuit het doorlopend klanttevredenheidsonderzoek en vanuit de meetbare dienstverlening. Deze signalen zijn intern besproken en opgepakt, waardoor de dienstverlening op die onderdelen beter is geworden. Het tijdig reageren op vragen van inwoners en ondernemers blijft een aandachtspunt en daar blijft op gestuurd worden.

In 2023 zijn terugbelverzoeken in het zaakstelsel extra zichtbaar gemaakt, waardoor dit ook het eerste is wat medewerkers zien bij het openen van het zaakstelsel. Verder wordt er gewerkt aan het verkrijgen van een nieuwe telefooncentrale (eind 2023/ begin 2024). De verwachting is dat er dan nog beter gestuurd kan worden op de terugbelverzoeken. Tevens wordt er ingezet op een eenvoudiger en stabiel systeem, dat minder storingsgevoelig is.

Servicenormen

Het was de bedoeling om in 2023 de servicenormen opnieuw te definiëren. Dit staat door tussenkomst van de Tweede Kamerverkiezingen van 22 november 2023 nu voor 2024 op de planning.

Omnichannel

Er is in 2023 hard gewerkt aan het doorvoeren van de principes die aan het begrip Omnichannel hangen. Hiermee wordt bedoeld dat inwoners via alle kanalen van de gemeente hetzelfde antwoord krijgen als ze een vraag stellen. Dit heeft plaats gevonden door de bestaande vraag-antwoordcombinaties binnen meerdere kanalen toe te passen en door verschillende medewerkers in te zetten binnen meerdere kanalen. Dit zal zich steeds verder gaan ontwikkelen door de kansen en mogelijkheden die zich aan zullen dienen. In 2023 is er tevens een hulpmiddel ontwikkeld die gebruikt wordt bij nieuwe ontwikkelingen. Door het invullen van dit hulpmiddel, wordt zichtbaar welke vak afdelingen betrokken moeten worden, zodat er nauwer samen gewerkt kan worden met als doel een betere afstemming tussen de verschillende kanalen.

Personele Ontwikkeling

In het verlengde van de organisatieontwikkeling ligt ook de ontwikkeling van de medewerkers. De organisatie werkt in het kader van personele ontwikkeling aan een “eigen” cultuur, processen en werkwijzen. In dat licht zal de invoering van de Omgevingswet de nodige veranderingen met zich mee brengen. In het overstijgende opleidingsaanbod zal hier aandacht voor zijn. Daarnaast zullen de uitkomsten van de strategische personeelontwikkeling ook input geven voor het verder ontwikkelen van medewerkers. Dit vraagt zowel ontwikkeling op kennis alsmede ontwikkelingen op het gebied van houding & gedrag. De medewerkers moeten daarin meegenomen worden en in staat worden gesteld op een nieuwe wijze te gaan functioneren.

In 2024 wordt het Leerplein (voorheen de VeendamAkademie) verder vormgegeven. Het Leerplein omvat inmiddels een introductieprogramma gestart voor nieuwe medewerkers, maar ook cursussen voor bijscholing in het dagelijks werk, zoals een workshop Inbox op orde, Selfcare werk en mantelzorg, Hoe werk de gemeente, Samenwerken op basis van Talenten, Hostmanship, Grip op tijd, taak en aandacht, etc.

In-, door- en uitstroom

In een veranderende arbeidsmarkt denken we ook na over de wijze waarop medewerkers worden geworven en behouden. De arbeidsmarkt is in belangrijke mate gewijzigd door de vele vacatures en het gebrek aan (geschikte) arbeidskrachten. Diverse functies zijn moeilijk(er) te vervullen. Aandacht voor het binden en boeien en ontwikkelen van medewerkers is nu nog belangrijker dan het al was. Om meer rendement uit de arbeidsmarkt te halen wordt op regionaal niveau samengewerkt door middel van een platform voor het delen van vacatures. Dit platform is in 2023 gelanceerd en zal in 2024 verder uitgebreid worden. Ook zal er aandacht worden geschonken aan instrumenten om (toekomstige) medewerkers nog meer te binden, boeien en te ontwikkelen in het kader van een arbeidsmarktstrategie. Ook het stimuleren van interne mobiliteit en het ontwikkelen van traineeships is in 2024 één van de speerpunten.

Informatievoorziening

Informatiebeleid

De in 2021 ontwikkelde koers Informatiemanagement geeft ons in de periode tot en met 2025 richting aan de ontwikkelagenda's voor de teams binnen het cluster. Dit op het gebied van Informatisering en Automatisering (I&A) met daarbij de uitgangspunten die de basis vormen waaruit wordt gewerkt. Ondertussen wordt in 2024 wel al begonnen met de koers voor na 2025.

GRID is gestart met een plan van aanpak voor transitie naar een regie-organisatie met daarbij de ontwikkeling van een nieuwe werkplek die grotendeels op Cloud gebaseerd is, inclusief Microsoft 365. Een transitie die zal starten in 2024 en waar mogelijk doorloopt tot en met 2026. Met de functionele invulling en gebruikersadoptie van Microsoft 365 zijn wij ondertussen intern al gestart. Daarnaast zal in 2024 ook de meeste werkplek hardware vervangen moeten worden, waarbij wij zoveel mogelijk uniformiteit in de hardware zullen gaan aanbrengen.

We blijven inspelen op nieuwe wensen en eisen. We kiezen alleen voor bewezen technologie en we ontwikkelen geen eigen software, waarbij wij ook samen met onze leveranciers kijken naar de mogelijkheden van Cloud technologie. We blijven hierin vernieuwen om in onze systemen up-to-date te blijven en de IT-werkomgeving voor onze medewerkers maximaal faciliterend te laten zijn.

Het in 2021 ingevoerde Zaaksysteem en de daarbij behorende processen hebben ook afgelopen jaar weer een mooie doorontwikkeling meegemaakt en zullen ook de komende jaren doorontwikkeld blijven worden. In samenwerking met de leverancier zijn wij continue bezig met het verbeteren en toevoegen van gewenste en benodigde functionaliteit. Het digitaal platform voor het werken volgens de Omgevingswet, de DSO (Digitaal Stelsel Omgevingswet), is in gebruik genomen waarbij koppelingen tussen de DSO en onze eigen systemen inmiddels ook zijn geïmplementeerd.

Post

We blijven verder gaan met het automatiseren van het postproces; dit door inzet van slimme software maar wel gecontroleerd door onze medewerkers. Hierdoor willen we een sluitend register krijgen van inkomende documenten en mails. Door de invoering van een persoonlijk Dashboard in het zaaksysteem is het voor onze collega's overzichtelijker om te zien hoeveel aanvragen ze nog in behandeling hebben.

Informatieveiligheid

We blijven inzetten op een verdere verbetering van de beveiliging van onze informatie en het gebruik daarvan, waarbij we toewerken naar het voldoen aan wet- en regelgeving. Daarvoor nemen we technische- en procedurele maatregelen en maken we de medewerkers beter bewust hoe veilig en geautoriseerd om te gaan met informatie.

Bewustwording

Leidinggevenden en medewerkers worden bewust gemaakt van de risico's op het gebied van informatiebeveiliging. Hiervoor worden diverse communicatiestrategieën ingezet zoals presentaties, berichten op intranet, posters en trainingen. In 2024 kan iedere gebruiker van de "Veendam omgeving" gebruik maken van een e-learning Informatiebeveiliging en Privacy.

Zelfevaluatie

De verplichte jaarlijkse zelfevaluatie informatiebeveiliging wordt uitgevoerd via de ENSIA-systematiek (Eenduidige Normatiek Single Information Audit). Mede op basis van de uitkomsten van deze zelfevaluatie wordt voor de periode 2024 een uitvoeringsplan opgesteld.

Algemene verordening gegevensbescherming (AVG)

In 2023 is de lopende interne cursus AVG ambassadeurs afgerond.

In 2024 zal, net als nu ook al het geval is, gewerkt worden met het organiseren van 4 korte bijeenkomsten van 2 uur, waarin de AVG ambassadeurs op thema worden bijgepraat over actualiteit, ze hun vragen kwijt kunnen en oefenen met onderdelen die nog aandacht nodig hebben.

De 8 deelnemers, verspreid over de afdelingen, kunnen na deze cursus de volgende functies uitvoeren t.b.v. hun eigen afdeling:

- vraagbaak voor andere medewerkers ten aanzien van de AVG;
- bijhouden van het register van verwerkingen;
- het initiëren en begeleiden van Data Protection Impact Assessments (DPIA's);
- de aanmaak en verwerking van de verwerkersovereenkomsten met de betreffende leveranciers.

De Functionaris Gegevensbescherming (FG) en de Chief Information Security Officer (Ciso) ondersteunen daar waar nodig, maar het doel is dat privacy, gegevensbescherming onderdeel wordt van het normale werkproces op de afdelingen.

Fraude, misbruik en oneigenlijk gebruik

De aandacht voor het thema fraude en integriteit neemt de laatste jaren steeds verder toe. Daarbij hoort ook het transparant rapporteren over fraude en de voorkoming daarvan.

Voor fraude is de volgende gangbare definitie gebruikt: een opzettelijke handeling door een of meer leden van het management, met governance belaste personen, werknemers of derden, waarbij gebruik wordt gemaakt van misleiding om een onrechtmatig of onwettig voordeel te verkrijgen. Jaarlijks wordt een frauderisicoanalyse opgesteld en besproken met het management.

In deze frauderisicoanalyse staan risico's benoemd en beheersmaatregelen om deze risico's zo klein mogelijk te maken.

Concerncontrol maakt (naast de frauderisicoanalyse) bij het opstellen van het jaarlijkse controleplan een inschatting van de frauderisico's binnen de organisatie en vormt een beeld van de maatregelen

van interne beheersing die zijn getroffen om mogelijke fraudes te voorkomen en toetst of deze maatregelen effectief zijn.

Een aantal belangrijke beheersmaatregelen zijn:

- Alle medewerkers van de gemeente Veendam hebben een Verklaring Omtrent Gedrag (VOG)
- Alle nieuwe medewerkers leggen eed/ gelofte af. In deze bijeenkomst worden o.a. de onderwerpen integriteit en informatiebeveiliging besproken.
- De verplichting om nevenfuncties op te geven o.a. in verband met mogelijke belangenverstremgeling
- Er is een vertrouwenspersoon aangesteld.
- De medewerkers ondertekenen een integriteitsverklaring.
- Het toegang verlenen tot applicaties en het toekennen van juiste autorisaties in applicaties
- Het inbedden van functiescheiding in werkprocessen (denk o.a. aan betalen/ inkopen)
- De wijze waarop mandaten zijn ingericht.
- Frauderisico's worden meegenomen in de interne controles.

In lijn met de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording, waar het thema misbruik & oneigenlijk gebruik een van de beoordelingscriteria is, zullen we de komende periode de zichtbaarheid van deze analyse en de hieruit voortvloeiende maatregelen in de organisatie en op bestuurlijk niveau verder vorm gaan geven.

Continuïteit

Met ingang van 2022 geldt ook voor de lokale overheid dat de accountant moet rapporteren over de continuïteit van de gemeente. Een gemeente kan echter niet failliet gaan. Enkel onder toezicht gesteld worden door de provincie.

Deze sluitende begroting 2024 en ook de paragraaf weerstandsvermogen geeft de financiële situatie van de gemeente weer.

Rechtmatigheidsverantwoording 2024

Door een wetswijziging geeft het college van burgemeester en wethouders vanaf boekjaar 2023 zelf een rechtmatigheidsverantwoording in de jaarrekening. Vanaf 2023 geeft de externe accountant een controleverklaring af over de jaarrekening, inclusief de rechtmatigheidsverantwoording, met alleen een oordeel inzake de getrouwheid.

De bevindingen van het eerste jaar van de rechtmatigheidsverantwoording worden meegenomen voor het verder ontwikkelen van dit proces in 2024.

Verbonden Partijen

Inleiding

'Verbonden Partijen' volgens het BBV

Het 'Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten' (BBV) geeft de volgende definitie: 'een verbonden partij' is een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente een bestuurlijk en een financieel belang heeft.

Een financieel belang is een aan de verbonden partij ter beschikking gesteld bedrag, dat niet verhaalbaar is indien de verbonden partij failliet gaat, onderscheidenlijk het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt.

Bij leningen en garantstellingen is dus geen sprake van een verbonden partij: de gemeente houdt juridisch verhaal als de partij failliet gaat. Dit betekent dat zowel bij garantstellingen als bij leningen de gemeente schuldeiser is. Ook bij exploitatiesubsidies is er geen sprake van een verbonden partij: het gaat in dit geval om overdrachten van gelden (subsidies).

Een bestuurlijk belang is zeggenschap, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur, hetzij uit hoofde van stemrecht. Er is sprake van een 'verbonden partij' als de burgemeester, de wethouder, het raadslid of de ambtenaar van de gemeente namens de gemeente in het bestuur van de partij plaatsneemt of namens de gemeente stemt.

Bij alleen een benoemingsrecht of een voordrachtsrecht is strikt genomen geen sprake van een verbonden partij. Gemeenten maken vaak van een dergelijk recht gebruik om ervoor te zorgen, dat er kwalitatief goede bestuurders in het bestuur van de partij terechtkomen. Ook de stichting waarin een wethouder op persoonlijke titel als bestuurder plaatsneemt – en dus niet de gemeente vertegenwoordigt – is geen verbonden partij.

Uit bovenstaande definities vloeit voort dat er ook relaties met derde partijen kunnen zijn die niet onder de verbonden partijen vallen en die dus niet in deze paragraaf vermeld worden. Het gaat dan om relaties waar slechts sprake is van of een bestuurlijk belang of een financieel belang. Dat deze relaties niet in de paragraaf Verbonden partijen worden vermeld wil overigens niet zeggen dat ze niet in de begroting worden opgenomen. Deze relaties kunnen wel elders in de begroting worden vermeld doordat bijvoorbeeld de gemeente jaarlijks subsidie verstrekt of uitsluitend een financieel belang heeft of een financieel risico loopt.

Programmaomschrijving

Het aangaan van banden met (verbonden) derde partijen moet voortkomen uit het publiek belang. Verbindingen met derde partijen zijn een manier om een bepaalde publieke taak uit te voeren. Het participeren in een verbonden partij brengt altijd een zekere spanning met zich mee. Het op afstand plaatsen van een aantal taken en tegelijkertijd toch grip willen houden is inherent aan deze wijze van uitvoering geven aan gemeentelijke taken. Door iets op afstand te plaatsen geef je als gemeente een zekere invloed uit handen, zowel financieel als in de uitvoering. Gemeenten gaan geen verbonden partij aan met het doel verantwoordelijkheden af te schuiven of verder weg te zetten.

Samenwerking wordt gezocht omdat een bepaalde taak zelfstandig niet of nauwelijks kan worden uitgevoerd of omdat het bepaalde (veelal financiële) voordelen biedt. Ondertussen blijft de taak die een verbonden partij moet uitvoeren, een publieke taak die met publieke middelen wordt gefinancierd. Om die reden is het van het grootste belang dat de gemeente waarborgen creëert die een goede uitvoering van die publieke taak en een juiste besteding van de middelen zoveel mogelijk garanderen. Naast de potentiële voordelen die er aan verbonden partijen zitten, zijn er natuurlijk ook risico's: in financiële zin, maar ook op het vlak van uit handen geven van democratisch toezicht en onvoldoende transparantie. De verantwoording van de verbonden partijen richting de gemeente Veendam vindt plaats door middel van een jaarverslag en jaarrekening. In sommige gevallen aangevuld door tussentijdse rapportages.

Deze paragraaf is in september 2023 opgesteld. De opgenomen informatie is gebaseerd op de meest recente gegevens die bij de gemeente bekend zijn. Op het moment van behandeling in de gemeenteraad kan sommige informatie daardoor achterhaald zijn.

De volgende 'verbonden partijen' worden onderscheiden.

Gemeenschappelijke regelingen

Gemeenschappelijke Regeling Publiek vervoer Groningen Drenthe

<i>Vestigingsplaats</i>	Assen
<i>Rechtsvorm</i>	Gemeenschappelijke regeling/Bedrijfsvoeringsorganisatie
<i>Doelstelling</i>	Het belang waarvoor de Regeling wordt getroffen is het bewerkstelligen van een kwalitatief goede en doelmatige uitvoering door de Bedrijfsvoeringsorganisatie van de uitvoerende taken in het kader van doorontwikkeling en con-tractmanagement van het Publiek Vervoer in het gebied van de deelnemers.
<i>Financieel belang</i>	Het aandeel van de gemeente Veendam in het uitvoeringsbudget bedraagt in 2024 € 28.636,-.
<i>Bestuurlijk belang</i>	Wethouder Wierenga vertegenwoordigt de Oost-Groninger gemeenten.

Bedragen x € 1.000

	1-1-2024	31-12 2024
Eigen vermogen	352	263
Vreemd vermogen	45	45
Resultaat		1

Centrumregeling Beschermd Wonen

<i>Vestigingsplaats</i>	Groningen
<i>Rechtsvorm</i>	Lichte Gemeenschappelijke Regeling
<i>Doelstelling</i>	Intergemeentelijke samenwerking rondom de taken vanuit de beleidsterreinen 'inloop GGZ', 'Beschermd Wonen' en 'begeleiding maatschappelijke opvang & vrouwenopvang'.
<i>Financieel belang</i>	Het budget van het Rijk gaat rechtstreeks naar de centrumgemeente Groningen.
<i>Bestuurlijk belang</i>	Wethouder Grimbergen vertegenwoordigt de gemeente Veendam.

Bedragen x € 1.000

	1-1-2024	31-12 2024
Eigen vermogen	nvt	nvt
Vreemd vermogen	nvt	nvt
Resultaat		nvt

Eems Dollard Regio

<i>Vestigingsplaats</i>	Bad Nieuweschans
<i>Rechtsvorm</i>	Gemeenschappelijke regeling.
<i>Doelstelling</i>	De samenwerking in de Duits-Nederlandse grensregio stimuleren en wederzijdse contacten intensiveren. Kansen benutten en nadelen verminderen.
<i>Financieel belang</i>	€ 4.255,- bijdrage in de exploitatie (begroting 2024).
<i>Bestuurlijk belang</i>	De gemeente Veendam wordt vertegenwoordigd door burgemeester Korthuis en raadslid Huizenga.

Bedragen x € 1.000

	1-1-2024	31-12 2024
Eigen vermogen	nvt	nvt
Vreemd vermogen	nvt	nvt
Resultaat		nvt

Samenwerkingsverband afvalstoffenverwijdering Oost- en Zuidoost Groningen (SOZOG)

<i>Vestigingsplaats</i>	Veendam
<i>Rechtsvorm</i>	Gemeenschappelijke regeling
<i>Doelstelling</i>	Het Samenwerkingsverband Afvalstoffenverwijdering Oost- en Zuidoost (SOZOG) is opgericht ten behoeve van het openbaar belang. Doel is te komen tot een doelmatige en een vanuit een oogpunt van milieuhygiëne, verantwoorde wijze van verwijderen van afvalstoffen binnen het samenwerkingsgebied, overeenkomstig het bij of krachtens de Afvalstoffenwet (thans Wet Milieubeheer) bepaalde . De kosten voor het verwerken van restafval en GFT worden rechtstreeks in rekening gebracht bij de individuele gemeenten.
<i>Financieel belang</i>	Bijdrage in de exploitatie ad. € 6.247,- (begroting 2024).
<i>Bestuurlijk belang</i>	Wethouder Wierenga is lid van het Dagelijks Bestuur en het Algemeen bestuur.

Bedragen x € 1.000

	1-1-2024	31-12 2024
Eigen vermogen	0	0
Vreemd vermogen	13	14
Resultaat		0

Gemeenschappelijke Regeling Veiligheidsregio Groningen

<i>Vestigingsplaats</i>	Groningen
<i>Rechtsvorm</i>	Gemeenschappelijke regeling
<i>Doelstelling</i>	Ten behoeve van de uitvoering van de Wet Veiligheidsregio's is in art 5. van de regeling vastgelegd dat door een doelmatige organisatie en coördinatie via intergemeentelijke samenwerking uitvoering wordt gegeven aan de behartiging van de volgende belangen: brandweezorg, geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen, rampenbestrijding en crisisbeheersing, bevolkingszorg, melding, alarmering en coördinatie ambulancezorg en brandweer.
<i>Financieel belang</i>	€ 1.830.789,- (begroting 2024)
<i>Bestuurlijk belang</i>	Burgemeester Korthuis is lid van het Algemeen Bestuur.

Bedragen x € 1.000

	1-1-2024	31-12 2024
Eigen vermogen	5.250	7.670
Vreemd vermogen	40.783	44.115
Resultaat		0

Gemeenschappelijke Regeling Publieke Gezondheid & Zorg

<i>Vestigingsplaats</i>	Groningen
<i>Rechtsvorm</i>	Gemeenschappelijke regeling
<i>Doelstelling</i>	De regeling stelt zich in art. 5 van de regeling ten doel om door regeling en bestuur én door een doelmatige organisatie en coördinatie via intergemeentelijke samenwerking uitvoering te geven aan de behartiging van de volgende belangen: bescherming en bevordering van de gezondheid van de bevolking, rampenbestrijding en crisisbeheersing en het (doen) organiseren van zorg aan de bevolking.
<i>Financieel belang</i>	Het belang van de gemeente Veendam is beperkt tot een vast bedrag per inwoner.
<i>Bestuurlijk belang</i>	Wethouder Grimbergen is lid van het Algemeen Bestuur.

Bedragen x € 1.000

	1-1-2024	31-12 2024
Eigen vermogen	1.225	2.147
Vreemd vermogen	45.450	45.453
Resultaat		-150

Omgevingsdienst Groningen (ODG)

<i>Vestigingsplaats</i>	Veendam
<i>Rechtsvorm</i>	Gemeenschappelijke regeling
<i>Doelstelling</i>	De Omgevingsdienst Groningen voert VTH-taken uit op het gebied van de fysieke leefomgeving, in opdracht van de gemeenten en de provincie. Het doel is het effectiever samenwerken aan toezicht en handhaving door een bundeling van taken op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving.
<i>Financieel belang</i>	€ 674.745,- (rekening 2022)
<i>Bestuurlijk belang</i>	Wethouder Wierenga is lid van het Algemeen Bestuur.

Bedragen x € 1.000

	1-1-2024	31-12 2024
Eigen vermogen	182	162
Vreemd vermogen	2.914	2.879
Resultaat		0

Wedeka

<i>Vestigingsplaats</i>	Stadskanaal
<i>Rechtsvorm</i>	Gemeenschappelijke regeling
<i>Doelstelling</i>	Wedeka heeft als sociale werkvoorziening primair de doelstelling om de afstand tot de arbeidsmarkt voor uiteenlopende groepen mensen te verkleinen, zodat hun kans op een baan in het vrije bedrijfsleven toeneemt.
<i>Financieel belang</i>	De Rijksbijdrage en gemeentelijke bijdrage wordt door de gemeente doorbetaald aan Wedeka.
<i>Bestuurlijk belang</i>	Wethouder Kleve is lid van het Dagelijks Bestuur en lid van het Algemeen Bestuur. De wethouders Grimbergen en Schmaal zijn lid van het Algemeen Bestuur.

Bedragen x € 1.000

	1-1-2024	31-12 2024
Eigen vermogen	2.417	2.367
Vreemd vermogen	14.845	14.815
Resultaat		0

Volkskredietbank Noord-Oost Groningen (VKB)

<i>Vestigingsplaats</i>	Appingedam
<i>Rechtsvorm</i>	Gemeenschappelijke regeling
<i>Doelstelling</i>	De gemeenten hebben de werkzaamheden op het gebied van preventie, schuldhulpverlening en kredietverlening overgedragen aan de VKB. Dit met het oog op een uniforme en kwalitatief hoogwaardige uitvoering van deze taken. De VKB vormt het aanspreekpunt voor inwoners uit de deelnemende gemeenten als het gaat om voorlichting over preventie, schuldhulpverlening en verantwoorde kredietverlening.
<i>Financieel belang</i>	Bijdrage in de exploitatie ad. € 653.797,- (begroting 2024).
<i>Bestuurlijk belang</i>	Wethouder Kleve is lid van het Algemeen Bestuur.

Bedragen x € 1.000

	1-1-2024	31-12 2024
Eigen vermogen	0	0
Vreemd vermogen	8.169	8.069
Resultaat		0

Vennootschappen

GRID N.V.

<i>Vestigingsplaats</i>	Scheemda
<i>Rechtsvorm</i>	Naamloze Vennootschap
<i>Doelstelling</i>	De vennootschap heeft ten doel het verlenen van ICT-diensten aan (regionale) overheden, overheidsdiensten en instellingen, het verrichten van alle verdere handelingen die met het vorenstaande in de ruimste zin verband houden of daartoe bevorderlijk kunnen zijn. De vennootschap kan daartoe andere ondernemingen, in welke rechtsvorm dan ook, oprichten en verwerven, besturen en (doen) financieren, daarin deelnemen, daarmee samenwerken met, het besturen van, alsmede het (doen) financieren ervan.
<i>Financieel belang</i>	De gemeente Veendam heeft 13.500 aandelen a 1,- nominaal.
<i>Bestuurlijk belang</i>	Burgemeester Korthuis vertegenwoordigt de gemeente in de Algemene vergadering van Aandeelhouders (AvA).

Bedragen x € 1.000

	1-1-2024	31-12 2024
Eigen vermogen	nrb	nrb
Vreemd vermogen	nrb	nrb
Resultaat		nrb

N.V. Waterbedrijf Groningen

<i>Vestigingsplaats</i>	Groningen
<i>Rechtsvorm</i>	Naamloze vennootschap
<i>Doelstelling</i>	Waterbedrijf Groningen richt zich op een duurzame winning, zuivering en distributie van schoon, veilig en smaakvol water.
<i>Financieel belang</i>	12 aandelen a € 454,- nominaal
<i>Bestuurlijk belang</i>	Aandeelhouder, Wethouder Wierenga vertegenwoordigt de gemeente Veendam in de Algemene vergadering van Aandeelhouders (AvA).

Bedragen x € 1.000

	1-1-2024	31-12 2024
Eigen vermogen	nrb	nrb
Vreemd vermogen	nrb	nrb
Resultaat		nrb

Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)

<i>Vestigingsplaats</i>	Den Haag
<i>Rechtsvorm</i>	Structuurvennootschap
<i>Doelstelling</i>	BNG is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang.
<i>Financieel belang</i>	De gemeente Veendam heeft 86.190 aandelen a € 2,50 nominaal
<i>Bestuurlijk belang</i>	Aandeelhouder

Bedragen x € 1.000

	1-1-2024	31-12 2024
Eigen vermogen	nrb	nrb
Vreemd vermogen	nrb	nrb
Resultaat		nrb

Groningen Railport

<i>Vestigingsplaats</i>	Veendam
<i>Rechtsvorm</i>	Naamloze vennootschap
<i>Doelstelling</i>	Ontwikkelen, beheren en doen exploiteren door middel van huur/erfpacht overeenkomsten van het RSCG Initiëren/stimuleren van en zo nodig investeren in toekomstige ontwikkelingen.
<i>Financieel belang</i>	De gemeente Veendam heeft 500 aandelen à € 454- nominaal.
<i>Bestuurlijk belang</i>	Aandeelhouder. Wethouder Schmaal vertegenwoordigt Veendam in de Algemene vergadering van Aandeelhouders (AvA).

Bedragen x € 1.000

	1-1-2024	31-12 2024
Eigen vermogen	nrb	nrb
Vreemd vermogen	nrb	nrb
Resultaat		nrb

Groninger Monumentenfonds

<i>Vestigingsplaats</i>	Groningen
<i>Rechtsvorm</i>	Naamloze vennootschap
<i>Doelstelling</i>	Het in stand houden van Groninger monumenten.
<i>Financieel belang</i>	150 aandelen à € 1.000,- nominaal.
<i>Bestuurlijk belang</i>	Aandeelhouder, wethouder Kleve vertegenwoordigt de gemeente Veendam in de Algemene vergadering van Aandeelhouders (AvA).

Bedragen x € 1.000

	1-1-2024	31-12 2024
Eigen vermogen	nvt	nvt
Vreemd vermogen	nvt	nvt
Resultaat		nvt

Deelneming Enexis N.V.

<i>Vestigingsplaats</i>	's-Hertogenbosch
<i>Rechtsvorm</i>	Naamloze Vennootschap
<i>Doelstelling</i>	Als gevolg van de invoering van de Wet Onafhankelijk Netbeheer (WON) in Nederland is Essent gesplitst in een Netwerkbedrijf en een Productie- en Levering Bedrijf. Op basis van de wet worden de publieke aandeelhouders van Essent N.V. voor exact hetzelfde aandelenpercentage aandeelhouder van Enexis. De wetgever treedt in beginsel niet op in de wijze waarop gesplitst wordt. Bij de wijze van splitsing door Essent (afsplitsing van het Netwerkbedrijf) volgt de keuze voor deelname in Enexis Holding N.V., dit om een nevenschikking te creëren tussen de gereguleerde netwerkactiviteiten en de wettelijk toegestane nevenactiviteiten van het netwerkbedrijf.

De vennootschap heeft ten doel:

- het (doen) distribueren en het (doen) transporteren van energie, zoals elektriciteit, gas, warmte en (warm) water
- het in stand houden, (doen) beheren, (doen) exploiteren en (doen) uitbreiden van distributie en transportnetten in relatie tot energie
- het doen uitvoeren van alle taken die ingevolge de Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet zijn toebedeeld aan een netbeheerder zoals daarin bedoeld
- het binnen de wettelijke grenzen ontplooiën van andere operationele en ondersteunende activiteiten.

De provincies en gemeenten trachten met hun aandeelhouderschap de publieke belangen te behartigen.

<i>Financieel belang</i>	532.935 gewone aandelen, nominale waarde van € 1,-. De aandelen zijn op de balans opgenomen tegen een historische boekwaarde van € 6.804,70.
--------------------------	--

<i>Bestuurlijk belang</i>	Algemene vergadering van Aandeelhouders (AvA) en Aandeelhouderscommissie (AHC). De gemeente Veendam wordt op aandeelhoudersvergaderingen vertegenwoordigd door wethouder Schmaal.
---------------------------	---

Bedragen x € 1.000

	1-1-2024	31-12 2024
Eigen vermogen	5.263.000	5.263.000
Vreemd vermogen	5.517.000	5.517.000
Resultaat		15.000

Deelneming Publiek Belang Elektriciteitsproductie B.V.

<i>Vestigingsplaats</i>	's-Hertogenbosh
<i>Rechtsvorm</i>	Besloten Vennootschap
<i>Doelstelling</i>	RWE heeft geen claims ingediend m.b.t. verkoop van het belang van 50% in EPZ. Ondanks dat het General Escrow fonds in juni 2016 is geliquideerd, dient de vennootschap als gevolg van contractuele verplichtingen nog in stand gehouden te worden. Het bestuur van de vennootschap is in overleg met de andere contractuele partijen om na te gaan wanneer de contractuele verplichtingen voortijdig kunnen worden beëindigd en de vennootschap vervolgens kan worden ontbonden. Het doel is dat de vennootschap in 2023 wordt opgeheven en de resterende liquide middelen worden uitgekeerd aan de aandeelhouders naar rato van het aandelenbelang. Het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders is relatief gering en beperkt tot de hoogte van het gestort aandelenkapitaal en het resterend werkkapitaal in deze vennootschap.
<i>Financieel belang</i>	532.935 aandelen van € 0,01 nominaal, In de balans zijn de aandelen tegen 1,- gewaardeerd.
<i>Bestuurlijk belang</i>	Algemene vergadering van Aandeelhouders (AvA) en Aandeelhouderscommissie (AHC).

Bedragen x € 1.000

	1-1-2024	31-12 2024
Eigen vermogen	0	0
Vreemd vermogen	0	0
Resultaat		0

CSV Amsterdam B.V. (v/h Claim Staat Vennootschap B.V.)

<i>Vestigingsplaats</i>	's-Hertogenbosch
<i>Rechtsvorm</i>	Besloten Vennootschap
<i>Doelstelling</i>	<p>In de afgelopen jaren zijn alle claims waartoe CSV Amsterdam B.V. is opgericht afgehandeld en zijn naar rato aan de deelnemers uitgekeerd. CSV zal voorlopig nog voortbestaan om op eigen kosten en risico namens Deponie Zuid B.V. (vennootschap onder Attero Holding B.V.), in overleg met de aandeelhouderscommissie, het bezwaar en/of beroep te voeren tegen de Belastingdienst ten aanzien van een naheffingsaanslag afvalstoffenbelasting. In februari 2021 heeft CSV bezwaar gemaakt tegen de naheffingsaanslag afvalstoffenbelasting. Op het moment is CSV in gesprek met de Belastingdienst over het bezwaar. Afhankelijk van de reactie van de Belastingdienst en de kans van slagen van een eventuele gerechtelijke procedure zal in overleg met Aandeelhouderscommissie van CSV de procedure al dan niet worden voortgezet. Na afwikkeling van deze bezwaar- en eventuele gerechtelijke procedure of eventuele voortijdige beëindiging van deze procedure (bijvoorbeeld door een mogelijk compromis tussen de Belastingdienst en CSV of een besluit van de Aandeelhouderscommissie de procedure niet verder voort te zetten) zal CSV kunnen worden opgeheven en de resterende liquide middelen kunnen worden uitgekeerd aan de aandeelhouders naar rato van het aandelenbelang.</p> <p>Het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders is relatief gering en beperkt tot de hoogte van het gestort aandelenkapitaal en het resterend werkkapitaal van deze vennootschap.</p>
<i>Financieel belang</i>	7.121 aandelen van € 0,01 nominaal. De aandelen zijn in de balans opgenomen tegen aanschafwaarde (€ 71,21).
<i>Bestuurlijk belang</i>	Algemene vergadering van Aandeelhouders (AvA) en Aandeelhouderscommissie (AHC). De gemeente Veendam wordt op aandeelhoudersvergaderingen vertegenwoordigd door wethouder Schmaal.

Bedragen x € 1.000

	1-1-2024	31-12 2024
Eigen vermogen	110	0
Vreemd vermogen	0	0
Resultaat		-100

Grondbeleid

Programmaomschrijving

Het grondbeleid binnen de gemeente Veendam heeft grote invloed op de ontwikkeling van de gemeente en hangt nauw samen met de realisatie van programma's en projecten over een breed veld in de samenleving. Het grondbeleid heeft daarnaast een grote financiële impact. De grondexploitatie is een onderdeel van de totale exploitatie van de gemeente. De hoofddoelstellingen zijn geformuleerd in het programma Ruimtegebruik, infrastructuur en beheer en onderhoud, waarbij de verankering van het grondbeleid ligt in de op 15 december 2014 door de raad vastgestelde Nota Grondbeleid.

Bestaand beleid

Er wordt een actief grondbeleid gevoerd bij het realiseren van plannen voor zowel woningbouw als bedrijventerreinen en wordt op verzoek medewerking verleend (passief grondbeleid) aan het ontwikkelen van zowel kleinschalige als grotere projecten.

Het actief grondbeleid richt zich mede op de mogelijkheid van kostenverhaal inclusief een bijdrage aan de infrastructuur en bijzondere fondsen.

Actuele prognose van de te verwachten financiële resultaten

Jaarlijks worden voor de diverse complexen de cijfers geactualiseerd. De hercalculaties per project zijn in één boekwerk gebundeld. De resultaten van deze hercalculaties maken onderdeel uit van de Najaarsrapportage 2022.

In tegenstelling tot de verkoop van woningbouwkavels blijft de verkoop van bedrijfskavels achter. In 2022 is daarentegen de belangstelling aanzienlijk vergroot, naar dit heeft nog niet geleid tot concrete verkopen. De verkoopprognose is daarom ten opzichte van de vorige prognose (begroting complexen grondbedrijf 2022) versneld, maar een behoudende fasering blijft het uitgangspunt.

Voor wat betreft de afzet van kavels voor de woongebieden is het hoge afzets tempo op korte termijn gelijk gebleven ten opzichte van de vorige prognose gelijk gebleven gezien de huidige marktomstandigheden en vraag naar woningen.

In 2020 is een regionale bevolkingsprognose verschenen, waarbij rekening is gehouden met de actuele migratietrends. Deze laten een groei van het migratiesaldo zien ten opzichte van Groningenstad, Noord-Nederland en de Randstad en daarnaast een groei van het buitenlands migratiesaldo. Er is met de andere gemeenten en de provincie afgesproken dat deze prognose voor de ontwikkeling van het woonbeleid van de gemeente in Oost-Groningen als uitgangspunt wordt genomen. Op basis van de prognose uit 2020 houden we rekening met een eigen woningbehoefte voor de gemeente Veendam van +770 voor de periode van 2020 tot 2030. Verwacht wordt dat hierdoor in de komende jaren de verdere ontwikkeling van Buitenwoel versneld tot stand kan komen. Verder is bij de hercalculaties voorgesteld om twee nieuwe grondexploitaties (Golfkop en Kuifreiger-Grote Zilverreiger) vast te stellen.

Financiën

In de voornoemde hercalculaties zijn de geprognosticeerde uitkomsten per complex weergegeven. In de rapportage wordt een periode meegenomen welke gelijkloopt aan de meerjarenramingen. Indien er zich buiten deze periode risico's aandienen, worden deze apart in de rapportage opgenomen.

Bedrijventerreinen

In het boekjaar 2023 zullen naar verwachting geen bedrijventerreinen complexen worden afgesloten.

Woongebieden

In het boekjaar 2023 zal naar verwachting het woongebied Wilkensterrein worden afgesloten.

In 2019 is de Woonvisie 2019-2023 gemeente Veendam vastgesteld. Deze is in de plaats gekomen van de Woonvisie 2015-2020 gemeente Veendam uit 2015.

In september 2018 heeft de gemeente Veendam het Regionaal Prestatiekader ondertekend. Dit Regionaal Prestatiekader is gebaseerd op de regionale prognose en het regionaal woningmarktonderzoek uit 2016. Dit vormt de basis van de gemeentelijke woonvisie uit 2019.

De laatste bevolkingsprognose (2020) voor de regio Oost-Groningen wordt als uitgangspunt gebruikt voor het regionale woonbeleid. Voor de periode 2020-2030 laat het trendscenario voor gemeente Veendam een groei van het aantal huishoudens zien van +640 huishoudens. Rekening houdend met planuitval wordt een overcapaciteit van 20% gehanteerd, waarmee de benodigde plancapaciteit tot 2030 uitkomt op +770 woningen (+20% plancapaciteit in verband met eventuele planuitval en om ruimte te geven voor de vernieuwingsopgave).

Overige Gebieden

Voor de komende jaren wordt verwacht dat een deel van deze gebieden in ontwikkeling wordt genomen. Voor andere delen geldt dat deze eventueel moeten worden toegevoegd aan de openbare ruimte. Binnen de overige gebieden worden ook de strategische aankopen van de gemeente verantwoord.

Risico's

De financiële risico's voor de komende jaren zijn beheersbaar. In de eerder vermelde hercalculaties geven wij ook inzicht in de getroffen voorzieningen in relatie tot de risico's van het grondbedrijf.

WOO

Per 1 mei 2022 is de Wet openbaarheid bestuur (Wob) vervangen door de Wet open overheid (Woo). Deze nieuwe wet vereist een nog transparantere overheid ten aanzien van de totstandkoming van besluiten, de afwegingen die daarbij zijn gemaakt en het openbaar maken van stukken.

Er zijn twee varianten van openbaarmaking.

Actieve openbaarmaking

Alle stukken die rechtstreeks zijn betrokken bij de uitvoering de gemeentelijke taken moeten openbaar gemaakt worden. Dit betreft verordeningen, beleidsregels, besluiten, visies, rapporten etc. Voor wetgeving, beleidsregels en dergelijke wordt dit grotendeels via de website van officiële publicaties geregeld. Voor andere relevante documenten biedt de website van de gemeente uitkomst. Sinds de invoering van de Woo worden steeds meer documenten geleidelijk actief openbaar gemaakt.

Passieve openbaarmaking

Burgers kunnen bij de gemeente een verzoek om informatie indienen. Dit wordt gekwalificeerd als een 'Woo-verzoek'. Binnen vier weken moet de burger de opgevraagde stukken ontvangen. De stukken die aan de aanvrager worden verstrekt, moeten ook openbaar gemaakt worden. Omdat de stukken op aanvraag openbaar worden gemaakt, is sprake van zogeheten passieve openbaarmaking.

FINANCIËLE BEGROTING 2024-2027

Het overzicht van de baten en lasten 2024-2027

Omschrijving	Realisatie			Begroting ná wijziging			Begroting		
	2022			2023			2024		
Programma	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
1.0.0 Bestuur en organisatie	978.510	2.937.490	-1.958.980	369.020	3.678.661	-3.309.641	369.020	3.170.001	-2.800.981
2.1.0 Sport	2.744.929	4.709.338	-1.964.409	1.853.465	4.805.469	-2.952.004	1.875.562	4.727.196	-2.851.634
2.2.0 Cultuur	599.580	2.983.267	-2.383.687	707.878	3.058.848	-2.350.970	656.347	3.135.322	-2.478.975
2.3.0 Jeugd/onderwijs	2.730.834	4.791.080	-2.060.246	1.955.778	4.458.732	-2.502.954	1.879.278	4.096.736	-2.217.458
2.4.0 (Gezondheids) zorg	5.672.075	34.338.993	-28.666.918	4.201.933	34.313.960	-30.112.027	4.042.145	38.277.585	-34.235.440
2.5.0 Bruisend centrum en levendige woonwijken	6.630.866	4.887.373	1.743.493	5.894.038	8.222.102	-2.328.064	5.231.319	6.422.302	-1.190.983
3.0.0 Ruimte voor ondernemers	174.161	508.485	-334.324	145.004	634.313	-489.309	156.979	375.773	-218.794
4.1.1 Ruimtegebruik, infrastructuur, beheer en onderhoud	2.636.170	8.546.164	-5.909.994	2.470.101	8.252.017	-5.781.916	2.649.870	8.921.571	-6.271.701
4.1.2 Milieu en duurzaamheid	4.465.208	3.917.021	548.186	4.367.845	4.131.050	236.795	5.487.140	4.760.356	726.784
4.1.3 Toezicht en handhaving	133.937	2.347.068	-2.213.131	30.737	2.437.056	-2.406.319	30.737	2.489.371	-2.458.634
4.2.0 Kwaliteit door participatie	16.151.849	32.262.392	-16.110.542	17.074.312	34.381.756	-17.307.444	14.936.564	30.925.063	-15.988.499
5.0 Financiën	-23.135	164.873	-188.008	100.622	2.601.510	-2.500.888	196.339	1.064.580	-868.241
Subtotaal programma's (A)	42.894.983	102.393.546	-59.498.562	39.170.733	110.975.474	-71.804.741	37.511.300	108.365.856	-70.854.556
<i>Algemene dekkingsmiddelen</i>									
Lokale heffingen	8.494.574	-	8.494.574	8.636.084	-	8.636.084	8.790.179	-	8.790.179
Algemene uitkeringen	76.240.630	-	76.240.630	74.361.033	-	74.361.033	79.429.112	-	79.429.112
Dividend	550.569	-	550.569	913.527	-	913.527	322.114	-	322.114
Saldo financieringsfunctie	-	-	-	-	-	-	-	-1.330.874	1.330.874
Overige algemene dekkingsmiddelen	1.737.673	782.685	954.988	1.612.894	515.994	1.096.900	1.656.749	1.957.834	-301.085
Subtotaal algemene dekkingsmiddelen (B)	87.023.446	782.685	86.240.761	85.523.538	515.994	85.007.544	90.198.154	626.960	89.571.194
Overhead	2.418.914	18.165.838	-15.746.924	2.209.441	23.086.315	-20.876.874	2.179.042	20.938.324	-18.759.282
Vennootschapsbelasting	-	-167	167	-	50.000	-50.000	-	50.000	-50.000
Onvoorzien	-	-	-	-	99.359	-99.359	-	162.418	-162.418
Subtotaal overige middelen (C)	2.418.914	18.165.671	-15.746.757	2.209.441	23.235.674	-21.026.233	2.179.042	21.150.742	-18.971.700
Gerealiseerd geraamd totaal baten en lasten (A+B+C=D)	132.337.344	121.341.903	10.995.441	126.903.712	134.727.142	-7.823.430	129.888.496	130.143.558	-255.062
<i>Toevoeging/onttrekking aan reserves</i>									
1.0 Bestuur en organisatie		1.500.000	-1.500.000	844.623		844.623	96.123		96.123
2.2 Cultuur				7.921		7.921			
2.5 Bruisend centrum en levendige woonwijken	827	712.089	-711.262	28.000	9.883	18.117	28.000	10.124	17.876
4.1.1 Ruimtegebruik/infrastructuur/beheer&onderhoud	444.573	259.383	185.190	434.275	56.831	377.444	438.023	59.477	378.546
5.0 Financiën	9.147.933	11.087.164	-1.939.231	10.438.609	3.863.284	6.575.325	1.046.868	1.249.132	-202.264
Subtotaal mutaties reserves (E)	9.593.333	13.558.636	-3.965.303	11.753.428	3.929.998	7.823.430	1.609.014	1.318.733	290.281
Gerealiseerd geraamd resultaat (D+E=F)	141.930.677	134.900.538	7.030.138	138.657.140	138.657.140		131.497.510	131.462.291	35.219

Omschrijving	Begroting 2025			Begroting 2026			Begroting 2027		
	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo	Baten	Lasten	Saldo
Programma									
1.0.0 Bestuur en organisatie	369.020	3.107.636	-2.738.616	369.020	3.032.922	-2.663.902	369.020	3.028.702	-2.659.682
2.1.0 Sport	1.875.562	4.410.067	-2.534.505	1.832.832	4.344.650	-2.511.818	1.551.179	4.135.589	-2.584.410
2.2.0 Cultuur	650.569	3.040.236	-2.389.667	650.569	3.059.515	-2.408.946	650.569	3.051.406	-2.400.837
2.3.0 Jeugd/onderwijs	1.879.278	4.083.243	-2.203.965	1.879.278	4.043.313	-2.164.035	1.879.278	4.003.269	-2.123.991
2.4.0 (Gezondheids) zorg	3.975.667	39.376.106	-35.400.439	3.918.847	39.083.384	-35.164.537	3.745.597	40.232.546	-36.486.949
2.5.0 Bruisend centrum en levendige woonwijken	5.231.319	6.902.975	-1.671.656	5.211.953	6.880.426	-1.668.473	5.211.953	6.877.771	-1.665.818
3.0.0 Ruimte voor ondernemers	156.979	375.773	-218.794	156.979	375.773	-218.794	156.979	375.773	-218.794
4.1.1 Ruimtegebruik, infrastructuur, beheer en onderhoud	2.568.741	8.861.037	-6.292.296	2.568.741	8.667.182	-6.098.441	2.485.802	8.678.523	-6.192.721
4.1.2 Milieu en duurzaamheid	4.808.160	4.639.561	168.599	4.255.257	4.106.246	149.011	4.255.257	4.125.840	129.417
4.1.3 Toezicht en handhaving	30.737	2.452.611	-2.421.874	30.737	2.489.236	-2.458.499	30.737	2.578.331	-2.547.594
4.2.0 Kwaliteit door participatie	14.936.564	30.596.669	-15.660.105	14.226.582	29.665.009	-15.438.427	14.226.582	29.688.336	-15.461.754
5.0 Financiën	192.056	1.103.041	-910.985	1.367.561	1.103.041	1.555.334	183.490	-1.386.828	1.570.318
Subtotaal programma's (A)	36.674.652	108.948.955	-72.274.303	35.288.568	104.380.095	-69.091.527	34.746.443	105.389.258	-70.642.815
<i>Algemene dekkingsmiddelen</i>									
Lokale heffingen	8.954.359	-	8.954.359	9.118.539	-	9.118.539	9.282.719	-	9.282.719
Algemene uitkeringen	81.837.986	-	81.837.986	80.673.155	-	80.673.155	82.792.329	-	82.792.329
Dividend	322.114	-	322.114	322.114	-	322.114	322.114	-	322.114
Saldo financieringsfunctie	-	-1.268.409	1.268.409	-	-1.333.883	1.333.883	-	-1.319.608	1.319.608
Overige algemene dekkingsmiddelen	1.584.945	1.947.483	-362.538	1.509.215	1.698.037	-188.822	1.482.009	1.688.079	-206.070
Subtotaal algemene dekkingsmiddelen (B)	92.699.404	679.074	92.020.330	91.623.023	364.154	91.258.869	93.879.171	368.471	93.510.700
Overhead	2.172.040	21.131.149	-18.959.109	4.000	21.498.103	-21.494.103	4.000	21.307.657	-21.303.657
Vennootschapsbelasting	-	50.000	-50.000	-	50.000	-50.000	-	50.000	-50.000
Onvoorzien	-	225.477	-225.477	-	288.536	-288.536	-	351.595	-351.595
Subtotaal overige middelen (C)	2.172.040	21.406.626	-19.234.586	4.000	21.836.639	-21.832.639	4.000	21.709.252	-21.705.252
Gerealiseerd geraamd totaal baten en lasten (A+B+C=D)	131.546.096	131.034.655	511.441	126.915.591	126.580.888	334.703	128.629.614	127.466.981	1.162.633
<i>Toevoeging/onttrekking aan reserves</i>									
1.0 Bestuur en organisatie	96.123	-	96.123	485.908	-	485.908	59.665	-	59.665
2.2 Cultuur	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2.5 Bruisend centrum en levendige woonwijken	28.000	10.327	17.673	28.000	10.533	17.467	28.000	10.744	17.256
4.1.1 Ruimtegebruik/infrastructuur/beheer&onderhoud	438.023	60.666	377.357	438.023	61.880	376.143	438.023	63.117	374.906
5.0 Financiën	273.323	1.234.403	-961.080	10.600	1.219.923	-1.209.323	10.600	1.619.163	-1.608.563
Subtotaal mutaties reserves (E)	835.469	1.305.396	-469.927	962.531	1.292.336	-329.805	536.288	1.693.024	-1.156.736
Gerealiseerd geraamd resultaat (D+E=F)	132.381.565	132.340.051	41.514	127.878.122	127.873.224	4.898	129.165.902	129.160.005	5.897

De toelichtingen op de financiële begroting 2024-2027

1. De toelichting op het overzicht van baten en lasten 2024-2027

In deze paragraaf wordt een toelichting gegeven op het overzicht van baten en lasten. De programma's worden gespecificeerd door middel van de taakvelden. In de tabel per programma is tevens de afwijking ten opzichte van het vorige begrotingsjaar opgenomen.

Programma 1.0 Bestuur en organisatie

Taakveld	Realisatie	Begroting ná wijziging	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Baten						
0.1 Bestuur	630.776	51.000	51.000	51.000	51.000	51.000
0.2 Burgerzaken	347.734	318.020	318.020	318.020	318.020	318.020
Totale baten	978.510	369.020	369.020	369.020	369.020	369.020
Lasten						
0.1 Bestuur	1.789.350	2.359.005	2.071.221	2.009.252	1.952.502	1.948.282
0.2 Burgerzaken	1.148.141	1.319.656	1.098.780	1.098.384	1.080.420	1.080.420
Totale lasten	2.937.490	3.678.661	3.170.001	3.107.636	3.032.922	3.028.702
Saldo Programma 1.0.0	-1.958.980	-3.309.641	-2.800.981	-2.738.616	-2.663.902	-2.659.682
Mutaties Baten (mutatie t.o.v. het vorige begrotingsjaar)						
0.1 Bestuur			-	-	-	-
0.2 Burgerzaken			-	-	-	-
Totale mutaties baten						
Mutaties Lasten (mutatie t.o.v. het vorige begrotingsjaar)						
0.1 Bestuur			-287.784	-61.969	-56.750	-4.220
0.2 Burgerzaken			-220.876	-396	-17.964	-
Totale mutaties lasten			-508.660	-62.365	-74.714	-4.220

De belangrijkste verschillen tussen de begroting 2023 na wijziging en de begroting 2024 worden hieronder toegelicht.

0.1 Bestuur

Vanwege ziekte is bij de Voorjaarsnota 2023 het budget voor de griffie incidenteel verhoogd met € 52.711,-.

Bij de Voorjaarsnota 2023 zijn er incidentele middelen beschikbaar gesteld van afgerond € 242.000,- voor onder andere de wet open overheid, een robuust rechtsbeschermingssysteem, systeemleren, impuls integraal werken en in het kader van het zogenoemde breed offensief.

0.2 Burgerzaken

Bij de primitieve begroting 2023 is er incidenteel een bedrag van € 160.540,- beschikbaar gesteld voor de bewerking van de archieven. De werkzaamheden die daarnaast voor 2022 gepland stonden waren nog niet helemaal afgerond waardoor er bij de Voorjaarsnota 2023 het restantbudget vanuit 2022 ad afgerond € 56.000,- opnieuw in 2023 beschikbaar is gesteld.

Programma 2.1 Sport

Taakveld	Realisatie	Begroting ná wijziging	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Baten						
5.1 Sportbeleid en activering	533.881	334.634	326.883	326.883	284.153	2.500
5.2 Sportaccommodaties	2.211.047	1.518.831	1.548.679	1.548.679	1.548.679	1.548.679
Totale baten	2.744.929	1.853.465	1.875.562	1.875.562	1.832.832	1.551.179
Lasten						
5.1 Sportbeleid en activering	162.416	448.884	247.300	183.300	140.570	-141.083
5.2 Sportaccommodaties	4.546.921	4.356.585	4.479.896	4.226.767	4.204.080	4.276.672
Totale lasten	4.709.338	4.805.469	4.727.196	4.410.067	4.344.650	4.135.589
Saldo Programma 2.1.0	-1.964.409	-2.952.004	-2.851.634	-2.534.505	-2.511.818	-2.584.410
Mutaties Baten (mutatie t.o.v. het vorige begrotingsjaar)						
5.1 Sportbeleid en activering			-7.751	-	-42.730	-281.653
5.2 Sportaccommodaties			29.848	-	-	-
Totale mutaties baten			22.097		-42.730	-281.653
Mutaties Lasten (mutatie t.o.v. het vorige begrotingsjaar)						
5.1 Sportbeleid en activering			-201.584	-64.000	-42.730	-281.653
5.2 Sportaccommodaties			123.311	-253.129	-22.687	72.592
Totale mutaties lasten			-78.273	-317.129	-65.417	-209.061

De belangrijkste verschillen tussen de begroting 2023 na wijziging en de begroting 2024 worden hieronder toegelicht.

5.1 Sportbeleid en activering

Bij de Voorjaarsnota 2023 zijn incidentele middelen beschikbaar gesteld ad € 27.750,- voor de uitvoering van het lokaal uitvoeringsplan 'Samen Gezond in Veendam'.

5.2 Sportaccommodaties

Er heeft een actualisatie plaatsgevonden van het groot onderhoud gebouwen plan waardoor er in 2024 op dit taakveld een (gesaldeerd) bedrag van € 250.000,- (budgettair neutraal) is bijgeraamd, betrekking hebbende op het Indoorcentrum, Wildervanckhal en stadion de Langeleegte.

Programma 2.2 Cultuur

Taakveld	Realisatie 2022	Begroting ná wijziging 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Baten						
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	532.698	616.097	616.097	616.097	616.097	616.097
5.4 Musea	66.881	63.524	40.250	34.472	34.472	34.472
5.6 Media	-	28.257	-	-	-	-
Totale baten	599.580	707.878	656.347	650.569	650.569	650.569
Lasten						
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	2.076.184	2.135.085	2.224.443	2.181.857	2.201.136	2.193.027
5.4 Musea	259.713	228.290	223.647	171.147	171.147	171.147
5.6 Media	647.370	695.473	687.232	687.232	687.232	687.232
Totale lasten	2.983.267	3.058.848	3.135.322	3.040.236	3.059.515	3.051.406
Saldo Programma 2.2.0	-2.383.687	-2.350.970	-2.478.975	-2.389.667	-2.408.946	-2.400.837
Mutaties Baten (mutatie t.o.v. het vorige begrotingsjaar)						
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie			-	-	-	-
5.4 Musea			-23.274	-5.778	-	-
5.6 Media			-28.257	-	-	-
Totale mutaties baten			-51.531	-5.778		
Mutaties Lasten (mutatie t.o.v. het vorige begrotingsjaar)						
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie			89.358	-42.586	19.279	-8.109
5.4 Musea			-4.643	-52.500	-	-
5.6 Media			-8.241	-	-	-
Totale mutaties lasten			76.474	-95.086	19.279	-8.109

De belangrijkste verschillen tussen de begroting 2023 na wijziging en de begroting 2024 worden hieronder toegelicht.

5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie

Bouwkundig onderhoud

Er heeft een actualisatie plaatsgevonden van het groot onderhoud gebouwen plan waardoor er in 2024 op dit taakveld een (gesaldeerd) bedrag van € 85.000,- (budgettair neutraal) is bijgeraamd, betrekking hebbende op het Cultuurcentrum.

5.4 Musea

Bouwkundig onderhoud

Er heeft een actualisatie plaatsgevonden van het groot onderhoud gebouwen plan waardoor er in 2024 op dit taakveld een (gesaldeerd) bedrag van € 52.500,- (budgettair neutraal) is bijgeraamd, betrekking hebbende op de toren Veendam en het Veenkoloniaal museum.

5.4 Musea

Orgelrestauratie

In Voorjaarsnota 2023 zijn met betrekking tot de restauratie van het orgel in de Grote Kerk aan de J.G. Pinksterstraat incidentele lasten geraamd van € 7.291,-.

Programma 2.3 Jeugd/onderwijs

Taakveld	Realisatie	Begroting ná wijziging	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	
Baten							
4.1	Openbaar basisonderwijs	13.656	5.860	5.860	5.860	5.860	5.860
4.2	Onderwijshuisvesting	-8.420	33.133	33.133	33.133	33.133	33.133
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	2.725.598	1.916.785	1.840.285	1.840.285	1.840.285	1.840.285
Totale baten		2.730.834	1.955.778	1.879.278	1.879.278	1.879.278	1.879.278
Lasten							
4.1	Openbaar basisonderwijs	159.938	139.701	139.701	139.701	139.701	139.701
4.2	Onderwijshuisvesting	894.400	900.725	866.189	859.827	832.108	810.136
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	3.736.742	3.418.306	3.090.846	3.083.715	3.071.504	3.053.432
Totale lasten		4.791.080	4.458.732	4.096.736	4.083.243	4.043.313	4.003.269
Saldo Programma 2.3.0		-2.060.246	-2.502.954	-2.217.458	-2.203.965	-2.164.035	-2.123.991
Mutaties Baten (mutatie t.o.v. het vorige begrotingsjaar)							
4.1	Openbaar basisonderwijs			-	-	-	-
4.2	Onderwijshuisvesting			-	-	-	-
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken			-76.500	-	-	-
Totale mutaties baten				-76.500			
Mutaties Lasten (mutatie t.o.v. het vorige begrotingsjaar)							
4.1	Openbaar basisonderwijs			-	-	-	-
4.2	Onderwijshuisvesting			-34.536	-6.362	-27.719	-21.972
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken			-327.460	-7.131	-12.211	-18.072
Totale mutaties lasten				-361.996	-13.493	-39.930	-40.044

De belangrijkste verschillen tussen de begroting 2023 na wijziging en de begroting 2024 worden hieronder toegelicht.

4.2 onderwijshuisvesting

Integraal Huisvestingsplan (IHP) fase 1.1

In de Voorjaarsnota 2023 is incidenteel in het kader van het Integraal Huisvestingsplan (IHP) 2024-2039 een voorbereidingskrediet ad € 170.000,- beschikbaar gesteld, met hieruit voortvloeiende kapitaallasten ad € 37.825,-.

4.3 onderwijsbeleid en leerlingzaken

Onderwijsachterstanden Beleid (OAB)

De voorlopige specifieke uitkering Onderwijsachterstandenbeleid 2023 bedraagt € 1.078.705,-. In de begroting was uitgegaan € 1.016.007,-. Dit leidt tot een (budgetneutrale) structurele wijziging van € 62.698,- vanaf 2023.

Restant OAB en Restant Leerlingenvervoer Oekraïne

In 2022 zijn bedragen van respectievelijk € 93.729,- en € 21.513,- niet uitgegeven.

Deze restantbudgetten 2022 zijn in de Voorjaarsnota 2023 incidenteel beschikbaar gesteld ten laste van de daarvoor geormerkte middelen in de ABR (resultaatbestemming jaarstukken 2022).

RMC

Voor 2023 is incidenteel een bedrag ad € 76.500,- beschikbaar gesteld ten behoeve van de extra tijdelijke inzet voor het RMC. Deze lasten worden gedekt vanuit de beschikbaar gestelde middelen vanuit het Rijk en zijn zodoende budgettair neutraal verwerkt.

Rijksbijdrage RMC

De voorlopige beschikking RMC 2023 (D12) van het Rijk bedraagt is € 53.088,- hoger dan geraamd in de gemeentelijke begroting. De hiermee gemoeide bijstelling is structureel en budgettair neutraal in de Voorjaarsnota verwerkt.

Subsidie Jeugd- en Jongerenwerk

De subsidie voor Jeugd- en Jongerenwerk was afgelopen jaren over budgetten geraamd.

Ten behoeve van de overzichtelijkheid is gekozen om het totaalbedrag op één plek te ramen.

Hierdoor is vanuit taakveld 4.3 een bedrag ad € 80.883,- aan lasten verschoven naar taakveld 6.1.

Programma 2.4 (Gezondheids)zorg

Taakveld	Realisatie	Begroting ná wijziging	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	
	2022	2023	2024	2025	2026	2027	
Baten							
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	220.800	309.447	308.477	308.477	269.714	200.027
6.2	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	-	50.000	-	-	-	-
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	29.684	-	-	-	-	-
6.71c	Dagbesteding (WMO)	69.000	-	-	-	-	-
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	109.007	25.323	-	-	-	-
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	25.080	-	-	-	-	-
6.81a	Beschermd wonen (WMO)	5.037.855	3.406.130	3.406.130	3.406.130	3.406.130	3.406.130
7.1	Volksgesondheid	180.649	411.033	327.538	261.060	243.003	139.440
Totale baten		5.672.075	4.201.933	4.042.145	3.975.667	3.918.847	3.745.597
Lasten							
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	721.938	795.161	1.063.448	1.109.806	916.995	891.007
6.2	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	855.751	859.086	799.086	799.086	799.086	799.086
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	1.501.882	1.704.714	1.705.268	1.705.268	1.705.268	1.705.268
6.71a	Hulp bij het huishouden (WMO)	2.476.489	3.272.509	3.432.986	3.601.354	3.778.039	3.963.453
6.71b	Begeleiding (WMO)	65.504	244.021	213.721	213.721	213.721	213.721
6.71c	Dagbesteding (WMO)	4.135.425	4.099.971	4.146.454	4.262.555	4.377.644	4.487.085
6.71d	Overige maatwerkarrangementen (WMO)	96.317	548.636	299.404	489.001	484.817	484.575
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	18.689.580	7.180.903	11.939.320	12.860.949	12.315.808	13.307.376
6.72a	Jeugdhulp begeleiding	-	2.933.838	2.666.588	2.588.876	2.683.510	2.681.359
6.72b	Jeugdhulp behandeling	-	248.806	226.142	219.551	227.577	227.394
6.72c	Jeugdhulp dagbesteding	-	715.317	650.158	631.210	654.283	653.759
6.72d	Jeugdhulp zonder verblijf overig	-	259.173	235.564	228.699	237.059	236.869
6.73a	Pleegzorg	-	601.281	546.509	530.583	549.977	549.537
6.73b	Gezinsgericht	-	570.180	518.243	503.139	521.530	521.112
6.73c	Jeugdhulp met verblijf overig	-	1.441.002	1.309.738	1.271.568	1.318.049	1.316.993
6.74a	Jeugdhulp behandeling GGZ zonder verblijf	-	2.235.821	2.030.898	1.971.310	2.043.873	2.042.225
6.74b	Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	-	490.678	447.238	434.607	449.989	449.639
6.74c	Gesloten plaatsing	-	114.036	103.648	100.628	104.306	104.222
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	16.704	-	230.982	230.982	230.982	230.982
6.81a	Beschermd wonen (WMO)	4.636.250	3.705.756	3.688.317	3.663.317	3.505.205	3.505.205
6.81b	Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	8.838	26.695	26.695	26.695	26.695	26.695
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	-5.209	-	-	-	-	-
6.82a	Jeugdbescherming	-	694.584	631.312	612.914	635.319	634.809
6.82b	Jeugdreclassering	-	62.202	56.535	54.888	56.894	56.849
7.1	Volksgesondheid	1.139.526	1.509.590	1.309.331	1.265.399	1.246.758	1.143.326
Totale lasten		34.338.993	34.313.960	38.277.585	39.376.106	39.083.384	40.232.546
Saldo Programma 2.4.0		-28.666.918	-30.112.027	-34.235.440	-35.400.439	-35.164.537	-36.486.949
Mutaties Baten (mutatie t.o.v. het vorige begrotingsjaar)							
6.1	Samenkracht en			-970	-	-38.763	-69.687

	burgerparticipatie				
6.2	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	-50.000	-	-	-
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-	-	-	-
6.71c	Dagbesteding (WMO)	-	-	-	-
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	-25.323	-	-	-
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	-	-	-	-
6.81a	Beschermd wonen (WMO)	-	-	-	-
7.1	Volksgesondheid	-83.495	-66.478	-18.057	-103.563
Totale mutaties baten		-159.788	-66.478	-56.820	-173.250

Mutaties Lasten (mutatie t.o.v. het vorige begrotingsjaar)

6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	268.287	46.358	-192.811	-25.988
6.2	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	-60.000	-	-	-
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	554	-	-	-
6.71a	Hulp bij het huishouden (WMO)	160.477	168.368	176.685	185.414
6.71b	Begeleiding (WMO)	-30.300	-	-	-
6.71c	Dagbesteding (WMO)	46.483	116.101	115.089	109.441
6.71d	Overige maatwerkarrangementen (WMO)	-249.232	189.597	-4.184	-242
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	4.758.417	921.629	-545.141	991.568
6.72a	Jeugdhulp begeleiding	-267.250	-77.712	94.634	-2.151
6.72b	Jeugdhulp behandeling	-22.664	-6.591	8.026	-183
6.72c	Jeugdhulp dagbesteding	-65.159	-18.948	23.073	-524
6.72d	Jeugdhulp zonder verblijf overig	-23.609	-6.865	8.360	-190
6.73a	Pleegzorg	-54.772	-15.926	19.394	-440
6.73b	Gezinsgericht	-51.937	-15.104	18.391	-418
6.73c	Jeugdhulp met verblijf overig	-131.264	-38.170	46.481	-1.056
6.74a	Jeugdhulp behandeling GGZ zonder verblijf	-204.923	-59.588	72.563	-1.648
6.74b	Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ- verblijf	-43.440	-12.631	15.382	-350
6.74c	Gesloten plaatsing	-10.388	-3.020	3.678	-84
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	230.982	-	-	-
6.81a	Beschermd wonen (WMO)	-17.439	-25.000	-158.112	-
6.81b	Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	-	-	-	-
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	-	-	-	-
6.82a	Jeugdbescherming	-63.272	-18.398	22.405	-510
6.82b	Jeugdreclassering	-5.667	-1.647	2.006	-45
7.1	Volksgesondheid	-200.259	-43.932	-18.641	-103.432
Totale mutaties lasten		3.963.625	1.098.521	-292.722	1.149.162

De belangrijkste verschillen tussen de begroting 2023 na wijziging en de begroting 2024 worden hieronder toegelicht.

6.1 Subsidie Jeugd en Jongerenwerk

De subsidie Jeugd- en Jongerenwerk is in 2024 volledig op taakveld 6.1 geraamd. Hierdoor zijn op budgettaire neutrale wijze van taakvelden 4.3, 6.3 en 6.72 respectievelijk bedragen ad € 80.883,- € 47.611,- en € 118.814,- (totaal € 247.308) verschoven richting taakveld 6.1. Daarnaast is dit budget geactualiseerd op basis van contractafspraken.

6.2 Versterken onafhankelijke cliëntondersteuning (OCO)

Ten behoeve van de versterking van de onafhankelijke cliëntondersteuning (OCO) is in de voorjaarsnota 2023 aan deBasis incidenteel € 50.000,- beschikbaar gesteld. Deze is gedekt uit de ontvangen specifieke uitkering inzake versterking cliëntondersteuning en zodoende in 2023 budgettair neutraal verwerkt.

6.71a Huishoudelijke Ondersteuning

Om ook in de toekomst een reële kostprijs te kunnen blijven hanteren is het budget gerelateerd aan de huishoudelijke hulp 2024 geïndexeerd. Dit leidt tot een verhoging van de geraamde lasten van circa € 160.000,- ten opzichte van de begrote lasten 2023.

6.71c Algemene voorziening maatschappelijke ondersteuning (AVMO)

Het budget van de AVMO is geactualiseerd op basis van de gemaakte afspraken. Tezamen met de contractuele indexatie stijgen de lasten per saldo met circa € 42.000,-.

6.72 t/m 6.74c, 6.82a en 6.82b Jeugdzorg en Algemene voorziening ambulante jeugdzorg (AVAJ/JEP)

Voor de Jeugdzorg is ten opzichte van de begroting 2023, naast de reguliere indexaties, een verhoogde geraamde last voor de Algemene Voorziening Ambulante Jeugdzorg / Jeugd Expertise Punt (AVAJ/JEP) op basis van de contractuele afspraken met de JEP-aanbieders.

6.81 Geëscaleerde zorg 18+

Veilig Thuis Groningen

In 2024 zijn de lasten voor Veilig Thuis Groningen compleet op taakveld 6.81 geraamd en geactualiseerd. Hiermee is een bedrag gemoeid van € 230.982,-.

6.81a

Projectleider kwetsbare inwoners

Bij de Voorjaarsnota 2023 is een bedrag ad € 17.439,- beschikbaar gesteld ten behoeve van de inhuur van een regionaal projectleider kwetsbare inwoners. Dit bedrag is ten laste gekomen van de geormerkte middelen Beschermd Wonen binnen de Algemene Bestemmingsreserve (ABR) en derhalve incidenteel en budgettair neutraal in 2023 verwerkt.

7.1 Volksgezondheid

Jongeren op Gezond Gewicht (JOGG)

In de voorjaarsnota 2023 is voor Jongeren op Gezond Gewicht (JOGG) incidenteel een bedrag beschikbaar gesteld van € 45.000,-, welke voor de helft bekostigd is uit de binnen de Algemene Bestemmingsreserve(ABR) geormerkte GIDS-Middelen.

Koploperregio 'Een thuis voor iedereen' en Startnotitie Wonen en Zorg

Voor het koploperregio-programma en de Startnotitie Wonen en Zorg is in de Voorjaarsnota incidenteel een bedrag ad € 40.000,- bijgeraamd voor 2023, welke gedeeltelijk gedekt is uit de SPUK-middelen bevolkingsdaling en gedeeltelijk uit de binnen de Algemene Bestemmingsreserve geormerkte middelen Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang.

Gids Gezond in de stad

In het kader van de Gezond in de Stad (GIDS) is incidenteel een restantbudget ad € 97.765,- beschikbaar gesteld ten laste van de daarvoor geormerkte middelen in de ABR (resultaatbestemming jaarstukken 2022).

Programma 2.5 Bruisend centrum en levendige woonwijken

Taakveld	Realisatie	Begroting ná wijziging	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Baten						
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	2.567.562	2.547.818	2.547.818	2.547.818	2.547.818	2.547.818
8.2 Wonen en bouwen	3.235.867	1.360.504	697.785	697.785	678.419	678.419
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	827.438	1.985.716	1.985.716	1.985.716	1.985.716	1.985.716
Totale baten	6.630.866	5.894.038	5.231.319	5.231.319	5.211.953	5.211.953
Lasten						
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	989.273	2.761.869	2.761.869	2.761.869	2.761.869	2.761.869
8.2 Wonen en bouwen	3.070.663	3.474.517	1.674.717	2.155.390	2.132.841	2.130.186
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	827.438	1.985.716	1.985.716	1.985.716	1.985.716	1.985.716
Totale lasten	4.887.373	8.222.102	6.422.302	6.902.975	6.880.426	6.877.771
Saldo Programma 2.5.0	1.743.493	-2.328.064	-1.190.983	-1.671.656	-1.668.473	-1.665.818
Mutaties Baten (mutatie t.o.v. het vorige begrotingsjaar)						
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur			-	-	-	-
8.2 Wonen en bouwen			-662.719	-	-19.366	-
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)			-	-	-	-
Totale mutaties baten			-662.719		-19.366	
Mutaties Lasten (mutatie t.o.v. het vorige begrotingsjaar)						
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur			-	-	-	-
8.2 Wonen en bouwen			-1.799.800	480.673	-22.549	-2.655
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)			-	-	-	-
Totale mutaties lasten			-1.799.800	480.673	-22.549	-2.655

De belangrijkste verschillen tussen de begroting 2023 na wijziging en de begroting 2024 worden hieronder toegelicht.

8.2 Omgevingsvergunningen

Vanwege een toename van het aantal aanvragen van omgevingsvergunningen is er voor 2023 bij de Voorjaarsnota een incidentele hogere legesopbrengst geraamd van € 300.000,-.

8.2 Kaders wonen

Binnen de kaders wonen zijn een aantal budgetten uit voorgaande jaren via de Voorjaarsnota 2023 opnieuw incidenteel beschikbaar gesteld. In dit geval gaat het met name om zaken als de wijkontwikkelplannen, rotte kiezen/RWLP, sanering vastgoed en beschikbaar gestelde SPUK middelen.

Programma 3 Ruimte voor ondernemers

Taakveld	Realisatie	Begroting ná wijziging	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Baten						
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	174.161	145.004	156.979	156.979	156.979
Totale baten		174.161	145.004	156.979	156.979	156.979
Lasten						
3.1	Economische ontwikkeling	154.294	452.532	198.913	198.913	198.913
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	354.191	181.781	176.860	176.860	176.860
Totale lasten		508.485	634.313	375.773	375.773	375.773
Saldo Programma 3.0.0		-334.324	-489.309	-218.794	-218.794	-218.794
Mutaties Baten (mutatie t.o.v. het vorige begrotingsjaar)						
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen			11.975	-	-
Totale mutaties baten				11.975		
Mutaties Lasten (mutatie t.o.v. het vorige begrotingsjaar)						
3.1	Economische ontwikkeling			-253.619	-	-
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen			-4.921	-	-
Totale mutaties lasten				-258.540		

De belangrijkste verschillen tussen de begroting 2023 na wijziging en de begroting 2024 worden hieronder toegelicht.

3.1 Economische ontwikkelingen

Subsidie regeling detailhandel

Bij de Voorjaarsnota 2023 is een bedrag van € 253.619,- voor de subsidie regeling detailhandel opnieuw beschikbaar gesteld ten laste van de binnen de ABR geormerkte middelen op basis van de resterende middelen 2022.

Programma 4.1.1 Ruimtegebruik, infrastructuur, beheer en onderhoud

Taakveld	Realisatie	Begroting ná wijziging	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Baten						
2.1 Verkeer en vervoer	100.619	35.240	30.240	30.240	30.240	30.240
2.3 Recreatieve havens	3.986	2.527	2.527	2.527	2.527	2.527
2.4 Economische havens en waterwegen	34.558	22.908	22.908	22.908	22.908	22.908
2.5 Openbaar vervoer	24.182	16.052	16.052	16.052	16.052	16.052
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	32.690	32.542	18.703	18.703	18.703	18.703
7.2 Riolering	2.127.830	2.198.245	2.396.853	2.315.724	2.315.724	2.232.785
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	312.305	162.587	162.587	162.587	162.587	162.587
Totale baten	2.636.170	2.470.101	2.649.870	2.568.741	2.568.741	2.485.802
Lasten						
2.1 Verkeer en vervoer	3.697.534	3.755.420	4.027.400	4.111.330	4.050.637	4.069.818
2.3 Recreatieve havens	10.709	18.003	4.003	4.003	4.003	4.003
2.4 Economische havens en waterwegen	391.266	431.888	501.318	497.727	494.137	490.546
2.5 Openbaar vervoer	25.694	15.129	25.010	14.947	14.885	14.823
3.4 Economische promotie	49.376	50.956	50.956	50.956	50.956	50.956
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	2.193.734	2.196.510	2.198.942	2.122.356	1.997.070	1.997.108
7.2 Riolering	1.140.891	964.779	1.285.514	1.234.740	1.233.967	1.233.193
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	346.766	299.468	289.875	289.737	289.599	289.460
8.1 Ruimte en leefomgeving	690.194	519.864	538.553	535.241	531.928	528.616
Totale lasten	8.546.164	8.252.017	8.921.571	8.861.037	8.667.182	8.678.523
Saldo Programma 4.1.1	-5.909.994	-5.781.916	-6.271.701	-6.292.296	-6.098.441	-6.192.721
Mutaties Baten (mutatie t.o.v. het vorige begrotingsjaar)						
2.1 Verkeer en vervoer			-5.000	-	-	-
2.3 Recreatieve havens			-	-	-	-
2.4 Economische havens en waterwegen			-	-	-	-
2.5 Openbaar vervoer			-	-	-	-
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie			-13.839	-	-	-
7.2 Riolering			198.608	-81.129	-	-82.939
7.5 Begraafplaatsen en crematoria			-	-	-	-
Totale mutaties baten			179.769	-81.129		-82.939
Mutaties Lasten (mutatie t.o.v. het vorige begrotingsjaar)						
2.1 Verkeer en vervoer			271.980	83.930	-60.693	19.181
2.3 Recreatieve havens			-14.000	-	-	-
2.4 Economische havens en waterwegen			69.430	-3.591	-3.590	-3.591
2.5 Openbaar vervoer			9.881	-10.063	-62	-62
3.4 Economische promotie			-	-	-	-
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie			2.432	-76.586	-125.286	38
7.2 Riolering			320.735	-50.774	-773	-774
7.5 Begraafplaatsen en crematoria			-9.593	-138	-138	-139
8.1 Ruimte en leefomgeving			18.689	-3.312	-3.313	-3.312
Totale mutaties lasten			669.554	-60.534	-193.855	11.341

De belangrijkste verschillen tussen de begroting 2023 na wijziging en de begroting 2024 worden hieronder toegelicht.

2.1/8.1 Verkeersmodelstudies

Voor de uitvoering van verkeersmodelstudies en voor het zichtelijk krijgen en monitoren van verkeersontwikkelingen is bij de Voorjaarsnota 2023 incidenteel per saldo € 95.000,- beschikbaar gesteld.

2.1 Vastgoed, actualisatie bouwkundig onderhoudsplan

Er heeft een actualisatie plaatsgevonden van het groot onderhoud gebouwen plan. Op dit taakveld is een bedrag van € 5.000,- (budgettair neutraal) bijgeraamd. Dit heeft in dit geval betrekking op de brugwachtershuisjes.

2.1 Verwijderen luifels Kerkstraat-Oost

Voor het verwijderen van de verouderde, en plaatselijk gevaarlijke, luifels in het oostelijk deel van de Kerkstraat is bij de Voorjaarsnota 2023 voor 2023 een incidenteel budget beschikbaar gesteld van € 57.000,-.

2.1 Inrichten locatie woonschip

Voor het inrichten van een ligplaats voor een woonschip in de jachthaven Schipperskwartier te Wildervank, is bij de Voorjaarsnota 2023 voor 2023 een incidenteel budget beschikbaar gesteld van € 14.000,-.

2.5 Vastgoed, actualisatie bouwkundig onderhoudsplan

Er heeft een actualisatie plaatsgevonden van het groot onderhoud gebouwen plan. Op dit taakveld is een bedrag van € 10.000,- (budgettair neutraal) bijgeraamd. Dit heeft in dit geval betrekking op het OV- knooppunt.

5.7 Verkoop groenstroken

Er zijn in 2023 enkele groenstroken verkocht die als incidentele opbrengst ad € 13.839,- in de Voorjaarsnota 2023 zijn geraamd.

5.7 Vastgoed, actualisatie bouwkundig onderhoudsplan

Er heeft een actualisatie plaatsgevonden van het groot onderhoud gebouwen plan. Op dit taakveld is een bedrag van € 20.000,- (budgettair neutraal) bijgeraamd. Dit heeft in dit geval betrekking op het Toeristisch Informatie Centrum en de kinderboerderij in Borgerswold.

5.7 Maaien waterbodems

Bij de Voorjaarsnota 2023 zijn de resterende niet bestede middelen in het kader van het schonen van de vijvers en overige waterpartijen ad 22.000,- opnieuw beschikbaar gesteld.

Programma 4.1.2 Milieu en duurzaamheid

Taakveld	Realisatie	Begroting ná wijziging	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Baten						
7.3 Afval	4.342.129	4.367.845	4.939.163	4.255.257	4.255.257	4.255.257
7.4 Milieubeheer	123.079	-	547.977	552.903	-	-
Totale baten	4.465.208	4.367.845	5.487.140	4.808.160	4.255.257	4.255.257
Lasten						
7.3 Afval	3.012.845	3.131.978	3.281.936	3.150.215	3.146.803	3.143.397
7.4 Milieubeheer	904.176	999.072	1.478.420	1.489.346	959.443	982.443
Totale lasten	3.917.021	4.131.050	4.760.356	4.639.561	4.106.246	4.125.840
Saldo Programma 4.1.2	548.186	236.795	726.784	168.599	149.011	129.417
Mutaties Baten (mutatie t.o.v. het vorige begrotingsjaar)						
7.3 Afval			571.318	-683.906	-	-
7.4 Milieubeheer			547.977	4.926	-552.903	-
Totale mutaties baten			1.119.295	-678.980	-552.903	
Mutaties Lasten (mutatie t.o.v. het vorige begrotingsjaar)						
7.3 Afval			149.958	-131.721	-3.412	-3.406
7.4 Milieubeheer			479.348	10.926	-529.903	23.000
Totale mutaties lasten			629.306	-120.795	-533.315	19.594

De belangrijkste verschillen tussen de begroting 2023 na wijziging en de begroting 2024 worden hieronder toegelicht.

7.3 Afval

Inkomsten zijn bijgeraamd tot 100% kostendekkendheid.

7.3/7.4 Afval en milieubeheer

Om de leesunits van de ondergrondse afvalcontainers aan te passen naar het 5G netwerk is er bij de Voorjaarsnota 2023 een incidenteel budget beschikbaar gesteld van € 80.000,-.

Voor het opstellen van een uitvoeringsprogramma Warmtevisie is het niet bestede budget van afgerond € 27.000,- opnieuw beschikbaar gesteld middels de Voorjaarsnota 2023.

Programma 4.1.3 Toezicht en handhaving

Taakveld	Realisatie	Begroting ná wijziging	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Baten						
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	20.438	-	-	-	-	-
1.2 Openbare orde en veiligheid	113.499	30.737	30.737	30.737	30.737	30.737
Totale baten	133.937	30.737	30.737	30.737	30.737	30.737
Lasten						
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	1.677.164	1.802.000	1.830.789	1.792.636	1.844.981	1.898.855
1.2 Openbare orde en veiligheid	669.904	635.056	658.582	659.975	644.255	679.476
Totale lasten	2.347.068	2.437.056	2.489.371	2.452.611	2.489.236	2.578.331
Saldo Programma 4.1.3	-2.213.131	-2.406.319	-2.458.634	-2.421.874	-2.458.499	-2.547.594
Mutaties Baten (mutatie t.o.v. het vorige begrotingsjaar)						
1.1 Crisisbeheersing en brandweer			-	-	-	-
1.2 Openbare orde en veiligheid			-	-	-	-
Totale mutaties baten						
Mutaties Lasten (mutatie t.o.v. het vorige begrotingsjaar)						
1.1 Crisisbeheersing en brandweer			28.789	-38.153	52.345	53.874
1.2 Openbare orde en veiligheid			23.526	1.393	-15.720	35.221
Totale mutaties lasten			52.315	-36.760	36.625	89.095

De belangrijkste verschillen tussen de begroting 2023 na wijziging en de begroting 2024 worden hieronder toegelicht.

1.1 Crisisbeheersing en Brandweer

Bijdrage veiligheidsregio

Op basis van de begroting van de Veiligheidsregio Groningen wordt de bijdrage verhoogd met afgerond € 25.000,-.

Bluswatervoorziening

Bij de Voorjaarsnota 2023 zijn de niet bestede middelen ad € 35.000,- voor de inventarisatie en registratie van de brandkranen opnieuw beschikbaar gesteld.

1.2 Openbare orde en veiligheid

De BOA capaciteit is vanaf medio 2023 structureel vergroot, waardoor de kosten vanaf 2024 voor een volledig jaar middels de Voorjaarsnota 2023 in de begroting 2024 zijn verwerkt.

Programma 4.2 Kwaliteit door participatie

Taakveld	Realisatie	Begroting ná wijziging	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Baten						
6.3	Inkomensregelingen	13.424.729	14.040.200	14.040.200	14.040.200	14.040.200
6.4	WSW en beschut werk	2.570.060	3.014.112	876.364	876.364	166.382
6.5	Arbeidsparticipatie	157.060	20.000	20.000	20.000	20.000
Totale baten		16.151.849	17.074.312	14.936.564	14.936.564	14.226.582
Lasten						
6.3	Inkomensregelingen	18.657.834	19.245.676	17.854.187	17.784.976	17.779.276
6.4	WSW en beschut werk	12.239.328	13.301.597	11.419.199	11.161.724	10.234.118
6.5	Arbeidsparticipatie	1.365.230	1.834.483	1.651.677	1.649.969	1.651.615
Totale lasten		32.262.392	34.381.756	30.925.063	30.596.669	29.665.009
Saldo Programma 4.2.0		-16.110.542	-17.307.444	-15.988.499	-15.660.105	-15.438.427
Mutaties Baten (mutatie t.o.v. het vorige begrotingsjaar)						
6.3	Inkomensregelingen			-	-	-
6.4	WSW en beschut werk			-2.137.748	-	-709.982
6.5	Arbeidsparticipatie			-	-	-
Totale mutaties baten				-2.137.748	-709.982	
Mutaties Lasten (mutatie t.o.v. het vorige begrotingsjaar)						
6.3	Inkomensregelingen			-1.391.489	-69.211	-5.700
6.4	WSW en beschut werk			-1.882.398	-257.475	-927.606
6.5	Arbeidsparticipatie			-182.806	-1.708	1.646
Totale mutaties lasten				-3.456.693	-328.394	-931.660

De belangrijkste verschillen tussen de begroting 2023 na wijziging en de begroting 2024 worden hieronder toegelicht.

6.3 Inkomensregelingen

Fonds kansrijk opgroeien en bijzondere bijstand

Voor het fonds kansrijk opgroeien en bijzondere bijstand is bij de Voorjaarsnota 2023 een restantbudget van € 148.000,- beschikbaar gesteld ten laste van de daarvoor geormerkte middelen in de ABR (resultaatbestemming jaarstukken 2022).

6.3 en 6.5 Discriminatiemeldpunt

Voor het Discriminatie Meldpunt Groningen (DMG) is incidenteel in 2023 bij de Voorjaarsnota een bedrag ad € 21.423,- beschikbaar gesteld, waarbij deze gedekt is voor een deel ad € 11.380,- uit de extra rijksmiddelen in het kader van de versterking van de gemeentelijke discriminatievoorziening die de gemeente ontvangt.

Eenmalige energietoeslag

Ten behoeve van de uitvoering van de regeling eenmalige Energietoeslag zijn bij de Voorjaarsnota 2023 de ontvangen rijksmiddelen 2022 ad € 889.837,- en daarnaast de niet bestede middelen ad € 80.000,- beschikbaar gesteld ten laste van de daarvoor geormerkte middelen in de ABR (resultaatbestemming jaarstukken 2022).

impuls re-integratie, bijzondere bijstand compensatie corona, bijzondere bijstand en Armoedebeleid coronacompensatie

Voor de impuls re-integratie, Bijzondere bijstand compensatie corona, bijzondere bijstand en Armoedebeleid coronacompensatie zijn bij de Voorjaarsnota 2023 de restantbudgetten van € 170.315,- € 26.278,-, € 72.024,- en € 52.555,- beschikbaar gesteld ten laste van de daarvoor geormerkte middelen in de ABR (resultaatbestemming jaarstukken 2022).

Eerste wijziging begroting 2023 Wedeka en meerjarenbegroting 2024

In de gewijzigde begroting 2023 Wedeka zijn onder meer enkele extreme kostenstijgingen (mede veroorzaakt door de oorlog in Oekraïne) verwerkt. Daarnaast zijn de interventies van het Ombouwplan erin verwerkt. Dit alles resulteert in een verbetering van het te verwachten resultaat van € 286.000,-. De bijdrage aan Wedeka wordt verlaagd met € 69.936,-.

De resultaten van de aanpak na de omarming van de uitgangspunten van het ombouwplan worden zichtbaar in de begroting 2024 en de meerjarenraming 2025-2027 van Wedeka. Onze bijdrage aan Wedeka wordt verlaagd en daardoor verbetert het meerjarenbeeld van Veendam in 2024 met € 150.000,-; in 2025 met € 139.000,- en in 2026 met € 109.000,-. Deze wijzigingen zijn incidenteel verwerkt bij de Voorjaarsnota 2023.

6.4 Begeleide participatie

Crisisopvang Oekraïne

Vanwege de oorlog in Oekraïne heeft een grote stroom vluchtelingen veiligheid en opvang gezocht en gekregen in het westen van Europa. Veendam vangt sinds 1 april 2022 vluchtelingen op in het daarvoor gehuurde Zorghotel De Veenkoloniën te Wildervank. In dit pand wordt aan ongeveer 94 vluchtelingen onderdak geboden. Voor de periode 1 april 2023 tot en met 31 maart 2024 is een nieuwe huurovereenkomst aangegaan onder iets gewijzigde condities. Kern blijft de huur van het gebouw, opvang van vluchtelingen en het faciliteren van het verblijf van de vluchtelingen. Het management en beheer op de locatie zullen we naar ons toe trekken.

Vanuit het Rijk ontvangt de gemeente een onkostenvergoeding van € 83,- per opvangplaats per nacht, ongeacht of deze in gebruik is of niet. De incidenteel geraamde kosten en vergoedingen bedragen circa € 2,8 miljoen (budgettair neutraal) in 2023. De huurovereenkomst loopt tot en met 31 maart 2024. De geraamde kosten en vergoedingen bedragen in 2024 derhalve circa € 731.000,- en zijn budgettair neutraal opgenomen bij de Voorjaarsnota 2023 in de actualisatie van het meerjarenbeeld (hoofdstuk VII).

6.5 Arbeidsparticipatie

Realiseren van vier extra arbeidsplaatsen beschut werk

Het Rijk bepaalt ieder jaar de taakstelling voor het aantal arbeidsplaatsen beschut werk en kent daarvoor middelen (loonkostensubsidie en begeleidingsvergoeding) toe. Veendam realiseert de taakstelling al jaren volledig en benut daarmee de toegekende middelen derhalve volledig. De taakstelling voor Veendam bedraagt voor 2023 33 fte (een toename van 2 fte ten opzichte van 2022). De toegekende middelen zijn daar ook op gebaseerd.

De behoefte aan (beschutte) werkplekken is al jarenlang hoger dan de taakstelling, waardoor in de afgelopen jaren een wachtlijst voor beschut werk is ontstaan. Deze wachtlijst is inmiddels gegroeid tot ca. 24 mensen. Daarenboven wordt nog een instroom vanuit de VSO/PRO (voluit schrijven) verwacht van 2 jongeren in 2023 en 5 jongeren in 2024.

Voorgesteld wordt om in 2023 vier extra arbeidsplaatsen beschut werk te realiseren. De loonkostensubsidie bij extra plaatsingen wordt gecompenseerd door het Rijk, maar de kosten van begeleiding (€ 8.500,- per werkplek) komen ten laste van de gemeente.

De kosten ervan voor de periode juli 2023 tot eind 2023 worden geraamd op € 17.000,- .

Op grond van de jaarlijkse toename aan taakstelling is de verwachting dat er minimaal 2 fte aan groei zal zijn in 2024. Er is verder sprake van uitstroom bij Wedeka uit beschut werk en de verwachting is dat het Rijk de taakstelling (extra) zal verruimen. Het is derhalve de verwachting dat de vier extra plekken in 2024 weer worden "ingelopen" binnen de toegekende plaatsingsruimte. In dat geval verloopt een en ander vanaf 2024 budgettair neutraal. Deze wijzigingen zijn verwerkt in de Voorjaarsnota 2023.

WIZ project Jongeren en project Extra handen in de zorg

Voor het WIZ project Jongeren en project Extra handen in de zorg zijn middels de wijzigingen in de Voorjaarsnota 2023 de niet-bestede middelen, ad respectievelijk € 74.673,- en € 60.000 beschikbaar gesteld ten laste van de daarvoor geormerkte middelen in de ABR (resultaatbestemming jaarstukken 2022).

Inburgering en begeleiding statushouders

Bij de Voorjaarsnota 2023 zijn de restantbudgetten ad € 41.406,- en € 49.770,- voor inburgering en begeleiding van statushouders worden beschikbaar gesteld ten laste van de daarvoor geormerkte middelen in de ABR (resultaatbestemming jaarstukken 2022).

Programma 5.0 Financiën

Taakveld	Realisatie	Begroting ná wijziging	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Baten						
0.5 Treasury	283.770	50.622	146.339	142.056	137.773	133.490
0.64 Belastingen overig	40.046	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000
0.8 Overige baten en lasten	-346.950					
Totale baten	-23.135	100.622	196.339	192.056	187.773	183.490
Lasten						
0.5 Treasury	107.981	13.820	13.820	13.820	13.820	13.820
0.61 OZB woningen	297.009	264.796	264.796	264.796	264.796	264.796
0.62 OZB niet-woningen	20.174	14.500	14.500	14.500	14.500	14.500
0.64 Belastingen overig	46.862	40.700	40.700	40.700	40.700	40.700
0.8 Overige baten en lasten	-307.151	2.267.694	730.764	769.225	-1.701.377	-1.720.644
Totale lasten	164.873	2.601.510	1.064.580	1.103.041	-1.367.561	-1.386.828
Saldo Programma 5.0	-188.008	-2.500.888	-868.241	-910.985	1.555.334	1.570.318
Mutaties Baten (mutatie t.o.v. het vorige begrotingsjaar)						
0.5 Treasury			95.717	-4.283	-4.283	-4.283
0.64 Belastingen overig						
0.8 Overige baten en lasten						
Totale mutaties baten			95.717	-4.283	-4.283	-4.283
Mutaties Lasten (mutatie t.o.v. het vorige begrotingsjaar)						
0.5 Treasury						
0.61 OZB woningen						
0.62 OZB niet-woningen						
0.64 Belastingen overig						
0.8 Overige baten en lasten			1.536.930	-38.461	2.470.602	19.267
Totale mutaties lasten			1.536.930	-38.461	2.470.602	19.267

De belangrijkste verschillen tussen de begroting 2023 na wijziging en de begroting 2024 worden hieronder toegelicht.

0.5 Treasury

De overtoollige liquide middelen van de gemeente worden gestald bij het Ministerie van Financiën. Dit schatkistbankieren leidt ertoe dat er in 2024 naar verwachting een bedrag van per saldo € 95.717,- aan rente wordt ontvangen. Dit komt enerzijds door de hoge rente op de lopende rekening van de Rekening-Courant bij het Rijk en de deposito's die worden uitgezet.

0.8 Overige baten en lasten

In verband met de inflatie en indexeringen zijn de budgetten op de taakvelden geactualiseerd ten laste van de overige baten en lasten.

Lokale heffingen

Taakveld	Realisatie	Begroting ná wijziging	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Baten						
0.61 OZB woningen	4.898.419	4.996.663	5.160.407	5.261.457	5.362.507	5.463.557
0.62 OZB niet-woningen	3.582.303	3.626.081	3.615.695	3.678.825	3.741.955	3.805.085
0.64 Belastingen overig	13.853	13.340	14.077	14.077	14.077	14.077
Totale baten	8.494.574	8.636.084	8.790.179	8.954.359	9.118.539	9.282.719
Lasten						
	-	-	-	-	-	-
Totale lasten	-	-	-	-	-	-
Saldo Lokale heffingen	8.494.574	8.636.084	8.790.179	8.954.359	9.118.539	9.282.719
Mutaties Baten (mutatie t.o.v. het vorige begrotingsjaar)						
0.61 OZB woningen			163.744	101.050	101.050	101.050
0.62 OZB niet-woningen			-10.386	63.130	63.130	63.130
0.64 Belastingen overig			737	-	-	-
Totale mutaties baten			154.095	164.180	164.180	164.180
Mutaties Lasten (mutatie t.o.v. het vorige begrotingsjaar)						
			-	-	-	-
Totale mutaties lasten			-	-	-	-

De belangrijkste verschillen tussen de begroting 2023 na wijziging en de begroting 2024 worden hieronder toegelicht.

0.61/0.62 OZB woningen/niet-woningen

In de raming 2024 is reeds rekening gehouden met een meeropbrengst conform de begrotingsrichtlijnen.

Algemene uitkering

Taakveld	Realisatie 2022	Begroting ná wijziging 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Baten						
0.7 Algemene uitkering gemeentefonds	64.312.094	65.499.219	70.125.359	72.690.067	71.680.017	73.976.482
0.7 Integratie-uitkering sociaal domein	11.928.536	8.861.814	9.303.753	9.147.919	8.993.138	8.815.847
Totale baten	76.240.630	74.361.033	79.429.112	81.837.986	80.673.155	82.792.329
Lasten						
	-	-	-	-	-	-
Totale lasten	-	-	-	-	-	-
Saldo Algemene uitkeringen	76.240.630	74.361.033	79.429.112	81.837.986	80.673.155	82.792.329
Mutaties Baten (mutatie t.o.v. het vorige begrotingsjaar)						
0.7 Algemene uitkering gemeentefonds			4.626.140	2.564.708	-1.010.050	2.296.465
0.7 Integratie-uitkering sociaal domein			441.939	-155.834	-154.781	-177.291
Totale mutaties baten			5.068.079	2.408.874	-1.164.831	2.119.174
Mutaties Lasten (mutatie t.o.v. het vorige begrotingsjaar)						
			-	-	-	-
Totale mutaties lasten			-	-	-	-

De belangrijkste verschillen tussen de begroting 2023 na wijziging en de begroting 2024 worden hieronder toegelicht.

0.7 Algemene uitkering gemeentefonds / Integratie-uitkering Sociaal Domein

De bijstellingen vanuit de mei- en de septembercirculaire 2023 zijn in de begroting verwerkt.

Dividenden

Taakveld	Realisatie	Begroting ná wijziging	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Baten						
0.5 Aandelen B.N.G.	196.513	215.475	73.000	73.000	73.000	73.000
0.5 Aandelen Enexis	353.936	688.052	239.114	239.114	239.114	239.114
0.5 Aandelen RSCG	-	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000
0.10 Aandelen Oikocredit	120	-	-	-	-	-
Totale baten	550.569	913.527	322.114	322.114	322.114	322.114
Lasten						
	-	-	-	-	-	-
Totale lasten	-	-	-	-	-	-
Saldo Dividend	550.569	913.527	322.114	322.114	322.114	322.114
Mutaties Baten (mutatie t.o.v. het vorige begrotingsjaar)						
0.5 Aandelen B.N.G.			-142.475	-	-	-
0.5 Aandelen Enexis			-448.938	-	-	-
0.5 Aandelen RSCG			-	-	-	-
0.10 Aandelen Oikocredit			-	-	-	-
Totale mutaties baten			-591.413			
Mutaties Lasten (mutatie t.o.v. het vorige begrotingsjaar)						
			-	-	-	-
Totale mutaties lasten			-	-	-	-

De belangrijkste verschillen tussen de begroting 2023 na wijziging en de begroting 2024 worden hieronder toegelicht.

0.5 Aandelen BNG

In de voorjaarsnota 2023 was een incidenteel bedrag van € 142.475,- van de Bank Nederlandse Gemeenten als te ontvangen dividend opgenomen.

0.5 Aandelen Enexis

Ook voor de aandelen Enexis is in de Voorjaarsnota 2023 een incidenteel bedrag als te ontvangen dividend opgenomen ter grootte van € 448.938,-.

Saldo financieringsfunctie

Taakveld	Realisatie 2022	Begroting ná wijziging 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Baten						
	-	-	-	-	-	-
Totale baten	-	-	-	-	-	-
Lasten						
0.5 Rente vanaf 2017	-	-	-1.330.874	-1.268.409	-1.333.883	-1.319.608
Totale lasten			-1.330.874	-1.268.409	-1.333.883	-1.319.608
Saldo financieringsfunctie			1.330.874	1.268.409	1.333.883	1.319.608
Mutaties Baten (mutatie t.o.v. het vorige begrotingsjaar)						
			-	-	-	-
Totale mutaties baten			-	-	-	-
Mutaties Lasten (mutatie t.o.v. het vorige begrotingsjaar)						
0.5 Rente vanaf 2017			1.330.874	-62.465	65.474	-14.275
Totale mutaties lasten			1.330.874	-62.465	65.474	-14.275

De belangrijkste verschillen tussen de begroting 2023 na wijziging en de begroting 2024 worden hieronder toegelicht.

0.5 Rente

De rente van de investeringen wordt hier als inkomst geraamd en verantwoord.

Overige algemene dekkingsmiddelen

Taakveld	Realisatie 2022	Begroting ná wijziging 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Baten						
0.5 Bespaarde rente eigen financieringsmiddelen	1.424.765	1.330.857	1.409.590	1.424.024	1.413.709	1.417.359
0.5 Rente grondbedrijf	312.909	282.037	247.159	160.921	95.506	64.650
Totale baten	1.737.673	1.612.894	1.656.749	1.584.945	1.509.215	1.482.009
Lasten						
0.5 Rente investeringen (neg)	-1.217.539	-1.376.715	-	-	-	-
0.5 Langlopende geldleningen	575.460	561.852	548.244	523.459	284.328	270.720
0.5 Eigen financieringsmiddelen	1.424.765	1.330.857	1.409.590	1.424.024	1.413.709	1.417.359
Totale lasten	782.685	515.994	1.957.834	1.947.483	1.698.037	1.688.079
Saldo Overige alg. dekkingsmiddelen	954.988	1.096.900	-301.085	-362.538	-188.822	-206.070
Mutaties Baten (mutatie t.o.v. het vorige begrotingsjaar)						
0.5 Rente grondbedrijf			-34.878	-86.238	-65.415	-30.856
0.5 Bespaarde rente eigen financieringsmiddelen			78.733	14.434	-10.315	3.650
Totale mutaties baten			43.855	-71.804	-75.730	-27.206
Mutaties Lasten (mutatie t.o.v. het vorige begrotingsjaar)						
0.5 Rente investeringen (neg)			-1.376.715	-	-	-
0.5 Langlopende geldleningen			13.608	24.785	239.131	13.608
0.5 Eigen financieringsmiddelen			-78.733	-14.434	10.315	-3.650
Totale mutaties lasten			-1.441.840	10.351	249.446	9.958

De belangrijkste verschillen tussen de begroting 2023 na wijziging en de begroting 2024 worden hieronder toegelicht.

0.5 financieringsmiddelen

De toelichting op de rente van de investeringen is 0.5 Rente vermeld.

Overhead

Om uw raad op eenvoudige wijze meer inzicht te geven in de totale kosten van de overhead voor de gehele organisatie en ook meer zeggenschap over die kosten te geven, wordt in artikel 8 van de BBV (Besluit begroting en verantwoording) voorgeschreven dat in het programmaplan een apart overzicht moet worden opgenomen van de kosten van de overhead. In de programma's moeten dan de kosten worden opgenomen die betrekking hebben op het primaire proces.

Overhead: alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces:

- Personeel: Loonkosten van personeel die niet direct toe te rekenen zijn aan een taakveld, zoals alle leidinggeven aan het primaire proces, financiën, P&O, ICT, Inkoop, Juridische zaken, Bestuurszaken en ondersteuning.
- HRM: Kosten personeelsbeheer, zoals opleidingskosten, reis- en verblijfskosten, stagevergoedingen, piketdienst, trainingen, werving en selectie, arbodienst en het voeren van de administratie.
- Facilitaire zaken: Kosten voor verzekeringen, waterverbruik, abonnementen, catering, telefoonkosten, reproductiekosten, kantoorbenodigdheden en wagenpark.
- Huisvesting: Kosten voor kantoorruimten betreffende gebruik algemene gemeentelijke taken, zoals het gemeentehuis, receptie, kantine, schoonmaakkosten en onderhouden/aanschaf van meubilair.
- Automatisering en ICT: Kosten voor aanschaf van hardware en software, licenties, onderhoud, systeem- en netwerkbeheer, helpdesk, applicatiebeheer en ondersteuning van medewerkers.
- Automatiserings- en ICT kosten worden indien van toepassing direct toegerekend aan een taakveld. De overgebleven kosten zijn verantwoord onder overhead.

Vennootschapsbelasting (Vpb)

In de (meerjaren)begroting is een jaarlijks bedrag opgenomen van € 50.000,- voor de te betalen vennootschapsbelasting.

Onvoorzien

In de (meerjaren)begroting is een jaarlijks bedrag opgenomen van € 36.300,- voor incidenteel onvoorzien. Voor structurele mee- en tegenvallers zijn de volgende bedragen opgenomen (€ 2,30 per inwoner): Dit is conform de door u vastgestelde begrotingsrichtlijnen 2024-2027.

Jaar	2024	2025	2026	2027
Incidenteel	36.300	36.300	36.300	36.300
Structureel	126.118	189.177	252.236	315.295
Totaal	162.418	225.477	288.536	351.595

Mutaties in de reserves

De toevoegingen en onttrekkingen in de reserves zijn opgenomen in de uiteenzetting van de financiële positie 2024-2027.

2. De gronden waarop de ramingen zijn gebaseerd 2024-2027

In de begrotingsrichtlijnen worden de kaders weergegeven waar binnen de begroting en de meerjarenbegroting zullen worden opgesteld. Bij de vaststelling van de Voorjaarsnota heeft u de volgende uitgangspunten vastgesteld voor het opstellen van de begroting 2024-2027:

Bij de begroting 2024 houden we rekening met de volgende gegevens:

- Inwoners 27.466 capaciteit woningen 12.906;
- Stelpost structurele mee- en tegenvallers € 2,30 per inwoner;
- Stelpost incidenteel onvoorzien € 36.300;
- Vervangingsinvesteringen;
- Prijsstijging budgetten op de nullijn;
- Tarieven rioolheffing gebaseerd op het geactualiseerde afvalwaterbeleidsplan.

Prijzontwikkelingen

Budgetten mogen alleen worden verhoogd indien de prijsstijging aantoonbaar (onontkoombaar) is en wordt aangetoond dat het bevriezen van budgetten leidt tot een aantasting van het voorzieningenniveau. Eventueel in de primitieve begroting 2024 verwerkte budgetverhogingen als gevolg van marginale beleidswijzigingen zullen, voorafgaand aan de politieke besluitvorming in de raad, aan het college worden voorgelegd. Het college zal vervolgens beslissen of deze budgetverhogingen worden toegestaan.

Investerings

Wanneer er sprake is van investeringen zullen we de aanvragen toetsen binnen de totaliteit van de beschikbare budgetten en afstemmen op de toekomstvisie van de gemeente.

Hierin nemen we nadrukkelijk meerdere financieringsvormen mee: koop, huur en lease.

We zullen deze aanvragen toetsen op basis van onderbouwde business cases, om de investering op een voor de gemeente zo duurzaam en economisch voordelig mogelijke wijze te kunnen doen.

(Overheveling) Incidentele budgetten

Wanneer er sprake is van incidentele werkzaamheden/activiteiten blijven de incidenteel beschikbaar gestelde budgetten beschikbaar totdat de werkzaamheden/activiteiten zijn afgerond.

Een (restant)budget kan enkel dan worden meegenomen naar een volgend begrotingsjaar wanneer dit een incidenteel beschikbaar gesteld budget betreft. Wanneer het beschikbaar gestelde budget geen overduidelijk meerjarig bestedingsdoel heeft of wanneer deze meerjarige besteding niet expliciet in het voorstel is opgenomen kan een budget éénmalig naar een volgend begrotingsjaar worden meegenomen.

Belastingen/leges

De trendmatige stijging van de opbrengst OZB en andere belastingen tot maximaal door rijk toegestane limiet. Gelet op de loongevoelige kosten van de diensten waarvoor leges worden geheven, relateren wij de stijging van de tarieven leges aan de loonontwikkeling zoals aangegeven in de meicirculaire algemene uitkering 2023.

Peildatum budgetten

Bij de raming van de budgetten 2024 wordt rekening gehouden met de vastgestelde wijzigingen door de raad tot en met juni 2023.

Meerjarenbegroting 2024-2027

1. Constant prijspeil, gecorrigeerd voor een prijsontwikkeling van conform het percentage vermeld in de circulaires van BZK m.b.t. de algemene uitkering en een raming voor ontwikkeling sec arbeidsvoorwaarden en sociale premies en anciënniteit.
2. Kapitaallasten op basis begroting 2024 (percentage renteomslag); kapitaallasten vervangingsinvesteringen op basis meerjarig vervangingsinvesteringsplan;
3. Constant aantal inwoners per jaar 27.466;
4. Kostendekkende tarieven voor de reiniging en riolering;
5. Handhaving huidige voorzieningenniveau;
6. Belastingtarieven op niveau 2023;
7. Meerjarige vrijval van afschrijving;
8. Structureel onvoorzien cumulatief € 2,30 per inwoner per jaar;
9. Indexering o.g.v. algemene subsidie verordening;
10. Constant aantal wooneenheden;
11. Indexering (deels) onderhoud kapitaalgoederen;
12. Nieuwe Structurele Ruimte 2024-2027;
13. Kredieten van vervangingsinvesteringen maximaal 2 jaar beschikbaar houden voor vervanging.

3. Overzicht geraamde incidentele baten en lasten

In het onderstaande overzicht zijn de geraamde incidentele baten en lasten opgenomen voor het begrotingsjaar 2024 inclusief het meerjarenperspectief. Onder incidentele baten en lasten worden de eenmalige baten en lasten verstaan die zich gedurende maximaal drie jaren voordoen dan wel een eind datum hebben. In beginsel wordt iedere aanwending van de reserves beschouwd als een incidentele bate. De structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves zijn in de volgende paragraaf opgenomen. De incidentele baten en lasten boven de € 25.000,- worden specifiek vermeld. Bedragen onder de € 25.000,- zijn, indien van toepassing, gesaldeerd opgenomen.

Programma	Omschrijving	2024		2025		2026		2027	
		Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten
2.1	Sport		86.500		2.106.723				
2.4	(Gezondheids)zorg		3.910.954		-				
4.2	Kwaliteit door participatie		158.078						
5	Financien	3.508.822	59.290	2.167.238	60.615	60.615	60.615		
5	Overhead						392.555		
	Totaal	3.508.822	4.214.822	2.167.238	2.167.338	60.615	453.170	-	-

4. Overzicht structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves 2024-2027

Onttrekking aan reserves met een structureel karakter betreffen onttrekkingen ter dekking van afschrijvings- en rentelasten (kapitaallasten) van materiële vaste activa.

Nr.	Naam reserve	Structurele baten 2024	Structurele lasten 2024	Structurele baten 2025	Structurele lasten 2025	Structurele baten 2026	Structurele lasten 2026	Structurele baten 2027	Structurele lasten 2027
1	Masterplan Centrum	13.299		13.299		13.299		13.299	
2	Stationspark	3.749		3.749		3.749		3.749	
3	Onderhoud bruggen	31.676		31.676		31.676		31.676	
4	Aanpak Rotte kiezen	-		-		-		-	
5	Bestuursakkoord Water	-		-		-		-	
6	Achterstallig onderhoud openb. Verlichting	17.648		17.648		17.648		17.648	
7	Kruispunt G. Veenhuizenweg-A>tripweg	11.126		11.126		11.126		11.126	
8	Act./Vern. (parkeer)bewegwijzering	13.124		13.124		13.124		13.124	
9	Maatreg.verkeersveiligheid rond scholen	4.091		4.091		4.091		4.091	
10	Winkelcentrum Sorghvliet	9.891		9.891		9.891		9.891	
11	Reconstructie Lloydsplein	26.983		26.983		26.983		26.983	
12	Beschoettingen en steigers	159.571		159.571		159.571		159.571	
13	Duurzaamheidsagenda								
14	Maatreg. Verkeersveiligheid rond scholen 2	4.696		4.696		4.696		4.696	
15	Reconstructie Raadhuis- en Veenlustplein	64.810		64.810		64.810		64.810	
16	Fietspad langs Drieborghweg	8.291		8.291		8.291		8.291	
17	Industr bewegwijzering	3.206		3.206		3.206		3.206	
18	Winkelcentrum Wildervank	28.000		28.000		28.000		28.000	
27	Ovonde Sorghvlietlaan	65.862		65.862		65.862		65.862	
28	Doorontwikkeling Borgerswold	10.600		10.600		10.600		10.600	
19	Algemene Bestemmingsreserve (ABR)		1.020.832		1.031.103		1.016.623		1.015.863
20	Onderh. Omgevingsgroen begraafplaatsen		18.775		19.964		21.178		22.415
21	Algemene reserve grondbedrijf		10.124		10.327		10.533		10.744
22	ABR (bezuinigingen)	62.000		52.000					
22	ABR (Sport)	107.656		52.611					
22	ABR (Beschermd wonen)	158.112		158.112					
23	Frictiekosten MOT	36.458		36.458		33.688			
24	Algemene bestemmingsreserve		228.300		203.300		203.300		203.300
25	Reserve wachtgeld wethouders	59.665		59.665		59.665		59.665	
26	Afkoopsommen onderhoud								
27	omgevingsgroen begraafplaatsen		40.702		40.702		40.702		40.702
Totaal structurele baten en lasten		900.514	1.318.733	835.469	1.305.396	569.976	1.292.336	536.288	1.293.024

5. Overzicht incidentele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves 2024-2027

Onttrekkingen en toevoegingen aan reserves zijn volgens de voorschriften Besluit Begroting en Verantwoording incidenteel van aard met uitzondering van mutaties in reserves, verband houdende met afdekking van afschrijvings- en rentelasten (kapitaallasten) van materiële vaste activa. Verwezen wordt naar het overzicht onder 4.

Programma	Omschrijving	2024		2025		2026		2027	
		Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten
5	ABR (vrij23)	22.500							
5	ABR (sociaal domein)	597.000							
5	ABR (sport)	64.000							
5	Organisatie ontwikkeling	-				392.555			
1	ABR (buurtbemiddeling)	25.000							
Totaal incidentele mutaties reserves		708.500	-	-	-	392.555	-	-	-

6. Structurele begrotingsaldi

Bepaling structurele begrotingsaldi 2024-2027

	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
LASTEN				
bruto lasten (cf overzicht art. 19 BBV)	131.462	132.340	127.873	129.160
incidentele lasten (-/-)	-4.215	-2.167	-453	0
incidentele toevoegingen reserves (-/-)	0	0	0	0
structurele lasten (a)	127.247	130.173	127.420	129.160
BATEN				
bruto baten (cf overzicht art. 19 BBV)	131.498	132.382	127.878	129.167
incidentele baten (-/-)	-3.509	-2.167	-61	0
incidentele onttrekkingen reserves (-/-)	-709	0	-393	0
structurele baten (b)	127.280	130.214	127.425	129.167
structurele saldi (c = b-a)	33	42	5	7

Specificatie berekening incidentele toevoegingen/onttrekkingen reserves

	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Reserve toevoegingen (lasten) totaal	1.319	1.305	1.292	1.293
Structurele reserve toevoegingen (lasten)	1.319	1.305	1.292	1.293
Incidentele toevoegingen reserves	0	0	0	0
Reserve onttrekkingen (baten) totaal	1.609	835	570	929
Structurele reserve onttrekkingen (baten)	901	835	177	929
Incidentele onttrekkingen reserves	709	0	393	0

De uiteenzetting van de financiële positie 2024-2027

1. De financiële gevolgen van het bestaande en nieuw beleid 2024-2027

De primitieve begroting is voornamelijk gebaseerd op besluitvorming door de raad, die reeds is genomen of die onderdeel uitmaken van de jaarschijf 2024 van de meerjarenbegroting 2023-2026.

Daarnaast zijn de structurele effecten Najaarsrapportage 2023 (die in dezelfde raadsvergadering als de begroting ter vaststelling wordt aangeboden) reeds verwerkt in de primitieve begroting.

2. Geprognosticeerde balans 2024-2027

Met ingang van 2017 is het verplicht om een geprognosticeerde balans op te nemen. Met het opnemen van een geprognosticeerde balans, ook in de meerjarenraming, krijgt u als raad meer inzicht in de ontwikkeling van onder meer investeringen, het aanwenden van reserves en voorzieningen en in de financieringsbehoefte. De geprognosticeerde balans voor het begrotingsjaar en de meerjarenraming moet tenminste de posten bevatten die nodig zijn om het voor de gemeente geldende aandeel in het EMU-saldo te kunnen afleiden. De geprognosticeerde balans moet aansluiten op de balans in de laatst vastgestelde jaarrekening, maar hoeft niet dezelfde mate van detail te kennen.

Bedragen x € 1.000

Geprognosticeerde balans per	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027
Vaste activa						
Boekwaarde	61.943	64.786	68.813	66.752	65.037	63.950
Afschrijving	(4.006)	(3.197)	(3.479)	(3.293)	(3.435)	(3.368)
Aflossing	(3.017)	(107)	(107)	(107)	(107)	--107
Desinvestering						
Bijdragen van derden	(1.303)					
Nieuwe investeringen	11.169	7.331	1.525	1.685	2.455	1.662
Totaal vaste activa	64.786	68.813	66.752	65.037	63.950	62.137
Vorraden (bouwgrondexploitatie)	19.997	17.293	13.048	9.189	6.822	5.822
Overige vlottende activa	28.535	23.426	23.427	21.901	23.226	23.026
Totaal vlottende activa	48.532	40.719	36.475	31.090	30.048	28.848
Totaal activa	113.317	109.532	103.227	96.127	93.998	90.985
Eigen vermogen	69.927	64.467	64.176	64.646	65.369	65.733
Voorzieningen						
Voorzieningen (t-1)	6.172	5.597	5.594	5.608	5.625	5.672
Dotaties	564	678	667	670	673	676
Onttrekkingen	(1.138)	(681)	(653)	(653)	(626)	(598)
Totaal voorzieningen	5.598	5.593	5.608	5.625	5.672	5.750
Vaste schulden	15.785	15.785	15.460	9.180	8.900	8.620
Totaal vaste passiva	91.310	85.845	85.245	79.451	79.941	80.103
Vlottende passiva	22.007	23.687	17.982	16.676	14.057	10.882
Totaal vlottende passiva	22.007	23.687	17.982	16.676	14.057	10.882
Totaal passiva	113.317	109.532	103.227	96.127	93.998	90.985

3. EMU-SALDO 2024-2027

De definitie van het EMU-saldo is het geraamde (of het gerealiseerde saldo) van de ontvangsten en uitgaven van een gemeente, berekend op transactiebasis en overeenkomstig de voorschriften van het Europese systeem van nationale en regionale rekeningen in de Europese Unie.

De berekening van het EMU-saldo vindt plaats op zogeheten transactie-basis. Omdat gemeenten echter een gemodificeerd baten- en lasten stelsel hanteren en de sturing dus ook hierop geschiedt, krijgt het EMU-saldo in de begrotings- en verantwoordingscyclus meer aandacht met de invoering van de nieuwe BBV (Besluit begroting en verantwoording). Voor gemeenten is het van belang te weten of met het door hen berekende EMU-saldo, de voor hen geldende referentiewaarden van het EMU-saldo, die voor de afzonderlijke gemeenten berekend zijn, (meerjarig) overschreden worden. Omdat het overschrijden van deze macronorm consequenties kan hebben, is het voor afzonderlijke overheden van belang om meerjarig op de individuele referentiewaarde te sturen.

		2023	2024	2025	2026	2027
1	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves	(508)	-255	511	335	1.163
2	Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	3.362	3.479	3.293	3.435	3.368
3	Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie	608	667	670	673	676
4	Investerings in (im)materiele vaste activa die op de balans worden geactiveerd	2.275	1.525	1.685	2.455	1.662
5	Baten uit bijdrage van andere overheden, de Europese Unie en overigen, die niet op de exploitatie en niet al in mindering zijn gebracht bij post 4	-				
6	Desinvesteringen in (im)materiele vaste activa: Baten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs), voor zover niet op de exploitatie verantwoord	-				
7	Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d. (alleen transacties met derden die niet op de exploitatie staan)					
8	Baten bouwgrondexploitatie: Baten voorzover transacties niet op de exploitatie zijn verantwoord					
9	Lasten op balanspost Voorzieningen voorzover deze transacties met derden betreffen	681	653	653	626	598
10	Lasten i.v.m. transacties met derden, die niet via de onder post 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten lasten van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht en die nog vallen onder één van bovenstaande posten	-				
11	a. Gaat u effecten verkopen? (ja/nee)	nee				
	b. Zo ja wat is bij verkoop de verwachte boekwinst op de exploitatie?	-				
	Berekend EMU-saldo	506	1.713	2.136	1.362	2.947

4. Investerings 2024-2027

In de onderstaande tabel zijn de investeringen 2024 tot en met 2027 opgenomen. Afschrijving van activa vindt plaats op basis van de lineaire methode. Investerings met een verkrijgingsprijs lager dan € 10.000,- worden niet geactiveerd.

Omschrijving	afschr. termijn	2024	2025	2026	2027	Kapitaal-last 2024	Kapitaal-last 2025	Kapitaal-last 2026	Kapitaal-last 2027
SL/SPORT EN RECREATIE (excl tractie)									
Sportverenigingsmaterialen indoor	10	45.000	-	-	-	5.513	-	-	-
Onderwijsinrichting Parkstadhal	10	25.000	-	-	-	3.063	-	-	-
Sportvloer Ommelandervijk	15	12.500	-	-	-	1.115	-	-	-
Sportvloer Lauwers	30	25.000	-	-	-	1.396	-	-	-
Scheidingsnetten Indoorcentrum	8	15.500	-	-	-	2.286	-	-	-
Onderwijsinrichting gymzaal Straat Soenda	10	25.000	-	-	-	3.063	-	-	-
Onderwijsinrichting gymzaal Lauwers	10	25.000	-	-	-	3.063	-	-	-
Onderwijsinrichting gymzaal Ommelandervijk	10	25.000	-	-	-	3.063	-	-	-
Toplaag sportvloer Sorghvliethal	10	-	160.000	-	-	-	19.600	-	-
Boilers Indoorcentrum	8	-	13.500	-	-	-	1.991	-	-
Scorebord Wildervanckhal	15	-	58.000	-	-	-	5.172	-	-
Onderwijsinrichting Wildervanckhal	10	-	55.000	-	-	-	6.738	-	-
Onderwijsinrichting Sorghvliethal	10	-	45.000	-	-	-	5.513	-	-
Vaste inrichting Onderwijs Sorghvliethal	15	-	85.000	-	-	-	7.579	-	-
Veegmachine Sorghvliethal	10	-	-	20.000	-	-	-	2.450	-
Schrobmachine Sorghvliethal	10	-	-	38.000	-	-	-	4.655	-
Geluidsinstallatie Sorghvliethal	10	-	-	20.000	-	-	-	2.450	-
Akoestische wandbekleding Parkstadhal	10	-	-	45.000	-	-	-	5.513	-
Automatisch toegangsdeurensysteem	15	-	-	55.000	-	-	-	4.904	-
Schrobzuigmachine Parkstadhal	8	-	-	-	30.000	-	-	-	4.425
Schrobzuigmachine Wildervanckhal	8	-	-	-	17.500	-	-	-	2.581
Vervanging kleine machines Indoorcentrum	8	-	-	-	12.500	-	-	-	1.844
Verrijdbare afzetschermen Indoorcentrum	10	-	-	-	12.500	-	-	-	1.531
Plaatsing extra scheidingswand Sorghvliethal	25	-	-	-	140.000	-	-	-	8.750
Schuifdeuren onderwijswijsmateriaal opslagruimtes	15	-	-	-	45.000	-	-	-	4.013
SL/BUITENSPORTACCOMODATIES (excl tractie)									
Beregeningsinstallatie (vaste)	15	15.000	-	-	-	1.338	-	-	-
Renovatie 1 veld	15	60.000	-	-	-	5.350	-	-	-
Renovatie 1 veld	15	-	60.000	-	-	-	5.350	-	-
Beregeningsinstallatie	15	-	15.000	-	-	-	1.338	-	-
Renovatie 1 veld	15	-	-	60.000	-	-	-	5.350	-
Beregeningsinstallatie	15	-	-	15.000	-	-	-	1.338	-
Renovatie Honk- en softbalveld	15	-	-	200.000	-	-	-	17.833	-
ockeykunstgras zandveld	12	-	-	-	450.000	-	-	-	47.625
Beregeningsinstallatie	15	-	-	-	15.000	-	-	-	1.338
Renovatie 1 veld	15	-	-	-	60.000	-	-	-	5.350
Hockeywaterveld	12	-	-	-	450.000	-	-	-	47.625
SL/TROPIQUA									
Filter glijbaan	15	20.000	-	-	-	1.783	-	-	-
Spelmateriaal peuterbad	10	70.000	-	-	-	8.575	-	-	-
Tweestromenfilter buitenbad	15	34.000	-	-	-	3.032	-	-	-
Tweestromenfilter wedstrijdbad	15	34.000	-	-	-	3.032	-	-	-
Hekwerk/Draaihekken	15	-	35.000	-	-	-	3.121	-	-
Kunstplanten en bomen	8	-	13.000	-	-	-	1.918	-	-
Glijbaan 1	15	-	350.000	-	-	-	31.208	-	-
Glijbaan 2	15	-	250.000	-	-	-	22.292	-	-
Gaskachels Remeha Quinta 90	15	-	-	40.000	-	-	-	3.567	-
Radiatoren en leidingwerk	10	-	-	25.000	-	-	-	3.063	-
Verlichting zwembad wedstrijdbad	10	-	-	25.000	-	-	-	3.063	-
Coating resauratie en personeelsruimten	10	-	-	25.000	-	-	-	3.063	-
LED verlichting accommodatie	10	-	-	25.000	-	-	-	3.063	-
Tenca invalide trap wedstrijdbad	10	-	-	-	30.000	-	-	-	3.675
Vervanging tillift	10	-	-	-	15.000	-	-	-	1.838
Turks stoombad	15	-	-	-	35.000	-	-	-	3.121

TRACTIE									
93 Pick-up	8	49.000	-	-	-	7.228	-	-	-
26 John Deere 1515	8	130.000	-	-	-	19.175	-	-	-
WOV49 Versnipperaer	8	115.000	-	-	-	16.963	-	-	-
ZS44 Zoutstrooier	8	56.500	-	-	-	8.334	-	-	-
84 Trekker Fendt 411	8	215.000	-	-	-	31.713	-	-	-
WO5 Pick-up	8	31.500	-	-	-	4.646	-	-	-
WMM22 Votex	8	45.000	-	-	-	6.638	-	-	-
WMM22A Votex	8	80.000	-	-	-	11.800	-	-	-
83 Tractor	8	-	72.500	-	-	-	10.694	-	-
03 Bestelwagen Fiat Talento	8	-	71.000	-	-	-	10.473	-	-
53 Bestelwagen Fiat Talento	8	-	71.000	-	-	-	10.473	-	-
37 Bestelwagen	8	-	71.000	-	-	-	10.473	-	-
13 Pick Up	8	-	85.000	-	-	-	12.538	-	-
18 Tractor	8	-	90.000	-	-	-	13.275	-	-
22 Tractor	8	-	101.150	-	-	-	14.920	-	-
28 Grasmaaimachine	8	-	130.000	-	-	-	19.175	-	-
57 Pick Up	8	-	85.000	-	-	-	12.538	-	-
70 Bestelwagen	8	-	38.200	-	-	-	5.635	-	-
Nido sneeuwschuiven (7x)	8	-	91.000	-	-	-	13.423	-	-
WAG05 Atlas Copco QAS 28/40	8	-	35.000	-	-	-	5.163	-	-
WOV04 Zandstrooier	8	-	32.500	-	-	-	4.794	-	-
WOV14 Overtopfrees	8	-	20.000	-	-	-	2.950	-	-
WOV38 Messenrol	8	-	21.050	-	-	-	3.105	-	-
Aanhanger waw01	8	-	10.100	-	-	-	1.490	-	-
Aanhanger waw02	8	-	10.100	-	-	-	1.490	-	-
Aanhanger waw03	8	-	10.100	-	-	-	1.490	-	-
Aanhanger waw04	8	-	10.100	-	-	-	1.490	-	-
WOV 20 Landrollen Jako	8	-	10.050	-	-	-	1.482	-	-
WOV 22 Landrollen Jako	8	-	10.050	-	-	-	1.482	-	-
WOV50 ALK50 Container kraan	8	-	-	79.500	-	-	-	11.726	-
GOV46 Waterpomp	8	-	-	10.500	-	-	-	1.549	-
GOV03 Compressor	8	-	-	10.050	-	-	-	1.482	-
GOV69 Stoomcleaner	8	-	-	24.225	-	-	-	3.573	-
GOV17 Lasapparaat en afzuiging	8	-	-	10.000	-	-	-	1.475	-
GOV07 Vacuumpomp	8	-	-	12.000	-	-	-	1.770	-
GOV12 Rapid euro 4 430	8	-	-	14.000	-	-	-	2.065	-
GOC34 Piusi panther gasolie pomp	15	-	-	11.000	-	-	-	981	-
ZS13 Zoutstrooier	8	-	-	44.000	-	-	-	6.490	-
Nido SP13 Sneeuwpløeg	8	-	-	13.000	-	-	-	1.918	-
Nido SP18 Sneeuwpløeg	8	-	-	13.000	-	-	-	1.918	-
Nido SP22 Sneeuwpløeg	8	-	-	13.000	-	-	-	1.918	-
Nido SP44 Sneeuwpløeg	8	-	-	13.000	-	-	-	1.918	-
Nido SP50 Sneeuwpløeg	8	-	-	17.000	-	-	-	2.508	-
Nido SP52 Sneeuwpløeg	15	-	-	17.000	-	-	-	2.508	-
Nido SP57 Sneeuwpløeg	8	-	-	13.000	-	-	-	1.918	-
WAW10 Aanhanger	8	-	-	10.100	-	-	-	1.490	-
WAW12 Aanhanger	8	-	-	10.100	-	-	-	1.490	-
WAW13 Aanhanger	8	-	-	10.100	-	-	-	1.490	-
WAW17 Aanhanger	8	-	-	10.100	-	-	-	1.490	-
WAW18 Aanhanger	8	-	-	10.100	-	-	-	1.490	-
80 Roberine	8	-	-	120.000	-	-	-	17.700	-
WOV07 Caesar	8	-	-	55.156	-	-	-	8.136	-
WOV10 Eggercraft compleet	8	-	-	16.875	-	-	-	2.489	-
WOV18 Trilo (compleet)	8	-	-	43.000	-	-	-	6.343	-
WOV25 Peecon	8	-	-	35.000	-	-	-	5.163	-
WOV30 Redexim	8	-	-	45.000	-	-	-	6.638	-
WOV41 Mulder 6051 Landbouwwagen	8	-	-	19.000	-	-	-	2.803	-
WOV57 Powerarm en Heggensnoeier Zaaimachine	8	-	-	57.000	-	-	-	8.408	-
WOV63 GKB Topair	8	-	-	15.000	-	-	-	2.213	-
WOV64 GKB QUIK Lean	8	-	-	15.000	-	-	-	2.213	-
WOV17 Sproeimachine	8	-	-	-	30.000	-	-	-	4.425
WOV02 Hemos bermmaaier	8	-	-	-	75.000	-	-	-	11.063
WOV16 Bigab	8	-	-	-	130.000	-	-	-	19.175
WOV31 Jako 35 kipper	8	-	-	-	25.000	-	-	-	3.688
WOV59 Schouten Panda	8	-	-	-	50.000	-	-	-	7.375
WAW19 Nimos	8	-	-	-	13.000	-	-	-	1.918
SP19 Ploeg	8	-	-	-	16.500	-	-	-	2.434
A1 Ploeg	8	-	-	-	16.500	-	-	-	2.434
A2 Ploeg	8	-	-	-	16.500	-	-	-	2.434
A3 Ploeg	8	-	-	-	16.500	-	-	-	2.434
ZS18 Strooier	8	-	-	-	49.000	-	-	-	7.228

SW-U&O									
SW - Schaftkeet (3x) (laatste tranche)	8	54.000	-	-	-	7.965	-	-	-
SW - W01 Pick up	8	66.125	-	-	-	9.753	-	-	-
SW - WAW 22 Aanhanger	8	-	-	-	11.000	-	-	-	1.623
DIENSTVERLENING									
Vervanging inrichting	15	152.500	-	-	-	13.598	-	-	-
Vervanging inrichting nevenlocaties	15	40.167	-	-	-	3.582	-	-	-
SL/CULTUURCENTRUM									
Hoogwerker	10	22.000	-	-	-	2.695	-	-	-
Vloer balletzaal	15	25.000	-	-	-	2.229	-	-	-
Podiumlicht theaterzaal	10	-	100.000	-	-	-	12.250	-	-
Frontlicht theaterzaal	10	-	50.000	-	-	-	6.125	-	-
Foyer vervangen sfeerverlichting	10	-	50.000	-	-	-	6.125	-	-
Geluidstafel theaterzaal	8	-	-	40.000	-	-	-	5.900	-
PA theaterzaal (geluidsinstallatie)	8	-	-	-	70.000	-	-	-	10.325
REINIGING									
07 Pick Up VZ-247-P Fiat Doblo	8	73.500	-	-	-	10.841	-	-	-
Veegmachine 01	8	275.000	-	-	-	40.563	-	-	-
98 73-BKT-2 Daf CF340	8	-	404.000	-	-	-	59.590	-	-
99 88-BKT-2 Daf CF340	8	-	404.000	-	-	-	59.590	-	-
Container 98 4x	8	-	-	-	68.000	-	-	-	10.030
Container 99 4x	8	-	-	-	68.000	-	-	-	10.030
WOV62 GEJO 3 Hakengrijper	8	-	-	-	13.000	-	-	-	1.918
WCO11 Container	8	-	-	-	24.000	-	-	-	3.540
Totaal		1.861.292	3.222.400	1.418.806	2.004.500	243.389	414.046	181.474	235.785
Totaal (cumulatief)		1.861.292	5.083.692	6.502.498	8.506.998	243.389	657.435	838.909	1.074.693

5. Financiering 2024-2027

In de paragraaf Financiering is inzicht gegeven in de beleidsvoornemens ten aanzien van het risicobeheer van de financieringsportefeuille en geeft inzicht in de rentelasten, het renteresultaat, de wijze waarop rente aan investeringen, grondexploitatie en taakvelden wordt toegerekend. Tevens is de financieringsbehoefte bepaald voor de komende jaren (2023-2025).

De ontwikkeling van de langlopende schuld is in de onderstaande tabel weergegeven. Deze ontwikkeling sluit aan bij de vast schulden zoals opgenomen in de geprognosticeerde balans. Tevens is de bijbehorende rentelast opgenomen in de tabel. Indien van toepassing zijn de nieuwe aan te trekken langlopende geldleningen verwerkt in de onderstaande tabel.

	Realisatie 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
<i>Langlopende geldleningen</i>						
Boekwaarde 1-1	16.020.222	15.740.000	15.460.000	15.180.000	9.180.222	8.900.222
Nieuwe geldleningen						
Aflossing	-280.000	-280.000	-280.000	-6.280.000	-280.000	-280.000
Aflossing nieuwe geldleningen						
Boekwaarde 31-12	15.740.222	15.460.000	15.180.000	8.900.000	8.900.222	8.620.222
<i>Rentelasten lange financiering</i>						
Rentelasten	575.460	561.852	548.244	523.459	284.328	270.720
Rentelasten nieuwe geldleningen						
Totaal rentelasten	575.460	561.852	548.244	523.459	284.328	270.720
Gemiddeld rentepercentage	3,6%	3,6%	3,6%	3,5%	2,4%	1,9%

6. Stand en gespecificeerde verloop reserves 2024

In het onderstaand overzicht wordt het gespecificeerde verloop van de reserves in het begrotingsjaar weergegeven inclusief de verwachte stand aan het begin en het eind van het begrotingsjaar. De reserves zijn per programma gesorteerd om de aansluiting te vinden met de in het programmaplan opgenomen tabellen (Wat mag het kosten?). Het meerjarenperspectief van het gespecificeerde verloop van de reserves is opgenomen als bijlage (zie bijlage nr. 2).

Nr.	Naam reserve	Geraamd saldo 1-1-2024	Begroting bespaarde rente (toevoeging)	Begroting (baten) (onttrekking)	Begroting (lasten) (toevoeging)	Geraamd saldo 31-12-2024
1.	10. Arbeidsvoorwaarden op maat	43.784				43.784
3.	12. Reserve ARBO-beleid (BHV/RIE)	7.935				7.935
4.	13. Fractieondersteuning	30.000				30.000
5.	14. Reserve wachtgeldten wethouders	187.913		(59.665)		128.248
7.	16. Reserve programma ontwikkeling Kompanjie	150.474				150.474
8.	17. Reserve frictiekosten MOT	1.413.206		(36.458)		1.376.748
9.	18. Reserve rekenkamer	2.799				2.799
80.	86. Organisatieontwikkeling	3.253.777				3.253.777
81.	87. Vitaliteit (ism AROMA)	125.250				125.250
82.	88. Implementatie omgevingswet	140				140
83.	89. Privacywetgeving/invoering AVG	25.711				25.711
84	90. informatiebeveiliging	20.726				20.726
	Subtotaal programma 1.0	5.261.716		(96.123)		5.165.593
10.	19. Stimuleringsfonds Sport	24.990				24.990
11.	20. Energiebesparende maatregelen Tropiqua	46.163				46.163
12.	21. Reserve ZE Sport	43.995				43.995
	Subtotaal programma 2.1	115.148				115.148
14.	23. Ondergrond speelattributen	14.485				14.485
15.	24. Monumentenbeleid	132.079				132.079
16.	25. Stimuleringsfonds Cultuur	24.999				24.999
17.	26. Huisvesting cultuurcentrum	29.000				29.000
18.	27. Nuver Noord	8.974				8.974
19.	28. ZE Cultuurcentrum	20.760				20.760
	Subtotaal programma 2.2	230.297				230.297
23.	32. Lokaal Gezondheidsbeleid					-
	Subtotaal programma 2.4	-				-
25.	34. Algemene Reserve Grondbedrijf	93.619	10.124			103.743
26.	35. Bovenwijkse voorzieningen Grondbedrijf	412.600				412.600
27.	36. Strategische aankopen					-
28.	37. ISV bodemprogramma	235.265				235.265
29.	38. Industriereweg	1.000.000				1.000.000
30.	39. Revitalisatiefonds bedrijventerreinen	10.837				10.837
31.	40. Bruisend centrum Veendam (egaliseriereserve BCO)	13.834				13.834
59.	65. Risicobudget herstraten Wildervank	29.194				29.194
63.	69. Risicobudget Scheepskwartier	14.022				14.022
64.	70. Aanpak Rotte Kiezen	20.587				20.587
70.	76. Winkelcentrum Sorghvliet	286.208		(9.891)		276.317
72.	78. Duurzaam veilig Wildervank-West	47.904				47.904
	Subtotaal programma 2.5	2.164.070	10.124	(9.891)		2.164.303

Nr.	Naam reserve	Geraamd saldo 1-1-2024	Begroting bespaarde rente (toevoeging)	Begroting (baten) (onttrekking)	Begroting (lasten) (toevoeging)	Geraamd saldo 31-12-2024
32.	41. Uitbaggeren vijvers	318.823		-		318.823
34.	43. Industriële bewegwijzering	159.195		(3.206)		155.989
35.	44. Onderhoud bruggen	259.227				259.227
36.	45. Reserve achterstallig onderhoud openbare verlichting (OVL)	35.000				35.000
37.	46. Afkoopsommen onderhoud omgevingsgroen begraafplaatsen	938.737	18.775		40.702	998.214
60.	66. Masterplan Centrum	250.451		(13.299)		237.152
61.	67. Stationspark	82.149		(3.749)		78.400
62.	68. Bruggen A Beheer	752.539		(31.676)		720.863
65.	71. Uitvoering Bestuursakkoord Water	61.281				61.281
66.	72. Vervanging openbare verlichting	237.919		(17.648)		220.271
67.	73. Kruispunt G.Veenhuizenweg/A. Tripweg	172.305		(11.126)		161.179
68.	74. Act/vern. Parkeerbewegwijzering	53.416		(13.124)		40.292
69.	75. Maatreg. Verkeersveiligheid scholen fase 1	79.093		(4.091)		75.002
71.	77. Reconstructie Lloydsplein	206.747		(26.983)		179.764
73.	79. Beschoeiingen en steigers	3.796.990		(159.571)		3.637.419
75.	81. Maatreg. Verkeersveiligheid scholen fase 2	95.688		(4.696)		90.992
76.	82. Reconstructie Raadhuis- en Veenlustplein	1.206.401		(64.810)		1.141.591
77.	83. Fietspad Drieborghweg	185.598		(8.291)		177.307
78.	84. Ovonde Sorghvlietlaan	1.580.687		(65.862)		1.514.825
79.	85. Doorontwikkeling Borgerswold	254.369		(10.600)		243.769
80.	86. Aanpak Winkelcentrum Wildervank	671.173		(28.000)		643.173
	Subtotaal programma 4.1.1	11.397.789	18.775	(466.732)	40.702	10.990.534
74.	80. Duurzaamheidsagenda	32.433				32.433
41.	49. S.L.O.K.	18.481				18.481
	Subtotaal programma 4.1.2	50.914		-		50.914
43.	50. Lokaal Sociaal Beleid	64.987				64.987
44.	51. Stimuleringsfonds Welzijn	24.597				24.597
45.	52. Kwaliteit door participatie	78.749				78.749
46.	53. Inburgering	-				-
47.	54. Sociaal domein WMO/jeugd	-				-
	Subtotaal programma 4.2	168.333		-	-	168.333
48.	1. Algemene reserve	15.001.391				15.001.391
49.	2. Weerstandsvermogen	-				-
50.	55. Algemene Bestemmings Reserve (ABR)	29.662.844	1.020.832	(1.036.268)	228.300	29.875.708
55.	60. Aankoop obligaties (t.i.v. Essent)					
56.	61. Poort van Veendam	414.190				414.190
	Subtotaal programma 5.0	45.078.425	1.020.832	(1.036.268)	228.300	45.291.289
	Totaal geraamde reserves	64.466.692	1.049.731	(1.609.014)	269.002	64.176.411

7. Stand en gespecificeerde verloop voorzieningen 2024

In het onderstaand overzicht wordt het gespecificeerde verloop van de voorzieningen in het begrotingsjaar weergegeven inclusief de verwachte stand aan het begin en het eind van het begrotingsjaar. Het meerjarenperspectief van het gespecificeerde verloop van de voorzieningen is opgenomen als bijlage (zie bijlage nr. 3).

Omschrijving	Geraamd saldo 1-1-2024	Begroting (baten) (onttrekking)	Begroting (lasten) (toevoeging)	Geraamd saldo 31-12-2024
80. Voorziening uitkering voormalige wethouders	2.934.590	(51.000)	189.492	3.073.082
81. Voorziening Buitenwoellaan	239.022	-	-	239.022
83. Voorziening afkoop onderhoud graftuinen	565.757	(80.000)	-	485.757
84. Voorziening rioolbeheer t/m 2013	248.817	(55.293)	-	193.524
85. Voorziening rioolbeheer 2014 e.v.	1.293.670	(467.049)	467.049	1.293.670
86. Voorziening afvalverwerking	14.777	-	-	14.777
87. Voorziening afvalstoffenheffing	234.025	-	-	234.025
88. Voorziening deelneming RSCG	57.000	-	-	57.000
90. Voorziening dubieuze debiteuren *	1.222.834	-	-	1.222.834
91. Voorziening debiteuren SZW *	2.028.412	-	-	2.028.412
92. Voorziening RSCG Logistiek *	229.174	-	-	229.174
93. Voorziening Lloyds Terras *	70.796	-	-	70.796
94. Voorziening Buitenwoel/Golfiaan *	-	-	-	-
95. Voorziening gronden Leeuwerik *	61.657	-	-	61.657
98. Voorziening dub. Debiteuren belastingen*	281.527			281.527
99. Voorziening reparatie 3e jaar WW	59.807		10.546	70.353
100. Voorziening de Dallen II *	-			-
101. Voorziening Woellust *	-			-
102. voorziening verlofsparen	3.729			3.729
Totaal voorzieningen	9.545.595	(653.342)	667.087	9.559.340
* Voorzieningen met een specifiek karakter	(3.951.400)	-	-	(3.951.400)
Totaal voorzieningen excl. specifiek karakter	5.594.196	(653.342)	667.087	5.607.941

8. De toelichting uiteenzetting van de financiële positie 2024-2027

Investerings

De belangrijkste ontwikkelingen ten opzichte van de uiteenzetting van de financiële positie van het vorig begrotingsjaar zijn de ontwikkelingen in de investeringen. In onderstaande tabel is het verloop van de investeringen in beeld gebracht ten opzichte van de primitieve begroting 2023 (jaarschijf 2023-2026).

Bedragen x € 1.000

	2024	2025	2026	2027
Programmabegroting 2023	1.685	2.455	1.662	
Programmabegroting 2024	1.881	3.222	1.419	2.005
Mutatie	196	767	(243)	2.005

Financiering

In de onderstaande tabel zijn de vaste schulden van de langlopende geldleningen per 1-1 van het begrotingsjaar opgenomen.

Bedragen x € 1.000

	2024	2025	2026	2027
Programmabegroting 2023	15.460	15.180	8.900	
Programmabegroting 2024	15.460	15.180	9.180	8.900
Mutatie	-	-	280	8.900

Voorzieningen

In de onderstaande tabel zijn de voorzieningen opgenomen per 1-1 van het betreffende begrotingsjaar.

Bedragen x € 1.000

	2024	2025	2026	2027
Programmabegroting 2023	6.103	6.121	6.198	
Programmabegroting 2024	5.594	5.607	5.625	5.671
Mutatie	(509)	(514)	(573)	5.671

BIJLAGEN

1. De stand en het gespecificeerde verloop van de reserves 2025-2027

Nr.	Naam reserve	Geraamd saldo 31-12-2024	Begroting bespaarde rente (toevoeging)	Begroting (lasten) (onttrekking)	Begroting (lasten) (toevoeging)	Geraamd saldo 31-12-2025	Begroting bespaarde rente (toevoeging)	Begroting (lasten) (onttrekking)	Begroting (lasten) (toevoeging)	Geraamd saldo 31-12-2026	Begroting bespaarde rente (toevoeging)	Begroting (lasten) (onttrekking)	Begroting (lasten) (toevoeging)	Geraamd saldo 31-12-2027
1.	10. Arbeidsvoorwaarden op maat	43.784				43.784				43.784				43.784
3.	12. Reserve ARBO-beleid (BHV/RIE)	7.935				7.935				7.935				7.935
4.	13. Fractieondersteuning	30.000				30.000				30.000				30.000
5.	14. Reserve wachtgeld wethouders	128.248		(59.665)		68.583		(59.665)		8.918		(59.665)		(50.747)
7.	16. Reserve programma ontwikkeling Kompanje	150.474				150.474				150.474				150.474
8.	17. Reserve frictiekosten MOT	1.376.748		(36.458)		1.340.290		(33.688)		1.306.602				1.306.602
9.	18. Reserve rekenkamer	2.799				2.799				2.799				2.799
80.	86. Organisatieontwikkeling	3.253.777				3.253.777		(392.555)		2.861.222				2.861.222
81.	87. Vitaliteit (ism AROMA)	125.250				125.250				125.250				125.250
82.	88. Implementatie omgevingswet	140				140				140				140
83.	89. Privacywetgeving/invloering AVG	25.711				25.711				25.711				25.711
84	90. Informatiebeveiliging	20.726				20.726				20.726				20.726
Subtotaal programma 1.0		5.165.593		(96.123)		5.069.470		(485.908)		4.583.562		(59.665)		4.523.897
10.	19. Stimuleringsfonds Sport	24.990				24.990				24.990				24.990
11.	20. Energiebesparende maatregelen Tropiqa	46.163				46.163				46.163				46.163
12.	21. Reserve ZE Sport	43.995				43.995				43.995				43.995
Subtotaal programma 2.1		115.148				115.148				115.148				115.148
14.	23. Ondergrond speelattributen	14.485				14.485				14.485				14.485
15.	24. Monumentenbeleid	132.079				132.079				132.079				132.079
16.	25. Stimuleringsfonds Cultuur	24.999				24.999				24.999				24.999
17.	26. Huisvesting cultuurcentrum	29.000				29.000				29.000				29.000
18.	27. Nuver Noord	8.974				8.974				8.974				8.974
19.	28. ZE Cultuurcentrum	20.760				20.760				20.760				20.760
Subtotaal programma 2.2		230.297				230.297				230.297				230.297
23.	32. Lokaal Gezondheidsbeleid													
Subtotaal programma 2.4														
25.	34. Algemene Reserve Grondbedrijf	103.743	10.327			114.070	10.533			124.603	10.744			135.347
26.	35. Bovenwijkse voorzieningen Grondbedrijf	412.600				412.600				412.600				412.600
27.	36. Strategische aankopen													
28.	37. ISV bodemprogramma	235.265				235.265				235.265				235.265
29.	38. Industrierweg	1.000.000				1.000.000				1.000.000				1.000.000
30.	39. Revitalisatiefonds bedrijventerreinen	10.837				10.837				10.837				10.837
31.	40. Bruisend centrum Veendam (egalisereserve BCO)	13.834				13.834				13.834				13.834
59.	65. Risicobudget herstraten Wildervank	29.194				29.194				29.194				29.194
63.	69. Risicobudget Scheepskwartier	14.022				14.022				14.022				14.022
64.	70. Aanpak Rotte Kiezen	20.587				20.587				20.587				20.587
70.	76. Winkelcentrum Sorghvliet	276.317		(9.891)		266.426		(9.891)		256.535		(9.891)		246.644
72.	78. Duurzaam veilig Wildervank-West	47.904				47.904				47.904				47.904
Subtotaal programma 2.5		2.164.303	10.327	(9.891)		2.164.739	10.533	(9.891)		2.165.381	10.744	(9.891)		2.166.234
32.	41. Uitbaggeren vijvers	318.823				318.823				318.823				318.823
34.	43. Industriële bewegwijzering	155.989		(3.206)		152.783		(3.206)		149.577		(3.206)		146.371
35.	44. Onderhoud bruggen	259.227				259.227				259.227				259.227
36.	45. Reserve achterstallig onderhoud openbare verlichting (OVL)	35.000				35.000				35.000				35.000
37.	46. Afkoopsommen onderhoud omgevingsgroen begraafplaatsen	998.214	19.964		40.702	1.058.880	21.178		40.702	1.120.760	22.415		40.702	1.183.877
39.	47. Egalisatiereserve riolering													
60.	66. Masterplan Centrum	237.152		(13.299)		223.853		(13.299)		210.554		(13.299)		197.255
61.	67. Stationspark	78.400		(3.749)		74.651		(3.749)		70.902		(3.749)		67.153
62.	68. Bruggen A Beheer	720.863		(31.676)		689.187		(31.676)		657.511		(31.676)		625.835
65.	71. Uitvoering Bestuursakkoord Water	61.281				61.281				61.281				61.281
66.	72. Vervanging openbare verlichting	220.271		(17.648)		202.623		(17.648)		184.975		(17.648)		167.327
67.	73. Kruispunt G.Veenhuizenweg/A. Tripweg	161.179		(11.126)		150.053		(11.126)		138.927		(11.126)		127.801
68.	74. Act/vern. Parkeerbewegwijzering	40.292		(13.124)		27.168		(13.124)		14.044		(13.124)		920
69.	75. Maatreg. Verkeersveiligheid scholen fase 1	75.002		(4.091)		70.911		(4.091)		66.820		(4.091)		62.729
71.	77. Reconstructie Loydsplein	179.764		(26.983)		152.781		(26.983)		125.798		(26.983)		98.815
73.	79. Beschoelingen en steigers	3.637.419		(159.571)		3.477.848		(159.571)		3.318.277		(159.571)		3.158.706
75.	81. Maatreg. Verkeersveiligheid scholen fase 2	90.992		(4.696)		86.296		(4.696)		81.600		(4.696)		76.904
76.	82. Reconstructie Raadhuis- en Veenlustplein	1.141.591		(64.810)		1.076.781		(64.810)		1.011.971		(64.810)		947.161
77.	83. Fietspad Drieborghweg	177.307		(8.291)		169.016		(8.291)		160.725		(8.291)		152.434
78.	84. Ovonde Sorghvlietlaan	1.514.825		(65.862)		1.448.963		(65.862)		1.383.101		(65.862)		1.317.239
79.	85. Doortontwikkeling Borgerswold	243.769		(10.600)		233.169		(10.600)		222.569		(10.600)		211.969
80.	86. Aanpak Winkelcentrum Wildervank	643.173		(28.000)		615.173		(28.000)		587.173		(28.000)		559.173
Subtotaal programma 4.1.1		10.990.534	19.964	(466.732)	40.702	10.584.468	21.178	(466.732)	40.702	10.179.616	22.415	(466.732)	40.702	9.776.001

Nr.	Naam reserve	Geraamd saldo 31-12-2024	Begroting bespaarde rente (toevoeging)	Begroting (baten) (onttrekking)	Begroting (lasten) (toevoeging)	Geraamd saldo 31-12-2025	Begroting bespaarde rente (toevoeging)	Begroting (baten) (onttrekking)	Begroting (lasten) (toevoeging)	Geraamd saldo 31-12-2026	Begroting bespaarde rente (toevoeging)	Begroting (baten) (onttrekking)	Begroting (lasten) (toevoeging)	Geraamd saldo 31-12-2027
74.	80. Duurzaamheidsagenda	32.433				32.433				32.433				32.433
41.	49. S.L.O.K.	18.481				18.481				18.481				18.481
	Subtotaal programma 4.1.2	50.914				50.914				50.914				50.914
43.	50. Lokaal Sociaal Beleid	64.987				64.987				64.987				64.987
44.	51. Stimuleringsfonds Welzijn	24.597				24.597				24.597				24.597
45.	52. Kwaliteit door participatie	78.749				78.749				78.749				78.749
46.	53. Inburgering					-								
47.	54. Sociaal domein WMO/jeugd					-								
	Subtotaal programma 4.2	168.333				168.333				168.333				168.333
48.	1. Algemene reserve	15.001.391				15.001.391				15.001.391				15.001.391
49.	2. Weerstandsvermogen													
50.	55. Algemene Bestemmings Reserve (ABR)	29.875.708	1.031.103	(262.723)	203.300	30.847.388	1.016.623		203.300	32.067.311	1.015.863		203.300	33.286.474
55.	60. Aankoop obligaties (t.i.v. Essent)													
56.	61. Poort van Veendam	414.190				414.190				414.190				414.190
	Subtotaal programma 5.0	45.291.289	1.031.103	(262.723)	203.300	46.262.969	1.016.623		203.300	47.482.892	1.015.863		203.300	48.702.055
	Totaal geraamde reserves	64.176.411	1.061.394	(835.469)	244.002	64.646.338	1.048.334	(569.976)	244.002	65.368.698	1.049.022	(928.843)	244.002	65.732.879

2. De stand en het gespecificeerde verloop van de voorzieningen 2025-2027

Omschrijving	Geraamd saldo 31-12-2024	Begroting (baten) (onttrekking)	Begroting (lasten) (toevoeging)	Geraamd saldo 31-12-2025	Begroting (baten) (onttrekking)	Begroting (lasten) (toevoeging)	Geraamd saldo 31-12-2026	Begroting (baten) (onttrekking)	Begroting (lasten) (toevoeging)	Geraamd saldo 31-12-2027
80. Voorziening uitkering voormalige wethouders	3.073.082	(51.000)	192.262	3.214.344	(51.000)	195.087	3.358.431	(51.000)	197.969	3.505.400
81. Voorziening Buitenwoellaan	239.022	-	-	239.022	-	-	239.022	-	-	239.022
83. Voorziening afkoop onderhoud graftuinen	485.757	(80.000)	-	405.757	(80.000)	-	325.757	(80.000)	-	245.757
84. Voorziening rioolbeheer t/m 2013	193.524	(55.293)	-	138.231	(27.646)	-	110.585	-	-	110.585
85. Voorziening rioolbeheer 2014 e.v.	1.293.670	(467.049)	467.049	1.293.670	(467.049)	467.049	1.293.670	(467.049)	467.049	1.293.670
86. Voorziening afvalverwerking	14.777	-	-	14.777	-	-	14.777	-	-	14.777
87. Voorziening afvalstoffenheffing	234.025	-	-	234.025	-	-	234.025	-	-	234.025
88. Voorziening deelneming RSCG	57.000	-	-	57.000	-	-	57.000	-	-	57.000
90. Voorziening dubieuze debiteuren *	1.222.834	-	-	1.222.834	-	-	1.222.834	-	-	1.222.834
91. Voorziening debiteuren SZW *	2.028.412	-	-	2.028.412	-	-	2.028.412	-	-	2.028.412
92. Voorziening RSCG Logistiek *	229.174	-	-	229.174	-	-	229.174	-	-	229.174
93. Voorziening Lloyds Terras *	70.796	-	-	70.796	-	-	70.796	-	-	70.796
94. Voorziening Buitenwoel/Golfiaan *	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
95. Voorziening gronden Leeuwerik *	61.657	-	-	61.657	-	-	61.657	-	-	61.657
98. Voorziening dub. Debiteuren belastingen*	281.527	-	-	281.527	-	-	281.527	-	-	281.527
99. Voorziening reparatie 3e jaar WW	70.353	-	10.546	80.899	-	10.546	91.445	-	10.546	101.991
100. Voorziening de Dallen II *	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
101. Voorziening Woellust *	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
102. Voorziening verlofsparen	3.729	-	-	3.729	-	-	3.729	-	-	3.729
Totaal voorzieningen	9.559.340	(653.342)	669.857	9.575.855	(625.695)	672.682	9.622.842	(598.049)	675.564	9.700.357
* Voorzieningen met een specifiek karakter	(3.951.400)	-	-	(3.951.400)	-	-	(3.951.400)	-	-	(3.951.400)
Totaal voorzieningen excl. specifiek karakter	5.607.941	(653.342)	669.857	5.624.456	(625.695)	672.682	5.671.443	(598.049)	675.564	5.748.958

3. Overhead (Taakveld 0.4 Ondersteuning organisatie)

Omschrijving onderdeel overhead	2024
Facilitair	1.201.691
Huisvesting	710.734
ICT	2.521.122
Overige apparaatskosten	174.036
Personeel gerelateerde kosten	2.291.916
Personeelskosten	11.107.815
Tractie	751.686
Totaal overhead	18.759.000
Verdeling tractie over specifieke taakvelden*	-627.955
Verdeling facilitait over specifieke taakvelden*	-39.000
Overhead onverdeeld	18.092.045